

Bohemia

2010. ÁPRILIS–2011. MÁRCIUS
98 CZK • 3 EUR • 980 HUF

„ÉVKÖNYV”

XVIII. ÉVF. 1–4. SZÁM
www.bohemiabk.hu

Bohemia. Egy ország neve, Csehországé. És egy társaságé, a cseh kultúra magyarországi barátainak egyesületéé. Baráti körünk 1993 nyarán alakult. Célunk, hogy – miként a hidacska Protivínben vagy az Erzsébet-híd a Dunán – összekössünk két partot, s hogy a magunk szerény eszközeivel átjárhatóvá tegyük a távolságot két nép, két kultúra, Prága és Budapest között. Ha csatlakozni kívánsz hozzánk, minden szerdán délután örömmel várunk törzshelyünkön, a Bem sörözőben (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

Bohemia. To je jméno jedné země, Čech. A také jméno jedné společnosti spolu maďarských přátel české kultury. Náš přátelský kruh vznikl v létě 1993. Naším cílem je spojit dva břehy, tak jako dva břehy spojují mosty: mosteček v Protivínu nebo Alžbetin most nad Dunajem. Svými skromnými prostředky bychom chtěli zkrátit vzdálenost mezi dvěma národy, dvěma kulturami, mezi Prahou a Budapeští. Jestliže se chcete k nám připojit, s radostí Vás uvítáme každou středu odpoledne na našem stálém místě v Bemově pivnici (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

G. Kovács László:
Egon Bondy emlékére

Tomáš Mazal:
Hrabal, a közép-európai

Michal Černý,
a Cseh Centrum
új igazgatója

Ress Imre:
Alfons Mucha
boszniai
történeti ciklusának
keletkezéséhez

„Jaroslav Hašek unokája
vagyok”

Asztalos Tamás:
Bohumil Hrabal
Aszódon

MELLÉKLET
Polgár László:
A cseh sör

PRÁGAI HÁZJEGYEK

Az Arany Angyalhoz

A Fekete Madonnához

A Fehér Pávához

A Fehér Egyszarvúhoz

A Zöld Békához

Az Arany Kúthoz

A Három Fehér Rózsához

A Vörös Sashoz

Egon Bondy emlékére

26. oldal

Prágai házjegyek (<i>Zachár Ottó felvételei</i>)	2
Közérdekű címek, telefonszámok	4
Bohemia tagtoborzó	5
Tagnévsor 2010	6
Köszönet	7
Egyesületi hírek 2010–2011 (<i>Molnár Éva</i>)	8
Bohemia bál 2011 (<i>Fotó: Zachár Ottó</i>)	11
Hírek Csehországból 2010 (<i>Molnár Éva</i>)	12
Sporthírek Csehországból (<i>Polgár László</i>)	22
Cseh kisváros: Protivín (<i>Zachár Ottó</i>)	24
Egon Bondy (1930–2007) emlékére (<i>G. Kovács László</i>)	26
Jelentős cseh évfordulók 2011-ben (<i>G. Kovács László</i>)	28
Cseh múzeum: Kratochvíle (<i>Zachár Ottó</i>)	29
Kratochvíle (<i>metszet</i>)	30
A Budapesti Cseh Centrum 2010–2011. évi programjaiból	32
Hrabal, a közép-európai (<i>Tomáš Mazal, fordítás: G. Kovács László</i>)	35
Új igazgató a Cseh Centrum élén: Michal Černý bemutatkozik	36
A Prágai Magyar Kulturális Központ 2010–2011. évi programjaiból	38
Cseh sörök, cseh sörözők Budapesten? (<i>Molnár Éva</i>)	39
Bibliográfia (<i>Bakos István, Molnár Éva, Polgár László</i>)	40
Receptek (<i>Molnár Éva</i>)	41
Nyár Dobruškában (<i>Mocsári Adrienn</i>)	42
Zenesarok: Iva Bittová (<i>Németh Zsófia</i>)	43
Prágai levél – 110 éve alakult: Klub a Régi Prágáért (<i>Martina Fialková, fordítás: Molnár Éva</i>)	44
Alfons Mucha boszniai történeti ciklusának történetéhez (<i>Ress Imre</i>)	46
Rólunk és barátainkról a világban „Jaroslav Hašek unokája vagyok” (<i>Puntigán József interjúja Richard Hašekkel</i>)	52
In memoriam: Richard Pražák, Szomor Kornélné, Érdi Juli	54
A szerkesztőség postaládájából	56
Bohumil Hrabal Aszódon (<i>Asztalos Tamás</i>)	58
Prágai házjegyek (<i>Zachár Ottó felvételei</i>)	59

MELLÉKLET: A cseh sör. Alapvetés, általánosságok, érdekességek (*Polgár László*)

Pražská domovní znamení (<i>Fotografie: Ottó Zachár</i>)	2
Důležité adresy, telefonní čísla	4
Jak vstoupit do Bohemie	5
Seznam členů Bohemie do r. 2010	6
Poděkování	7
Z programů spolku Bohemia v r. 2010/2011 (<i>Eva Molnárová</i>)	8
Bohemia ples 2011 (<i>Snímky: Gabi Mudrák, Ottó Zachár</i>)	11
Zprávy z Čech v r. 2010 (<i>Eva Molnárová</i>)	12
Sportovní zprávy (<i>László Polgár</i>)	22
České městečko: Protivín (<i>Ottó Zachár</i>)	24
Vzpomínání na Egona Bondyho (1930–2007) (<i>László G. Kovács</i>)	26
Významná česká výročí do r. 2011 (<i>László G. Kovács</i>)	28
České muzeum: Kratochvíle (<i>Ottó Zachár</i>)	29
Kratochvíle (<i>rytina</i>)	30
Z programů Českého centra v Budapešti v r. 2010/2011	32
Středoevropan Bohumil Hrabal (<i>Tomáš Mazal, překlad: László G. Kovács</i>)	35
Nový ředitel Českého centra: Michal Černý se představuje	36
PMKS – z programů v r. 2010/2011	38
Česká piva, české pivnice v Budapešti? (<i>Eva Molnárová</i>)	39
Bibliografie článků o českých tématech (<i>István Bakos, Eva Molnárová, László Polgár</i>)	40
Recepty (<i>Eva Molnárová</i>)	41
Léto v Dobrušce (<i>Adrienn Mocsári</i>)	42
Hudební kout: Iva Bittová (<i>Zsófia Németh</i>)	43
Dopis z Prahy: 110 let Klubu za starou Prahu (<i>Martina Fialková, překlad: Eva Molnárová</i>)	44
K dějinám Muchova cyklu pro pavilon Bosny a Hercegoviny (<i>Imre Ress</i>)	46
O nás a našich přátelích ve světě	50
„Jsem vnuk Jaroslava Haška” (<i>József Puntigán: Interview s Richardem Haškem</i>)	52
In memoriam: Richard Pražák, Szomor Kornélné, Érdi Juli	54
Z poštovní schránky redakce	56
Bohumil Hrabal v městě Aszód (<i>Tamás Asztalos</i>)	58
Pražská domovní znamení (<i>Fotografie: Ottó Zachár</i>)	59

RŘÍLOHA: České pivo. Základy, všeobecné věci, zajímavosti (*László Polgár*)

„Jsem vnuk Jaroslava Haška“

str. 52

Közérdekű címek, telefonszámok

A CSEH KÖZTÁRSASÁGBAN:

Magyar Köztársaság Nagykövetsége

Dr. Szőke László
Pod hradbami 17, 160 00 Praha 6
tel.: +420-233-324-454
fax: +420-233-322-104
huembprg@vol.cz

Prágai Magyar Kulturális Központ

igazgató: Varga György
(2010. júliusig)
igazgatóh.: Harsányi Ilona
Rytířská 25-27, 110 00 Praha 1
tel.: +420-224-222-424
fax: +420-224-213-746
info@hunginst.cz
www.magyarintezet.hu/praga

**Amicus – Cseh-Magyar
Megértés Egyesülete
(AMICUS - Sdružení pro
česko-maďarské porozumění)**
elnök: Irena Macháčková
Terronská 9, 160 00 Praha 6
tel.: +420-224-222-425

CSEHORSZÁGI MAGYAR SZERVEZETEK:

Cseh- és Morvaország Magyarok Szövetsége (CSMMSZ)

Svaz Maďarů žijících v
českých zemích
elnök: Rákóczi Anna
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271-746-932
tel./fax: +420-271-746-913
csmmsz@volny.cz
www.csmmsz.org

CSMMSZ

Prágai Alapszervezete
elnök: Kosár Árpád
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-602-102-345
tel./fax: +420-271-746-913
e-mail: kosar@tiscali.cz

CSMMSZ

Brünni Alapszervezete
elnök: Fazekas Mónika
Radnická 8, 602 00 Brno
mobil: +420-602-742-931
tel./fax: +420-541-241-062
monika.fazekas@hydroprojekt.cz

**Magyar Kulturális és
Információs Centrum, Brno**
Nyitva: hétfő: 16–18, szerda:
15–17 óra között
Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-541-241-062
info@mkic.cz
www.mkic.cz

CSMMSZ

Lovosicei Alapszervezete
elnök: Pospíšilová Iveta
Školní 6, 410 02 Lovosice
tel.: +420-773-291-149

CSMMSZ

Olomouci Alapszervezete
alakult: 2008
elnök: Nagy Sándor
Luka 123, 783 24 Slavětín
Mobil: +420-777-805-384
a.nagy@email.cz

CSMMSZ

Ostravai Alapszervezete
elnök: Rákóczi Anna
Mojžíškové 155/14
712 00 Ostrava - Muglinov
tel.: +420-602-872-345
madarsky.klub@tiscali.cz
www.madari-ostava.cz

CSMMSZ

Plzeňi Alapszervezete
elnök: Kuczman Miklós
ul. J. J. Ryby 3, 323 22 Plzeň
mobil.: +420-607-684-100

CSMMSZ

Teplicei Alapszervezete
elnök: Kulina Ferenc
Bohosudovská 1606/18,
415 02 Teplice
tel.: +420-605-953-600
e-mail: tep.magyar@seznam.cz

Rákóczi Alapítvány

– A Csehországi Magyarok
Kultúrájának és
Művelődésének Fejlesztéséért
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271-746-932
tel./fax: +420-271-746-913
csmmsz@volny.cz
www.csmmsz.org

Magyar Stúdiók Központja
– Károly Egyetem
Univerzita Karlova
– Středisko maďarských studií
FF UK

Celetná 20, 116 36 Praha 1
tel.: +420-224-491-410
madarstina-l@ff.cuni.cz

Ady Endre Diákkör (AED) – Prága

elnök: Pathó Gábor
(2010-ben)
aed@aed.com
www.aed.cz

**Kazinczy Ferenc Diákklub
(KAFEDIK) – Brno**
Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-774-262-587
kafedik@kafedik.net
www.kafedik.net

Görgey Artúr Társaság – Prága

elnök: Palágyi István György
tel.: +420-575-193-912
istvan.palagyi@email.cz

Csehországi Magyar Orvosok Társulata

elnök: MUDr. Dědinová Mária
Mattiolioho 3274/3,
106 00 Praha 10
Tel.: +420-724-086-566
maria.dedinova@seznam.cz

Csehországi Magyar Református Gyülekezet

lelkész: Éles György
www.reformata.cz

CSEHORSZÁGI MAGYAR SAJTÓ, RÁDIÓ:

Prágai Tükör

főszerkesztő:

Kokes János Zoltán
Jordana Jovova 23,
143 00 Praha 4
tel.: +420-606-606-330
KokesJanos@seznam.cz
www.pragaitukor.com

Brünni Magyar Futár

Brněnský maďarský kurýr
(kiadja a CSMMSZ Brünni
Alapszervezete)
info@mkic.cz

A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁGBAN:

Magyar Köztársaság Nagykövetsége

nagykövet: Györfy Csaba
Sedlářská ul. 3,
81 425 Bratislava
tel.: +421-259-205-200
fax: +421-254-435-484
pozsony@embhung.sk
www.hungemb.sk

Pozsonyi Magyar Kulturális Központ

igazgató: Krasztev Péter
(2010. júliusig)
igazgatóh.: Kollai István
Palisády 54, 811 06 Bratislava
tel.: +421-252-442-961
fax: +421-252-442-960
bratislava@hunginst.sk
www.magyarintezet.hu/pozsony

**Český spolek na Slovensku
Regionální organizace Košice
Klub národnostních menšin**
Elnök: Dagmar Takácsová
Česká beseda – měsíčník
Főszerkesztő: Helena Miškufová
Hlavná 70, 040 01, Košice
Tel/fax: +421-556-255-217
csvk@mail.t-com.sk
www.csns.sk

MAGYARORSZÁGON:

Cseh Köztársaság Nagykövetsége

nagykövet: Helena Bambasová
(Jaromír Plíšek,
2010. szeptemberig)
1064 Budapest, Rózsa u. 61.
tel.: +36-1-462-5011
fax: +36-1-351-9189

Cseh Centrum

igazgató: Michal Černý
(2010. februártól)
1064 Budapest, Szegfű u. 4.
tel.: +36-1-462-5066
fax: +36-1-351-9188
ccbudapest@czech.cz
www.czechcentres.cz/budapest

Szlovák Köztársaság Nagykövetsége

nagykövet: Peter Weiss
1143 Budapest,
Stefánia út 22-24.
tel.: +36-1-460-9010

Szlovák Intézet

igazgató: Milan Kurucz
1088 Budapest, Rákóczi út 15.
tel.: +36-1-318-1522
fax: +36-1-338-2592
sibp@t-online.hu
www.sibudapest.mfa.sk

Prágai Sörlovagrend Kulturális Egyesület

alapító: Kocsis Péter
Český Krumlov,
Nové domovy 335/1
tel.: +36-20-286-2848
+420-728-571-792

Hirdetési tarifáink:

1/1 oldal 30.000 Ft + ÁFA

1/2 oldal 20.000 Ft + ÁFA

1/4 oldal 15.000 Ft + ÁFA

1/8 oldal 10.000 Ft + ÁFA

A borítókön elhelyezett hirdetéséknél
+ 20 % felárat számítunk fel.

Magyar iparművészeti tárgyak boltja
Kézműiparos tanfolyamok
Tímea Moravcsiková
Cím:
Rytířská 25, Praha 1 – Staré Město
(Prágai Magyar Kulturális Központ)

Mobil: +420-733-166-440
iparos@iparos.cz
www.iparos.cz

MOTTÓ:

„...s léte értelmét sem abban látja, hogy egyiküket a másik ellen segítse, hanem hogy a kető közt állva, tévhiteltől szabadultan, nagyon szerény erővel és eredménnyel egyengesse a rokon szellemek esedékes találkozását s a ma is – annyi baj, gyűlölet és félreértés után – egymás felé tapogatva nyúló kezek összefonását...”

Dobossy László

BOHEMIA BARÁTI KÖR

A cseh kultúra magyarországi barátainak egyesülete

www.bohemiabk.hu**Törzshely:**Bem Söröző, H-1027 Budapest, Bem József rkp. 49.
tel.: +36-1-212-5738**Egyesületi órák minden szerdán:**

18 és 21 óra között a Bem Sörözőben

Postacím: Bohemia BK
H-1144 Budapest, Csertő u. 18. III/78.**Vezetőség (ügyvivők):**Zachár Ottó (egyesületi ügyek, utazások)
H-1144 Budapest, Csertő u. 18. III/78.
tel./fax: +36-1-364-8070 (o.)
mobil: +36-30-445-3169
e-mail: zachar.otto@chello.huGoldmann Ilona (tagsági ügyek)
H-1096 Budapest, Haller u. 68. IX/87.
tel.: +36-1-215-9413 (o.)
mobil: +36-20-363-9702
e-mail: ilonagoldmann@yahoo.comJónás Gábor (könyvelés)
tel.: +36-1-379-1849 (o.)Molnár Éva (krónika, újság, tagnyilvántartás)
H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64.
tel.: +36-1-334-3360 (o.)
mobil: +36-30-627-5409
e-mail: eva1molnarova@yahoo.comPolgár László (újság, könyvkiadás)
H-1107 Budapest, Balkán u. 14. II/7.
tel./fax: +36-1-505-9824 (mh.)
mobil: +36-70-610-9797
e-mail: polgar.laszlo@mail.tvnet.hubohemia@mail.tvnet.hu

Bohemia

PŘÁTELSKÝ KRUH • BARÁTI KÖR

tagtoborzó

– miért jó, ha belépsz a Bohemia Körbe? –

1. INGYEN JUTHATSZ ÚJSÁGUNK REMEK SZÁMAIHOZ.
2. ELJÖHETSZ VELÜNK CSEHORSZÁGBA KIRÁNDULNI ÉS VÍZITÚRÁZNI.
3. SZERDÁNKÉNT KELLEMES TÁRSASÁGBAN, VELÜNK SÖRÖZHETSZ.

Tagdíjunk 2011-ben 2500 Ft,
diákoknak és nyugdíjasoknak 1500 Ft.

Csekkszámunk száma:

K&H BANK 10400205–02001478–00000000

1067 Budapest, Teréz körút 1.

Adószámunk: 18049866-1-41

Ízelítő 2011. évi programjainkból:

- BOHEMIA FARSANGI BÁL ✓
- KÖZGYŰLÉS ✓
- DÉL-CSEHORSZÁGI KIRÁNDULÁS
- CSEHORSZÁG VILÁGÖRÖKSÉGEI II.
- VÍZITÚRA A MOLDVÁN
- HUSZ JÁNOS NYOMÁBAN
HUSINECTŐL KONSTANZIG
- KRAKKÓ–TARNÓ–ZAKOPÁNE
- KÁRPÁTALJA–GALÍCIA
- CSEH KARÁCSONY

Bohemia

Časopis pro přátele české kultury v Maďarsku
Vychází s využitím dotace MZV České republiky

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Ottó Zachár

Redaktoři: Eva Molnárová, László Polgár

Stáli autoři: László G. Kovács (Budapešť),
Jitřenka Svobodová (Praha)Redakce: H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64.
e-mail: eva1molnarova@yahoo.com; polgar.laszlo@mail.tvnet.hu;Příprava pro tisk: Ágnes Veres
ISSN 1219-0500

Vytíštěno v tiskárně Info Tiskárny s.r.o.

Na obálce: Protivín (rytina)

Bohemia

Folyóirat a cseh kultúra barátainak

Megjelenik a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával

Kiadja: a Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Zachár Ottó

Szerkesztők: Molnár Éva, Polgár László

Állandó munkatársak: G. Kovács László (Budapest),
Jitřenka Svobodová (Prága)Szerkesztőség: H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64
e-mail: eva1molnarova@yahoo.com; polgar.laszlo@mail.tvnet.hu;Tördelés és nyomdai előkészítés: Veres Ágnes
ISSN 1219-0500

Nyomda: Info Nyomdaipari Kft.

A borítón: Protivín (metszet)

Tagnévsor 2010

Ablonczy Árpádné	Dankó Luca	Heé Veronika, Dr.	Kocsis Zita
Ábrán Margit, Dr.	Deák Gyuláné	Hegedűs Judit	Kocsis Zoltán
Almási János	Dinnyés Valéria	Heiner Lajos, Dr.	Kolinova de Reynand
Antal Ildikó Márta	Dusa Rezsóné	Hernád Rezsóné	Korándi Józsefné
Aranyos Maróthy Vilmos	Égető Jánosné	Hetényi Éva	Kovács Andrea Eszter
Arday Lajos, Dr.	Egyeki Gáborné	Herrer Caesar	Kovács Anna, Dr. I.
Ari Ilona	Emresz Katalin	Hetyésy Katalin, Dr.	Kovács B. Ágnes
Árvai Katalin	Entz Adrienn Reményke	Hidasi Judit, Dr.	Kovács Dénes
B. Horváth Géza	Entz Balázs	Hollbeck Bálint	Kovács Éva Gabriella
Babai Mihályné	Ercsényi Sándorné	Hollbeck Christoph	Kovács Ferenc
Babics Éva	Érdi Péter	Hollbeck Gábor	Kovács Jánosné
Bagaméri Péter	Érdiné Karl Erzsébet	Horváth Judit	Kovács József
Bagaméri Péterné	Ertl Oliver	Horváth May Lászlóné	Kovács Margit
Bagdi Mihály, Dr.	Fáy József	Horváth Péter	Kovács Margit, Dr.
Bagdi Mihályné, Dr.	Feig András	Horváth Remény, Dr.	Kovács Sándor
Bakos István	Feig Tibor	Hrabéczy Jenő	Kőszegi Adrienn
Bakos Katalin	Flasch János	Huszár László	Kövesi Gábor
Ballai Kálmánné	Forstner Róbert	Iklódy Piroska	Kövesi Sára
Balogh Krisztina	Főző Anna	Ila Ferenc	Krajnyák Erzsébet
Balyi Ferenc	Fuszek Áron	Ila Ferencné	Kramer, Dorothy
Barta Klára	Fuszek Máté	Illés Judit	Krejcsek Ferenc
Bartal Boglárka	Fuszek Péter	Illés Márta	Krejcsek Éva
Bartal József	Fügediné Csóri Ágnes	István Gabriella	Kubesch Mária
Bartus Miklósné	Füle Edit	Jánoska Péter	Kuharik László
Bencze György	Gaál Rita	Jónás Gábor	Kun Ferencz
Bencze Györgyné	Gálos András	Juhász Ildikó	Kupai Gáborné
Beregi Józsefné	Garaguly Lajosné	Juhos Lászlóné	Kutasi Zoltánné
Berta Ferenc	Gáspár Csaba	Jutasiné Hain Zsuzsa	Kúti Ferenc, id.
Berta Luca	Gáspár László	Kádár Ferenc	Kúti Ferenc, ifj.
Bíró Attila	Gáspár Lászlóné Hajdú Éva	Kádárné Bajos Nóra	Kuti Lajosné, Dr.
Bíró Magdi	Gergely András	Kákóczky Gergely Brunó	Kuzma Viktor
Blaskó Gabriella	Gergely Andrásné	Kálmán Benjámin	Kürti István
Bognár György	Gergics Anna	Kálmán János	Ladányi Éva
Bognár Mária	Gettler János	Kálmán Róza	Láng Péter
Bognárné Kaszás Éva, Dr.	Gettler Jánosné	Kálmánchelyi Istvánné	Lassú Gáborné
Bokor Árpádné	Goldmann Ilona	Kápolnai Kázmér	Lay Ádám
Boksay Bendegúz	Goldné Losonci Szilvia	Karl Imréné	Lay Béláné
Boksay Kata	Göblyös Flóriánné	Katkó Istvánné	Lékai Vilma
Bolevác Csaba	Görög Péterné, Dr.	Katona Lászlóné, Dr.	Lellei Pálné
Bolvári Ferenc	Götz Józsefné	Katona Lucia, Dr.	Lengyel Éva
Bordás Anna	Gulyás Józsefné, Dr.	Katona Mercedes	Lengyel László
Börcsök Tamás	Gyémánt György	Katona Valéria	Levárdy László
Brandt Mária	Gyémánt Györgyné	Kecskés Ildikó	Levárdy Lászlóné
Budai László	Gyenes Balázs	Kecskés László	Megyeri Márta
Czapáry Rita	Gyenes Kálmán	Kecskés Lászlóné	Levárdy Tamás
Czifra Józsefné	Gyenes Kálmánné	Kerekes Zsuzsa	Lichtenberger Éva
Czirok Árpádné	Győrei László	Kis Benedek Béláné	Liener Katalin
Csanek Katalin	Gyulai István	Kiss Benedek Beáta	Liener Zsuzsa
Csapó Zoltán	Gyulai Líviusz	Kiss Benedek Béláné	Ljubíc Sándor
Csárdi László	Gyulainé Dr. Szalma	Kiss Csaba	Lovas Tibor
Csatai Jindriska	Erzsébet	Kiss Csabáné, Dr.	Lovas Tiborné
Csécsi Nagy Judit	Halász Józsefné, Dr.	Kiss Eszter	Lődy Györgyné
Cseh Gizella, Dr.	Halász Tamás	Kiss Gyöngyi	Lukácsy Katalin
Csikósová Sabina	Hamana Tibor	Kiss Julianna	Lux Balázs, Dr.
Csikszenthy Júlia	Hamerli Iván	Kiss Sándor, Dr.	Lux Bálint
Csillag Jánosné	Hangos Istvánné, Dr.	Kissné Akli Mária	Lux Dániel
Csomós Balázs	Hankóné Břizová Ludmilla	Klenovszky András	Lux Julianna
Csóri Erzsébet	Haraszti Csabáné	Klimbe, Gert	Maczák Pál, ifj.
Csörgő Lajosné	Havas Mária	Kobolka István, Dr.	Maczák Pálné

Madarász Vladimírné
Madas Kati
Madocsay Vilmos
Mák Zoltán
Marth Péter
Martyán Lajos
Mátyás Géza, Dr.
Mautner Miklós
Megyeri György
Meisel Péter
Metlágel Károly
Metlágel Krisztina
Mocsári Adrienn
Mód Timea
Molitor Istvánné
Molnár Éva
Molnár József
Molnár Klára
Mónus Ildikó
Mudrák Gabriella
Muskovics Józsefné
Nácsai János
Nademlejnský Daniel
Nagy Katalin II.
Nagy László
Nagypál Csaba
Nemes Tibor
Nyitrai Istvánné
Oláhné Horváth Irén
Oros Ágnes

Osztheimer Józsefné
Óvári Andrásné
Pádi Éva
Pap Éva
Pápay Judit
Papp Gabriella
Papp Zsolt
Pék Zsuzsa
Péter Iván Tamás
Péter Iván Tamásné
Péter János
Péter Jánosné
Péterffy Ágoston
Péterffy Gusztávné, Dr.
Péterffy Márton
Petz-Stiffer Mária, Dr.
Pilny Katalin
Pintér Zoltán
Polgár László
Pongrácz Gábor
Provaznik Tibor
Radicsné Varga Zsuzsa
Radnóti Judit
Radnóti Sándor
Rédei Miklósné
Reichart István, Dr.
Reisz Sophia, Dr.
Ress Imre
Romvári Endréne
Rónáné Király Krisztina

Rosta Ödönné
Rozsnyay Judit
Rozsos Ferencné
Rusu Lovag Lea, Dr.
Salgói József
Sancz Klára Lujza
Sárközi Józsefné
Sasi Nagy Istvánné, Dr.
Sellyei László
Sergyán Gyuláné
Simén András
Simon Éva
Soltész Ágota
Solymosi Péter, ifj.
Solymosi Semsei Irén
Somlai Péter
Somlai Péterné
Somod Ágnes
Sütőné Nánai Gabriella
Szabó Emőke, Dr.
Szabó Eszter
Szabó Gábor II.
Szabó Gábor III.
Szabó Ilona Mária
Szabó Péter
Szabó Péterné
Szabon Tamásné
Szakál Ivett
Szárföldi Júlia
Szászné Sárosi Margit
Szászvári Katalin
Szathmáry István
Száva István
Száva Kamilla
Szedmák Géza
Szedmák Gézáné
Szelényi Emilné
Szendefi Mihály
Szendefy Pál
Szendefy Pálné
Szendefy Zsolt
Szendefy Zsoltné
Szentornyai Mária
Szilágyi Henriett

Szomor Márta
Szűcs Balázs, Dr.
Szűcs Gábor I.
Szűcs Gábor II.
Szűcs Zsuzsanna
Tahin Gyula
Takács Ilona
Tamás Olivér Viktor
Támer Julianna
Tarcsei Gyuláné
Telkes Sándor
Telkes Sándorné
Tóth Avanti Péter
Tóth Eszter
Tóth Gitta
Tóth József
Tóth Péter Attila
Tóthné Pesthy Katalin
Tőke Anna, Dr.
Traj Ferenc
Vadász Gábor
Vadász Magda
Varga Ádám
Varga Ferencné
Várszegi István
Venczel István
Venczel Istvánné
Vennes Emmy
Vennes Györgyné
Vennes Zsuzsa, Dr.
Vetula Eszter
Vida László
Vidinszky Gabriella
Villám Judit
Vnuk Miloš
Wanke-Szendrey, Dagmar
Wehofer Rezső
Wolf (Máriás) Krisztina
Zábrádi Tiborné
Zachár Ottó
Zöldné Szabó Klára

2010-ben tagdíjat fizetett
összesen: 379 fő

Köszönet

Az állampolgárok által befizetett
SZJA 1 százalékából
a Bohemia Baráti Kör 2010-ben
összesen 469 904 forint
adományban részesült tisztelt felajánlói jóvoltából!
Mindnyájuknak köszönjük!
Az összeget működési, főleg a postázási költségek
fedezésére használjuk fel.

A Bohemia Baráti Kör ügyvivői

Egyesületi hírek 2010–2011

A 2010. évi programokból

2010. január 20. – *Zachár Ottó* barátunk vetítéses beszámolója a 2009. évi spanyolországi Bohemia-körútról a Bem Sörözőben.

2010. január 28. – A magyarországi csehek 2. találkozója a cseh nagykövetségen, a Cseh Centrum, a Czech Tourism, Cseh–Magyar Kereskedelmi Klub és a Bohemia Baráti Kör bemutatkozásával egybekötve.

2010. február 13. – XVI. Budapesti Bohemia Bál a Stefánia Kulturális Központban. Közreműködők: Švejk Band Prágából, Tom Sawyer Band Adamovból, Senior Hobbytánc Budapest L. S. és *Schindler Evelin–Androkity Bence* Dance Stationja táncbemutatókkal, *Karakas Zoli* Padkaporos Zenekara magyar tánc-házzal. (Lásd még: *Bohemia*, 2009/1–4., 15. oldal!)

2010. február 19. – A Ferdinandhoz címzett cseh söröző ünnepi megnyitása Budapest szívében, az addig Beugróként ismert vendéglő és a Gastrofest České Budějovice együttműködésében, a Cseh Nagykövetség, a Cseh Centrum Budapest, a Czech Tourism támogatásával és a Bohemia Baráti Kör dekorációs hozzájárulásával. (1063 Budapest, Szív u. 30.) (Lásd még: 39. oldal!)

2010. március 10. – A *Nézd, Prága* című antológia újabb könyvbemutatója, valamint kiállítás *Zachár Ottó*

Zachár Ottó barátunk *Šetelik-féle* prágai képeslapgyűjteménye az OIK-ban

Sudár Annamária felolvas a *Nézd, Prágából*

Fotó: *Zachár Ottó*

barátunk régi cseh történelmi és Šetelik-féle prágai képeslapgyűjteményéből az Idegennyelvű Könyvtárban. Bevezette: *Csémy Tamás* és *Kiss Gy. Csaba*. (Lásd még: 32. oldal!)

2010. március 13. – *Goldmann Ilona* barátunk *Képek és Fények* című kiállítása a tatai Angyalok és Tündérek Galériában április 24-ig.

Goldmann Ilona barátunk (középen) tatai kiállításán

2010. március 24. – Évi közgyűlés a Bem Sörözőben. A Cseh Televízió (1) 2009. november 7-i ostravai regionális adásának vetítése a Bohemia Baráti Körről.

2010. április 28. – Vendégünk: *Csémy Tamás*, a Cseh Nagykövetség kereskedelmi tanácsosa, kötetlen beszélgetés a Bem Sörözőben.

2010. május 1–7. – Csehország összes világöröksége I. – tavaszi körút. Program: Valtice–Lednice (kastélyok), Brno (Tugendhat-villa), Kroměříž (Érseki kert), Olomouc (Szentháromság-szobor), Litomyšl (kastély), Zelená Hora (temetőkápolna), Kutná Hora, Prága, Hlavoňovice (műemlék falu), Český Krumlov, Telč, Třebíč.

Žďár nad Sázavou világöröksége, a *Zelená Hora*-i temetőkápolna részlete

2010. május 20–25. – Kiscsoportos Bohemia-körút Erdélyben külföldről csatlakozott barátainkkal, köztük *Takashi Yamazaki* japán Bartók-kutató professzorral.

Két Bartók-kutató találkozója Kibédén: *Takashi Yamazaki* professzor és *Ráduly János* tanár úr

2010. május 28–30. – A III. Losonci tavaszi irodalmi napok alkalmából *Goldmann Ilona* barátunk cseh témájú festményeinek kiállítása a losonci Redutában. Megnyitotta: *Richard Hašek* barátunk Prágából. (Lásd még: 51. oldal!)

Richard Hašek, *Goldmannová* barátunk és unokái a losonci kiállítás megnyitóján

2010. június 2. – 17 éves a Bohemia Baráti Kör! Ünneplés a Bem Sörözőben.

2010. június 6. – Egy napos kirándulás a Pécsi Galériában *Alfons Mucha* cseh–morva festő különleges kiállításának zárónapja alkalmából. (Lásd még: 15., 32. oldal!)

2010. június 22. – Látogatás és tárlatvezetés a rákoshegyi Erdős Renée Házban *Hódos Mária* barátunk által rendezett *Szántó Piroška*-kiállításon.

2010. június 23. – Találkozó a Švejk nyomában járó norvég *Jomar Hønsi* cseh-rajongóval a Bem Sörözőben! <http://honsi.org/literature/svejk/travel/>

2010. június 19–25. – Túranyaralás az Óriáshegységben.

2010. július 15. – Megjelent *Bohemia* folyóirat 2009/1–4. összevont száma és a révkomáromi Limes Galériát bemutató melléklete!

2010. július 21. – Búcsúzás *Jarda Maršik* barátunktól, a cseh nagykövetség munkatársától négy éves szolgálata lejártával a Bem Sörözőben.

2010. július 23–augusztus 20. – Az ez évi dobruškai nyári egyetemen *Mocsári Adrienn* barátunk képviselte Magyarországot és a Bohemia Baráti Kört augusztus 20-ig! (Lásd még: 42. oldal!)

2010. július 24–augusztus 1. – Vízitúra a Sázaván Horkától Kácov–Rataje–Chocerady–Týnec nad Sázavou kikötőkkel Pikovicéig.

Legényeink a gáton!

2010. augusztus 6–8. – Bryndzové halušky fesztivál a szlovákiai Liptovské Revucében. Női csapatunk a 3. helyezett lett a versenyben! Bravó!

A Haluska Fesztivál 3. helyezett bohemiás csapata!

2010. augusztus 15–22. – Csehországi utazás *Mikoláš Aleš* festő (1852–1913) nyomában: Skalica (Szlovákia), Prága, Plzeň, Vysoké Mýto, Pardubice, Pustevna.

Mikoláš Aleš: Szent István megáldja a szlovákokat Skalicán

2010. augusztus 26–30. – Strakonicei nemzetközi dudásfesztivál, *Karakas Zoli* dudás és barátai, a Magyar Dudászenekar részvételével.

Magyar dudások Strakoniceben

2010. szeptember 9–12. – A külföldi csehek IV. fesztiválján Prágában a budapesti szlovák Ozvena kórus – melynek több bohemiás barátunk is tagja – képviselte a magyarországi „krajánokat” és a Bohemia Baráti Kört. Műsorukkal 2. helyezést érték el, amihez szívből gratulálunk! (Lásd még: 18. oldal!)

2010. szeptember 10. – *Bakos Pista* barátunk Hrabal-gyűjteményéből nyílt kiállítás az aszódi Petőfi Múzeális Gyűjtemény és Kiállítóhely Galériájában. (Lásd még: 58. oldal!)

2010. szeptember 11–17. – Barátainknál – Nyugaton: utazás Bécstől Berlinig Drezdán, Bautzenen és Prágán át.

A berlini Reichstag kupolája ma

Bagaméri Péter és Gyulai Líviusz barátunk a berlini Kultúrfórumon

2010. október 4–5. – Cseh napok Pécsen *Goldmann Ilona* festmény- és *Zachár Ottó* régi prágai képeslap-kiállításával. (Lásd még: 19. oldal!)

Goldmann Ilona barátunk pécsi kiállításán

2010. november 28. – Cseh szalon Molnárovánál. (Lásd még: 46. oldal!)

2010. december 15. – Bohemia karácsony a Bem Sörözőben. Megtisztelte látogatásával *Helena Bambasová* asszony is, a Cseh Köztársaság nagykövete, s az Ozvena kórus tagjai gondoskodtak az ünnephez illő dalokról.

Helena Bambasová nagykövetasszony és munkatársai a Bohemia karácsonyon

Az Ozvena kórus tagjai szlovák, cseh, német, magyar karácsonyi dalokat adnak elő a Bem Sörözőben

2010. december 15. – A Bohemia Baráti Kör Bohemia kiskönyvtárának újonnan megjelent könyvei: Prágai házjegyek (Tandem Kiadó), Václav Čtvrtek: Pajzán mesék (Te-Art-Rum Kiadó).

2010. december 17. – Divatbemutató a Néprajzi Múzeumban, ahol *Szalai Zsuzsi* barátunk is felvonultatta sokunknak tetsző ruháit.

A 2011. évi programtervekből

2011. január 19. – Bohemiások Dél-Amerikában – *Molnár Éva* barátunk vetítéses útibeszámolója a Bem Sörözőben.

2011. január 27. – Prágai házjegyek címmel a Bohemia-közreműködéssel kiadott könyv rendhagyó bemutatója és *Zachár Ottó* barátunk kiállítása a Cseh Centrumban (1063 Budapest, Szegfű u. 4.) (Lásd még: 34. oldal!)

2011. február 21. – *Goldmann Ilona* barátunk cseh témájú festménykiállítása a Ferdinánd Monarchia Cseh Sörházban.

2011. február 26. – XVII. Budapesti Bohemia Bál a Stefánia Kulturális Központban (1143 Budapest, Stefánia út 34.). Közreműködők: *Jarda Maršik* és az *Ajetoband*, *Jitka Bonušová* prágai tánciskolája, Senior Hobbytánc Budapest L. S., Tükrös együttes. (Lásd még: 11., 57. oldal!)

2011. március 10. – *Václav Čtvrtek*: Pajzán mesék és csodák című kötetének bemutatója a budapesti Helikon Könyvesházban, a Bohemia Baráti

Kör és a Te-Art-Rum Kiadó rendezésében. (1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 35.)

2011. március 30. – Évi közgyűlés a 2010–2011. évről a törzshelyen (Bem Söröző, 1027 Budapest, Bem rkp. 49.)

2011. május 5–11. – Tavaszi kirándulás Dél-Csehországban: České Budějovice, Český Krumlov, Holašovice, Hluboká nad Vltavou, Vyšší Brod, Frymburk, Rájov, Zlatá Koruna, Tábor, Bechyně, Třeboň, Slavonice, Pasek, Zvíkov, Temešvár.

2011. június 1. – 18 éves a Bohemia Baráti Kör! Születésnap buli a Bem Sörözőben a szokásos szabad klubfoglalkozással, vetítéssel.

2011. június 16. – Bohemia-est az Idegennyelvű Könyvtárban kettős

könyvbemutatóval és kiállítással! Téma: Prágai házjegyek és *Václav Čtvrtek*: Pajzán mesék és csodák betűben, előszóban és képeken.

2011. július 5–12. – Csehország összes világöröksége II. – körút a 2010. májusi kiránduláshoz hasonlóan.

2011. július 30–augusztus 7. – Vízitúra a Moldván Lenorától Pecig, majd Vyšší Brodtól Boršovig, Zlatá Koruna-i kemping-táborhelyel.

2011. augusztus 19–27. – *Husz János* nyomában: utazás Husinectől Konstanzig. Husz János életútjának legfontosabb állomásai: Husinec (szülőfalu), (Prachatice (kisdíák), Prága (egyetem, reformtevékenység), Kozi Hrádek (száműzetés), Nürnberg (átutazó), Konstanz (utolsó hónapok, máglyahalál).

2011. szeptember 10–16. – Krakko–Tarnó–Zakopáne. Program: V4-kapcsolatok, Krakko, Wieliczka, Tarnó, Zakopáne.

2011. szeptember 29–október 3. – Barátainknál Északkeleten: Kárpátalja, Galícia. Program: Ungvár, Munkács, Verecke, Lvov/Lemberg – történelmi helyszínek, a Monarchia legkeletibb nagyvárosa, kapcsolatfelvétel kárpátaljai cseh és magyar nemzetiséggel.

2011. december 14. – Bohemia karácsony a Bem Sörözőben. Ünnepi hangulatú szabadfoglalkozás.

Fotó: *Molnár Éva*, *Mudrák Gabi*, *Zachár Ottó*

További részletek és fényképek: www.bohemiabk.hu

mé

A Helikon és egyéb kiadók széles választékával várja Önt a

HELIKON KÖNYVESHÁZ

Márai Sándor, Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Baricco életművének szinte teljes kínálata, albumok, ismeretterjesztő kiadványok, gyerekkönyvek

A BOHEMIA BARÁTI KÖR TAGJAINAK:
20 % kedvezmény a Helikon kiadványokból,
és 10 % az idegen kiadó könyveire.

HELIKON

Elérhetőségeink

Cím: Bp. 1065 Bajcsy Zs. u. 35.
konyveshaz@helikon.hu
www.helikon.hu

Bohemia bál 2011

A XVII.

Bohemia Bálon,
a Stefánián Jarda
Maršik barátunk és a
mėlniki Ajetoband zenekara
szolgáltatta a talpalávalót,
újdonsággként végre cseh tán-
cokat tanulhattunk a prágai
Dvorana tánciskola tanárától,
Jitka Bonušová asszonytól,
Senior Hobbytáncosaink ismét
kítették magukért, Tűkrős bará-
taink magyar táncházi muzsiká-
ra pörgették a bálzókat, akik jó
multság után térhettek haza.
Mudrák Gabi és Zachár Ottó
képriortját lásd itt
és honlapunkon:
www.bohemiabk.hu
Képek menü-
pontban!

Hírek Csehországból

2010. január 1–december 31.

2010. január 1. – Csehországban ezen-től minden közúti ellenőrzésnél megszondáztatják a gépkocsivezetőket.

2010. január 1. – Csehországban életbe lépett a módosított drogtörvény, melyet Európában az egyik legenyhébbnek tartanak.

2010. január 4. – Előzetes adatok alapján a cseh államháztartási hiány 2009-ben rekord nagyságúra, a GDP 6,6–7 százalékára nőtt.

2010. január 4. – Csehország Szanaában bezárta jemeni nagykövetségének konzuli részlegét.

2010. január 5. – Csehországban a válság miatt 2009-ben 43 százalékkal, 1480-ra nőtt a cégszűdök száma.

2010. január 5. – Szlovákiában is bevezették az elektronikus útdíj-beszé-
dő rendszert, mely az első teljes munkanapon 251 ezer euró bevételt hozott a szlovák államnak.

2010. január 8. – Karel Čapek-díjat kapott *Ivan Klíma* író.

2010. január 13. – A cseh nyugdíjkasza rekordmagas, 30 milliárd koronás hiánnyal zárta a 2009. évet.

2010. január 14. – Sajtóértesülés szerint *Pavel Bém*, a prágai főpolgármester megmászta az Antarktisz legmagasabb hegycsúcsát, a 4897 méteres Vinson-hegyet, bár ő nem tájékoztatott arról, hol töltötte téli szabadságát.

2010. január 15. – Düsseldorf-i hír szerint a német Hochtief építőipari óriáscég nyerte el a megbízást a prágai „A” metróvonal meghosszabbítására a Ruzyně nemzetközi repülőtérig. 12,9 kilométer hosszú szakasz megépítése 18,7 milliárd koronába fog kerülni, három lépcsőben valósul meg. A prágai metrónak jelenleg három vonala van, és összesen 59,3 kilométer hosszú, s a tömegközlekedés mintegy 45 százaléka jut rá. Az első metróvonalat 1974. májusban helyezték üzembe.

2010. január 19. – A brünni városi önkormányzat úgy döntött, hogy a Vörös Hadsereg emlékművéről eltávolítják a sarlót és a kalapácsot, s azokat más jelképekkel váltják fel. A prágai orosz nagykövetség tiltakozott a szándék ellen.

2010. január 20. – Egy év késéssel Magyarországon is bemutatták *Juraj Jakubisko* szlovák filmrendező Báthory Erzsébetéről szóló szuperfilmjét.

2010. január 21. – Prága után egy kassai galériában is bemutatták a 2006-ban alakult Kassa Boys csoport három fiatal művészenek – *Radovan Cerevka*, *Tomáš Makara* és *Peter Vrabel* – kiállítását, amelyen *Jan Slota*, a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) elnökének magyarokat sértő kijelentéseit parodizáló illusztrációkat mutattak be. A kassai Regionális Ifjúsági Központban ebből az alkalomból konferenciát is rendeztek a szlovák–magyar kapcsolatokról, a nacionalizmusról és a rasszizmusról.

2010. január 21. – A cseh fellebbviteli bíróság helybenhagyta azt a korábbi ítéletet, amely szerint 3,2 millió korona (33,4 millió forint) együttes kártérítés megfizetésére kötelezték Třebíč város szülőotthonát, mert 2006-ban szülés után elcseréltek két csecsemőt, akik csak egy évvel később kerültek vissza valódi szüleikhez.

2010. január 27. – A prágai városi bíróság érvénytelenítette a cseh belügyminisztérium 2006. évi döntését, amely elrendelte Kommunista Ifjúsági Szövetség megszüntetését.

2010. január 29. – Németország és Magyarország után Csehország a harmadik európai állam, ahol hozzáférhetőek a holokauszt-túlélők videointerjúi.

2010. január 29. – A cseh statisztikai hivatal közölte, hogy a Csehországban élő külföldiek aránya az összslavkosságon belüli az elmúlt 12 évben megduplázódott.

2010. január 29. – A szlovák kulturális minisztérium véleménye szerint a nyelvvalp létrehozásával a magyar kormány beavatkozott Szlovákia belügyeibe.

2010. február – Brnóban elkezdték a világörökség részeként nyilvántartott Tugendhat-villa felújítását, ami két éven át tart. A városi tanács 166 millió koronát (1,7 milliárd forint) szán erre a célra. A *Ludwig Mies van der*

Rohe világhírű német építész által 1929/30-ban tervezett lakóházát a modern építészet műemlékeként tartják számon.

Forrás: Czech Tourism

2010. február 1. – *Milan Kundera* Párizsban élő cseh író Brno díszpolgára lett. (Lásd még: 13. oldal!)

2010. február 9. – A tel-avivi bíróság előtt 24 neves izraeli akadémikus nyílt levélben peres eljárás keretében követelte, hogy *Max Brod* hagyatéka, amelynek *Franz Kafka* egyes írásai is részét képezik, Izraelben maradjon, nehogy a hagyaték jelenlegi örökös-női külföldre adják el a kéziratokat.

2010. február 10. – Csehországban 2009-ben az előző évinél 10 milliárdal kevesebb (17 milliárd) koronát tett ki a külföldi beruházások értéke.

2010. február 10. – *Štefan Füle* lett az Európai Bizottság cseh tagja, illetve bővítési és európai szomszédságpolitikai biztosa.

2010. február 15. – Csehországban 2009-ben 4,3 százalékkal volt alacsonyabb a kiskereskedelmi társaságok bevétele, mint 2008-ban.

2009. február 16. – A Duna-medence országainak (Ausztria, Bosznia–Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Cseh Köztársaság, Németország, Magyarország, Montenegró, Moldovai Köztársaság, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna) vízügyi miniszterei, az Európai Bizottság, a Dunavédelmi Nemzetközi Bizottság (ICPDR) Bécsben jóváhagyták a Duna Deklarációt.

2010. február 17. – Kr. u. 1000 tájáról származó egyedülálló ezüstkincsek-ből nyílt kiállítás a Prágai Nemzeti Múzeum új épületében. A kiállítás része volt a legrégebbi cseh pénzérme, az *I. Boleszláv* uralkodása alatt, 960-ban veretett denárius is.

2010. február 17. – A cseh legfelsőbb közigazgatási bíróság Brnőben be-

Kundera Brünn díszpolgára lett

Brünn (Brno)/Párizs – Milan Kundera, a neves író Roman Onderka brünni polgármestertől 2010. február 1-jén átvette a díszpolgárságot tanúsító okiratot. A brünni városháza irányítója Párizsba vitte el a díjat, ahol az író él. Milan Kundera nyolcvan éve¹ Brünnben született, a díszpolgárságot pedig a város képviselőtestületének egyöntetű 2010. decemberi döntése nyomán kapta meg. Kundera azt írta a városnak, hogy készen áll a kitüntetés átvételére, de egészségügyi problémái miatt ezt nem Brünnben szeretné megtenni.

„Ez az egyik legrangosabb kitüntetés, amelyet Brünn mint törvényhatósági jogú város adományozhat... Nem tudom, hogy a képviselőket a cím odaítélésénél befolyásolta-e, hogy támogatást nyújtsanak Milan Kunderának – az én esetemben biztosan nem így volt.” – nyilatkozta a ČT24-nek Brünn város polgármestere, Roman Onderka arra a kérdésre válaszolva, hogy a cím adományozásával Brünn Kundera oldalára állt-e az író állítólagos feljelentésügye körül kibontakozott vitában.² Miroslav Balaštík, a brünni *Hosť*³ című irodalmi lap főszerkesztője pedig úgy vélekedik, hogy az író kitüntetése inkább a város számára jelent pozitívumot.

„Az akció a terv szerint zajlott le.” – kommentálta a kitüntetés átadását a brünni városvezetés külkapcsolatokért felelős főosztályának vezetője, Mojmír Jeřábek. Kundera és felesége, Věra otthonába is meghívta Onderkát és Jeřábeket. Együtt ebédeltek a Kundera házaspár egyik kedvenc éttermében, a lakásuk közelében; mintegy öt órát töltöttek egymás társaságában. „Kundera kifejezésre juttatta: nagy megtiszteltetésnek tekinti, hogy eljöttünk hozzá.” – mondta a találkozást értékelve Onderka.

A brünni polgármester a díszpolgári oklevél mellett két kézzel készített poharat és dél-morvaországi bort vitt Kunderának. Az írónak szóló személyes ajándéku Onderka egy töltőtollat választott, nejeinek, Věrának pedig moldavittal ékesített medált. „Mi mást adhatnánk egy írónak,” jegyezte meg a polgármester.

Onderka szerint miközben a médiák megközelíthetetlen és zárkózott embernek írják le Kunderát, valójában nagyon előzékeny és rendkívüli humorérzéke van. A polgármester elmondása szerint minden lehetséges téma szóba került, a sport is. Onderka beszámolt a Kometa Brno hokicsapatának sikereiről, Kundera pedig viszonzásul felelevenítette a csapat egyik régi játékosával, Vlastimil Bubníkkal való találkozását.

Az író a hírek szerint nem lankad a munkában. Mostanában legutóbbi könyve, a *Találkozás*⁴ angol és német fordítását ellenőrzi. Kundera állítólag azt mondta, hogy hajlandó megfontolni valamelyik darabjának a bemutatását az egyik brünni színházban.

Az állítólagos feljelentés ügye az írónak mit sem ártott

Miroslav Balaštík a ČT24 számára a Kundera állítólagos feljelentésügye körül kibontakozott botrány utóhatásáról is nyilatkozott: „Ha egyáltalán történt valami ebben az ügyben, akkor az nem volt más, mint hogy az írók világszerte rendkívül szolidárisak voltak, kiálltak Milan Kundera mellett.⁵ Azt hiszem, a legnagyobb élő írók között elfoglalt helyét az ügy semmiképp sem veszélyeztette.” – mondta Balaštík, majd hozzátette: a továbbiakban főleg a felmerült dokumentumokkal foglalkozni, mert néhányszor már világosan elhangzott: semmit sem bizonyítanak, legkevésbé pedig azt, hogy Kundera bárkit is feljelentett volna.

Onderka megjegyezte, hogy egy-két mondat erejéig ezt a témát is érintették, s egyetértettek abban, hogy szerencsétlen, igaztalan, populista és bulvárízű ügyről van szó. A polgármester azt is elárulta, hogy Kundera jelölését a díszpolgári címre már hosszabb ideje fontolgatta, a botrány pedig határozott cselekvésre ösztönözte őt.

Franciaországban Kunderát maradéktalanul támogatták. Az eset által kiváltott hullámok még el sem ültek, amikor a párizsi Francia Akadémia falai között az írónak életműve elismeréseként átadták a Simone és Cina Del Duca Alapítvány tekintélyes Világdíját. Az akadémia döntéshozóira állítólag az ügy kapcsán kibontakozó kampány is hatást gyakorolt.

(A szöveg eredeti változata a www.CT24.cz hírportálon jelent meg 2010. február 1-jén.)

Fordította és a jegyzeteket írta: G. Kovács László

¹ Egészen pontosan 1929. április 1-jén.

² A *Respekt* című politikai-kulturális hetilap 2008 októberében terjedelmes írást tett közzé, mely szerint 1950 márciusában az akkor még magát kommunistának valló Kundera feljelentett egy Nyugatról ügynökként hazatérő emigránst, Miroslav Dvořáčeket. A férfit letartóztatták, és csak 14 évi keserves fogság után szabadult. Noha létezik egy hitelenek tűnő rendőrségi okirat, amelyben Milan Kundera feljelentőként szerepel, a hatvan évvel ezelőtti eseményhez mégis számos kérdőjel kapcsolódik, s a napvilágra került okmány igencsak kétes alap az író sommás elítéléséhez. Az ügy körül heves vita bontakozott ki, melynek során Kunderát számos alantas, életművének jelentőségét is megkérdőjelező támadás érte. Az író hevesen cáfolta az ellene felhozott vádat, a homályos történet pedig egy idő után sokat veszített az érdekességéből. Konszenzus csak abban a kérdésben alakult ki, hogy ha a *Respekt*

állítását igaz is volna, Kundera munkásságának megítélésére semmiképp se lehetne hatással.

³ A szó jelentése: vendég.

⁴ Milan Kundera sorrendben negyedik, a korábbiakhoz hasonlóan szintén franciául írt, 2009-ben *Une rencontre* címmel napvilágot látott esszéjéről van szó, mely magyarul 2010 tavaszán, az Európa Könyvkiadónál jelent meg az eredetivel azonos *Találkozás* címmel.

⁵ Nagy publicitást kapott esemény volt, hogy tizenegy világhírű író, köztük négy Nobel-díjas (John M. Coetzee, Gabriel García Márquez, Nadine Gordimer, Orhan Pamuk) nyilatkozatban állt ki Kundera mellett, melyben elítélik az író bemoeskolására törekvő „szégyenletes kampányt”, és felháborodásukat fejezik ki a rágalomhadjárat miatt. A nyilatkozatot az említettek kívül az irodalom olyan világnagyságai is aláírták, mint Carlos Fuentes, Philip Roth és Jorge Semprun.

tiltotta a parlamenten kívüli szélső-jobboldali Munkáspártot (Dělnická strana – DS), azzal az indoklással, hogy veszélyezteti a cseh demokráciát.

2010. február 17. – A cseh statisztikai hivatal jelentése szerint 2009-ben 8,5 százalékkal, 6,08 millióra csökkent a

Csehországba beutazó külföldiek száma.

2010. február 18. – A német, a belga, a cseh, a luxemburgi, a svéd, az osztrák és a svájci vasút Xrail elnevezéssel szövetséget hozott létre, hogy együttesen vegyék fel a versenyt a közúti teherszállítással.

2010. február 18. – A Nemzetközi Automobil Szövetség (FIA) égisze alatt működő EuroTest 23 európai várost érintő felmérése szerint Münchenben a legjobb a tömegközlekedés, Prága a 4., Budapest pedig a 21. helyen áll ebből a szempontból.

2010. február 21. – Csehországban 2009-ben 14 százalékkal visszaesett a megkezdett lakásépítések száma a gazdasági válság miatt.

2010. február 22. – Három éves huza-vona és botrány után elvált feleségétől *Mirek Topolánek*, volt cseh polgári demokrata miniszterelnök, a Polgári Demokratikus Párt (ODS) elnöke. Feleségére, Pavlára hagyta prágai lakásukat, hétvégi házukat, megtakarításait. A politikus júniusban házasságot kötött élettársával, *Lucie Talmanovával*. A kapcsolatból 2007-ben egy fiuk született.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Új házaspár: *Lucie Talmanová és Mirek Topolánek*

2010. február 23. – A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) törölte a felügyeleti nyilvántartásból a prágai székhelyű Capital Partners a.s. határon átnyúló befektetési szolgáltató valamennyi magyarországi függő ügyletét. Egy cseh, illetve két-két szlovák és magyar állampolgárt előállítottak.

2010. február 23. – A szlovákiai Révkomáromban közel 500 egyetemi hallgató tüntetett a magyar anyanyelv szabad használatáért.

2010. február 24. – A visegrádi országok kibővített budapesti csúcstalálkozóján közös nyilatkozatot írtak alá, a biztonságos energiaellátás megteremtését kiemelt feladatként való kezeléséről.

2010. február 26. – A Cseh Energetikai Művek (ČEZ) rekordnagyságú, 51,9 milliárd koronás nyereséggel zárta a 2009. évet. A nyereség 9,5 százalékkal magasabb, mint 2008-ban, s a ČEZ történetében a legjobb éves gazdasági eredmény.

2010. február 27. – Prágában elhunyt *Anna Fárová* cseh művészettörténész, *Henri Cartier-Bresson* francia fotóművész első monográfiájának szerzője, a fotóművészeti monográfiák úttörője.

2010. március 2. – A J&T pénzügyi befektetői társasághoz közelálló csehországi bejegyzésű Florena, de szlovák tulajdonban lévő részvénytársaság megvásárolta a pozsonyi Pravdat, a legrégebb és második legnagyobb példányszámú szlovák napilapot az eddigi tulajdonostól, a brit Daily Mail&General Trust médiacsoporttól.

2010. március 2. – Szlovák–magyar jószomszédsági díjat ítéltek oda a ciprusi magyar–szlovák békefenntartó egységnek, valamint a tátrai Hegyimentő Szolgálatnak.

2010. március 6. – *T. G. Masaryk*, az első csehszlovák elnök születésének 160. évfordulója alkalmából Lányban leleplezték egyetlen lovasszobrát, Petr Novák szobrász alkotását.

T. G. Masaryk lovasszobra úton Lány felé

Forrás: Sítedőcsky magazin, 2/2010

2010. március 9. – Csehországban 2009-ben 907 koronával (4 százalékkal) emelkedett az átlagos havi bér, s 23 598 koronát (kb. 245 ezer forint) tett ki. Az inflációval korrigálva a reálbér növekedése 3 százalékos volt.

2010. március 9. – A Penam, a második legnagyobb cseh péküzem szerződést írt alá a magyar Ceres péküzem, valamint annak Multi nevű leányvállalatai megvételéről.

2010. március 10. – *Jiří David* neves cseh képzőművész új alkotását leleplezték le az óvárosi Franz Kafka téren. A 6 méteres és több mint 85 ezer kulcsból készült művet a Revoluce (Forradalom) szó alkotja, s a cseh társadalom mai – a rendszerváltás után húsz évvel kialakult – állapotára kíván figyelmeztetni. A mű azonnal bekerült a cseh rekordok könyvébe a kulcsok számával. 2010 őszétől Brünnben, Olmützben, majd más városokban is felállítják.

2010. március 10. – A cseh munkaügyi minisztérium közlése szerint a munkaügyi hivatalok a jövőben nem adnak munkavállalási engedélyt az Európai Unió kívüli országok állampolgárainak. 2010. január végén hivatalosan 222 719 külföldi dolgozott Csehországban.

2010. március 10. – A cseh képviselőház – a szenátus és *Václav Klaus* államfő vétője ellenében – harmadszorra is megszavazta azt a törvényt, amelynek értelmében a kormány nem adhatja magánkézbé a prágai Ruzyně nemzetközi repülőtérét.

2010. március 13. – A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége (CSMMSZ) Prágában ünnepi ülésen emlékezett megalakulásának 20. évfordulójára. A szervezet 1990. február 24-én jött létre. A 2001. évi népszámlálás szerint Csehországban nem egészen 15 ezer magyar él; ez 25 százalékkal kevesebb, mint 1991-ben, amikor 20 ezer volt a csehországi magyarok száma.

2010. március 19. – A cseh főügyész korrupció gyanúja miatt új vizsgálatot rendelt el a svéd Jas-39 Gripen vadászgépek beszerzése ügyében.

2010. március 20–23. – *Károly*, brit trónörökös feleségével, *Camilla* cornwalli hercegnővel Prágába látogatott.

2010. március 21. – Hosszú évek növekedése óta 2010-ben 4,5 százalékkal csökkent a cseh sörgyarak forgalma.

2010. március 22. – A Škoda adózott eredménye a válság miatt 2009-ben 68 százalékkal 3,46 milliárd koronára (135 millió euróra) csökkent.

2010. március 22. – *Boross Csilla* magyar szoprán énekesnő a brünni Pillangósisasszony-alakításáért megkapta a Cena Thalie elnevezésű cseh színházi díjat az opera kategóriában.

2010. március 23. – *Mirek Topolánek*, a cseh Polgári Demokratikus Párt (ODS) elnöke a lemondásra való felszólítások ellenére egyelőre megőrizte pártelnöki tisztségét, viszont lemondott kormányfőjelöltségéről a közelgő parlamenti választásokra. Április 1-jén lemondott a pártelnöki tisztségről is. Utódaul *Petr Nečas* alelnököt javasolta. (Lásd még: június 20.)

2010. március 24. – A Zöldek Pártja (SZ) kilépett a *Jan Fischer* vezette cseh szakértői kormányból, miután miniszterelnök elvette tőlük a környezetvédelmi tárcát. Másik delegáltjuk, *Michael Kocáb*, az emberi jogokért felelős miniszter 29-én lemondott.

2010. március 25. – A cseh legfelsőbb bíróság felére csökkentette a *Ludmila Brožová-Polednová* volt csehszlovák kommunista államügyészre kiszabott szabadságvesztést. (Lásd még: december 21.)

2010. március 30. – *Jan Fischer* cseh és *Robert Fico* szlovák kormányfő a dél-csehországi Sezimovo Ústíban problémamentesnek ítélték Csehország és Szlovákia viszonyát.

2010. március 31. – Prága városára 3,25 millió korona (34 millió forint) pénzbüntetést rótt ki a regionális hatóság a Károly-híd felújítási munkálatai alatt, örökségvédelmi szempontból keletkezett károk miatt.

2010. március 31. – *Luboš Balák*: Švejk unokája című tragikomédiáját mutatta be Székesfehérvárott a Szabad Színház műkedvelő társulat.

2010. április 1. – A legnagyobb cseh szolgáltató, az RWE Transgas 2,9 százalékkal emelte a háztartási földgáz árát.

2010. április 1. – A Cseh Nemzeti Bank adózott eredménye a válság ellenére 30 százalékkal többet (60,2 milliárd cseh koronát) tett ki 2009-ben.

2010. április 3. – A morvaországi Chomoutovban sütötték a világ legnagyobb húsvéti „marcipános báránykáját”, mely 159 kilót nyomott, amíg Uherské Hradiště főterén el nem fogyasztották.

2010. április 6–7. – *Dmitrij Medvegyev* orosz államfő első hivatalos szlovákiai látogatásán nyolc kétoldalú szerződést és emlékeztetőt írt alá Pozsonyban. *Ivan Gašparovič* államfővel közös nyilatkozatban méltatták a Szovjetunió népeinek hozzájárulását a fasizmus felett a II. világháborúban aratott győzelemhez.

2010. április 8. – *Barack Obama* amerikai és *Dmitrij Medvegyev* orosz elnök Prágában aláírta a hadászati támadó fegyverek korlátozásáról és csökkentéséről szóló új szerződést (START-III). *Barack Obama* munkavacsorán látta vendégül 11 közép- és

kelet-európai ország államfőjét, illetve kormányfőjét. Magyarországot *Bajnai Gordon* miniszterelnök képviselte.

Barack Obama amerikai és *Dmitrij Medvegyev* orosz elnök a prágai Várban aláírták a START-III. szerződést

2010. április 10. – Beiktatták az új prágai érseket, egyben Csehország prímását, aki a 66 éves *Dominik Duka*, volt Hradec Králové-i püspök lett. Előde, a 78 éves *Miloslav Vlk* megtartja bíborosi rangját.

2010. április 15. – A Magyar Köztársaság Arany Érdemrendjével tüntették Prágában *Anna Valentová* cseh műfordítót. Ő fordította le cseh nyelvre Déry Tibor, Örkény István, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Jókai Mór, Móricz Zsigmond, Bodor Ádám vagy Dragomán György műveinek egy részét.

2010. április 21. – A cseh alkotmánybíróság elrendelte, hogy 2011. szeptember 30-ától a nyugdíjak kiszabásának rendszerét át kell alakítani, s az eddiginél nagyobb mértékben kell figyelembe venni a korábbi keresetek szintjét. A nyugdíjak nagyjából a havi átlagbér (24 ezer korona körül) 44–45 százalékát teszik ki.

2010. április 30. – *Alfons Mucha*, a grafika mestere címmel kiállítás nyílt június 6-ig a Pécsi Galériában a Chru-

Mucha-kiállítás a Pécsi Galériában

dimi Múzeum Mucha-plakátjaiból, francia folyóiratok Mucha-illusztrációiból és Mucha által készített fotográfiákból. (Lásd még: 8., 32. oldal!)

Gamus Árpád, a Pécsi Galéria vezetője és *Milena Burdychová*, a Mucha-kiállítás kurátora Chrudimból

A *Cocorico* című francia satirikus lap Mucha-illusztrációja

A pécsi Mucha-kiállítás megnyitóján

2010. május 1. – Az október 31-ig rendezett sanghaji expón kiállították a prágai Károly-hídon levő *Nepomuki Szent János*-szobrot és „szerencsehozó” domborműveit. Decemberi bejelentés szerint a cseh pavilon másik legnagyobb látványosságaként csodált *LacrimAu* elnevezésű arany könnyecseppből, *Federico Diaz* alkotásából hat másolat készül, amelyek a világ különböző országaiba kerülnek.

2010. május 3. – Felújítás miatt hosszabb időre lezárták a prágai Várban lévő Arany utcácskát.

Arany utcácska a prágai Várban

2010. május 7. – Londonban *Jan Fischer* cseh kormányfőt kinevezték az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) alelnökévé, aki augusz-

tus végén *Brigita Schmögnerovát* váltotta tisztségében.

2010. május 12–június 4. – A 65. Prágai Tavasz nemzetközi zenei fesztivál.

2010. május 13. – Magyarok a sztálinista Csehszlovákiában 1948–1963 címmel kiállítás nyílt Pozsonyban a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumában.

2010. május 24. – *Václav Klaus* államfő és *Dominik Duka* prágai érsek megállapodást írt alá, melynek értelmében a cseh állam és a katolikus egyház közösen fogja a jövőben kezelni a prágai Szent Vitus-székesegyházat. Ezzel két évtizedes jogvita zárult le.

2010. május 26. – A határon túli magyarok kettős állampolgárságát lehetővé tevő magyarországi törvény elfogadása után Szlovákia azonnal módosította saját állampolgársági törvényét. *Klaus* cseh államfő szolidaritását fejezte ki a Szlovák Köztársaságnak. (Lásd még: július 17.)

2010. május 28–29. – A csehországi képviselőházi választásokat a Cseh Szociáldemokrata Párt (ČSSD) nyerte, de koalíciós partner híján nem tudott kormányt alakítani. *Jiří Paroubek* szocdem pártelnök 29-én lemondott. A 200 tagú parlamentben a Cseh Szociáldemokrata Párt (ČSSD) 56, a Polgári Demokratikus Párt (ODS) 53, a Top 09 41, a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja (KSČM) 26, a Közügyek (VV) 24 mandátumot szerzett. Június 4-én a második he-

Az árvíz sújtotta Troubky falu

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

2010. június 1. – Az észak-csehországi Postoloprtyben emlékművet állítottak az 1945-ben ott meggyilkolt németeknek.

2010. június 4. – *Václav Klaus* cseh államfő és *Jan Fischer* cseh miniszterelnök közös nyilatkozata szerint a nemzeti összetartozásról szóló magyar törvény semmibe veszi a trianoni szerződést.

2010. június 6. – A pozsonyi Vár udvarán a három legfőbb szlovák közjogi méltóság, köztük *Ivan Gašparovič* államfő jelenlétében leleplezték *Szva-topluk* nagymorva fejedelem (871–894) csaknem nyolc méteres bronzszobrát. A júniusi választás után megalkult új kormány a szobor máshová helyezéséről döntött.

2010. június 6. – Prágában 79 éves korában elhunyt *Ladislav Smoljak* rendező, színész, forgatókönyvíró, a Jára Cimrman Színház egyik megalapítója.

Jiří Paroubek, a nyertes-vesztes szocdem pártvezér (középen)

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Ladislav Smoljak a budapesti Millenárison 2004-ben

Foto: Zachár Ottó

2010. június 10–14. – III. Cseh Sörfesztivál Budapesten, a Városháza Parkban.

2010. június 11–12. – Szlovákiában parlamenti választást tartottak, amelyet a kormányzó Irány–Szociáldemokrácia (Smer) párt nyert meg, de nem kapott elég mandátumot a kormányalakításhoz. A 150 tagú parlamentben a Smer 62, a Szlovák

Demokratikus és Keresztény Unió (SDKU) 28, Szabadság és Szolidaritás (SaS) 22, a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) 15, a Híd/Most 14, a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) 9 mandátumot szerzett. A Néppárt–Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) és a Magyar Koalíció Pártja nem jutott be. (Lásd még: július 8.)

2010. június 20. – A cseh Polgári Demokratikus Párt (ODS) tisztújító kongresszusán *Petr Nečas* választották elnöké.

2010. június 24. – A cseh képviselőház új elnöke *Miroslava Němcová*, a Polgári Demokratikus Párt (ODS) alelnöke lett. Személyében először került nő az 1993-ban megalakult Cseh Köztársaság parlamentjének élére.

2010. június 25. – Lemondott a *Jan Fischer* vezette cseh hivatalnoki kormány.

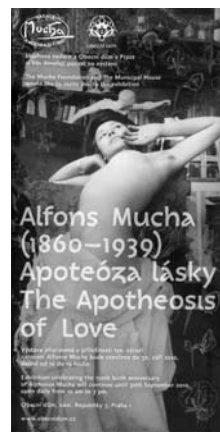
2010. június 29. – A szlovákiai nemzeti kisebbségek kassai találkozójukon jogi helyzetük átfogó rendezését szorgalmazták.

2010. június 30. – *Pete Best*, a Beatles első dobosa is aláírta a Prága belvárosában található Lennon-falat. *Pete Best* 1960 és 1962 között volt a legendás együttes dobosa. Jelenlegi együttesével koncertet adott a prágai Cseh Zenei Múzeumban a Beatlesmania című kiállítás keretében.

2010. július 1. – Szlovákia átvette Magyarországtól egy évre a V4-ek elnöki tisztségét.

2010. július 1. – A Cseh Nemzeti Bank (ČNB) új kormányzója *Miroslav Singer* lett.

2010. július 2. – A szeretet apoteózisa címmel kiállítás nyílt a prágai Reprezentációs Házban a 150 éve, 1860. július 24-én született *Alfons Mucha* cseh–morva festő- és grafikusművész, a szecesszió világhírű nagymestere

emlékére szeptember 30-ig. Csehország szerte egész évben több Mucha-kiállítás nyílt ebből az alkalomból.

2010. július 2–10. – Karlovy Varyban, a 45. nemzetközi filmfesztivál fődíját, a Kristályglóbuszt a La Mosquitera című, *Agusti Vila* rendezte spanyol játékfilm nyerte. *Juraj Herz* (1934) nemzetközi hírű szlovák filmrendező életműdíjat kapott.

2010. július 3. – Hommage à Esterházy címmel kiállítás nyílt július 30-ig a Pozsonyi Magyar Galéria *Esterházy Jánosra* (1901–1957) emlékező festmény-, szobor és grafikai gyűjteményéből a rákoshegyi Erdős Renée Házban.

2010. július 5. – A VI. Dubrovnik Filmfesztiválon életműdíjjal tüntették ki *Jiří Menzel* cseh filmrendezőt, aki nek Az én Dubrovnikom című harminc perces dokumentumfilmjét is levetítették.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

2010. július 8. – Pozsonyban *Iveta Radičová* (SDKU) vezetésével megalakult az új szlovák koalíciós kormány, melyben a Híd/Most 3 tárcát kapott. A külügyminiszter *Mikuláš Dzurinda* lett. Augusztus 10-én a kormány bizalmat kapott a parlamenttől.

2010. július 13. – *Václav Klaus* államfő kinevezte az új cseh hárompárti jobbközép koalíciós kormányt, élén *Petr Nečas* miniszterelnökkel. A kormányban a Polgári Demokratikus Párt (ODS) 6, a TOP 09 párt 5, a Közügyek 4 tárcát kapott. A cseh diplo-

Jan Fischer; a távozó és Petr Nečas, az új kormányfő

máciát újra *Karel Schwarzenberg* (TOP 09) irányítja.

Klaus államfő kinevezte a Petr Nečas (jobbra) vezette új cseh kormányt

2010. július 13. – Az illetékes szlovák minisztérium elutasította a Cseh-szlovák Energetikai Részvénytársaság (ČES) fellebbezését a kassai megyei építési hivatal döntése ellen, amely tavasszal nem hagyta jóvá kérényét az új hőerőmű építésére Töke-terebesen.

2010. július 15. – Prágában találkoztak Szlovákia és Csehország új külügyminiszterei: *Mikuláš Dzurinda* és *Karel Schwarzenberg*.

2010. július 17. – Életbe lépett a módosított szlovák állampolgársági törvény, amely szerint egy másik ország állampolgárságának önkéntes felvétele kivételes esetektől eltekintve automatikusan a szlovák elvesztéséhez vezet.

2010. július 19. – Pozsonyba látogatott *Petr Nečas*, az új cseh miniszterelnök.

2010. július 20. – Budapesten tartották csúcstalálkozójukat a visegrádi országok (V4) új kormányfői. *Orbán Viktor* magyar, *Iveta Radičová* szlovák, *Petr Nečas* cseh és *Donald Tusk* lengyel miniszterelnök megállapodott abban, hogy intenzívebbé teszik együttműködésüket.

2010. július 22. – Jeruzsálemben megkezdődött *Franz Kafka* tíz ládányi, bankokban letétbe helyezett, eddig sohasem publikált kéziratának szakértői vizsgálata.

2010. július 22. – *Karel Schwarzenberg* új cseh külügyminiszter Bécsben a Beneš-dekrétumokról szólva azt mondta: soha nem kételkedett abban, hogy „ami a második vilá-

Forrás: Týden

Petr Nečas

A Cseh Köztársaság új miniszterelnöke 1964-ben született a dél-morvavarsági Uherské Hradiště-ben, fizikus végzettséget szerzett és a Tesla elektronikai cég fejlesztőjeként dolgozott. Az 1989-es „báronyos forradalom” után kapcsolódott be a nagypolitikába. 1991-ben alapító tagja volt a Polgári Demokratikus Pártnak, 1999-től az ODS egyik alelnöke, 2010 júniusa óta pedig az elnöke.

1992-ben képviselővé választották, azóta állandó tagja a törvényhozásnak. Évekig a külügyi bizottságban dolgozott, a NATO- és a védelmi kérdésekben jártas. 1995-ben a védelmi miniszter első helyettese lett egy évre. 2006–2009-ben Mirek Topolánek kormányában munkaügyi és népjóléti miniszter, illetve miniszterelnök-helyettes volt. Művelt, nagy munkabírási, de szürke egyéniségnek tartják. Nečas számára „a politika komoly munka, nem pedig üzleti szórakozás”. Nős, két fia és két lánya van.

háború után történt, az igazságtalanság volt”.

2010. július 23. – Prágában a nemzeti kulturális örökség részévé nyilvánították azt a bérházat, ahol *Antonín Dvořák*, a világhírű zeneszerző 25 éven át, egészen haláláig lakott. A Fehér Oroszlán néven ismert Žitná utcai ház tulajdonosát kötelezték a felújításra.

2010. július 26. – Moravský Krumlov önkormányzata a Mucha család egyetértésével megakadályozta *Alfons Mucha* cseh festő híres Szláv eposz című festményciklusának Prágába költöztetését. Az 1928-ban Prágának adományozott ciklusnak prágai kiállítóhely híján a morva kisváros ad otthont 1963 óta. A vita és a tárgyalás folytatódik. (Lásd még: 18. oldal!)

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Alfons Mucha Szlovák eposzából:
A szlovák nyelvű liturgia bevezetése
Moráviában, részlet, 1912

2010. július 28–30. – Tarr Béla filmrendező volt a morvaországi nyári filmakadémia díszvendége Uherské Hradiště-ben, ahol 12 mozgóképet vetítették és életműdíjat vett át.

2010. augusztus 3. – Zdeněk Bakala milliárdos megvásárolta a prágai Loretói téren azt a házat, melyben Hana Benešová élt 1974-ig. Itt lesz a Václav Havel Könyvtár székhelye.

2010. augusztus 5. – Karel Schwarzenberg cseh és Martonyi János magyar külügyminiszter Budapesten áttekintették országaik együttműködését, tárgyaltak közös nagykövetségek működtetésének lehetőségéről.

2010. augusztus 10. – A Petr Nečas vezette cseh koalíciós kormány betervezte programját a parlament elé, mely bizalmat szavazott neki. A hárompárti jobbközép kormány az államháztartás rendbetételét, az állam eladósodásának megállítását, a nyugdíjrendszer reformját és a közbeszerzések nagyobb átláthatóságát ígérte.

2010. augusztus 11. – Az Óriáshegység Sněžka csúcsára indult Szent Lőrinc-zarándoklaton részt vett Václav Klaus elnök is, aki itt találkozott a repülőszerencsétlenségben meghalt Lech Kaczyński lengyel elnök utódával, Bronisław Komorowski-val.

2010. augusztus 11. – Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a szlovákiai 20 százalékos kisebbségi hivatali nyelvhasználati küszöb csökkentését és bizonyos esetekben ennek teljes eltörlését javasolta Pozsonynak.

2010. augusztus 18. – A prágai magisztrátus „hajléktalanság akciótervet” fogadott el, melynek értelmé-

ben azok a hajléktalanok, akik elutasítják a szociális programokat, a város szélén létesítendő lakhelyre költözzenek ki.

2010. augusztus 18. – A délkelet-csehországi Dobronínban egy II. világháború utáni tömegsírt tártak fel a hatóságok. Feltételezik, hogy a sírban mintegy 15 szudétanémet férfi lehetett elhantolva, akiket a 1945 májusában cseh civilek gyilkoltak meg.

2010. augusztus 19. – Angela Merkel német kancellár Petr Nečas cseh kormányfővel folytatott berlini tárgyalásán a német-cseh kapcsolatok elmélyítését szorgalmazta.

2010. augusztus 20. – XVI. Benedek pápa 25 ezer eurós pénzsegélyt nyújtott az észak-csehországi árvíz károsultjainak.

2010. augusztus 23. – Václav Havel drámaíró, volt cseh elnök befejezte Távozás (Odcházení) című drámáján alapuló filmjének forgatását. A férfi főszerepet Josef Abrahám, a női főszerepet Havel felesége, Dagmar Havlová alakította. A bemutatót 2011 márciusára tűzték ki.

2010. augusztus 25. – A cseh kormány a kongói, a venezuelai, a kenyai, a jemeni és a Costa Rica-i nagykövetség bezárását határozta el takarékosági okokból.

2010. augusztus 25–29. – Pater Sparrow (Verebes Zoltán) 1 című játékfilmje nyerte prágai VII. Fresh Film Fest közönségdíját.

2010. szeptember 1. – Korrupció miatt menesztették hivatalából Jaroslav Kopřivát, a cseh védelmi miniszter helyettesét.

2010. szeptember 1. – Prágában ezentúl a diákok ún. időintervallumos Opencard jeggyel vehetik igénybe a tömegközlekedést.

2010. szeptember 2–5. – Közép-európai Színházi Fesztivál Kassán.

2010. szeptember 3. – Két XX. századi újító alkotó, Kepes György és a cseh Frank J. Malina műveiből nyílt kiállítás a budapesti Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeumban.

2010. szeptember 3–5. – Több ezer élő virágból „szőtt” belga szőnyeg díszítette a prágai Óvárosi teret.

2010. szeptember 7. – A plzeňi Technika múzeum úgy döntött, hogy 10,2 millió cseh koronáért (119 millió forint) megvásárolja David Černý

Entropa című 16,5-ször 16,5 méteres installációját, mely 2009-ben a cseh EU-elnökség idején nagy vihart kavart. (Lásd még: Bohemia, 2009/1–4., 50. oldal!).

2010. szeptember 9–12. – Prágában a IV. nemzetközi honfitársi fesztiválon a budapesti Ozvena szlovák kórus képviselte több barátunk révén is Magyarországot és a Bohemia Baráti Kört. Ének kategóriában a 2. helyezést vívták ki. (A beszámolókat lásd: www.bohemiabk.hu/)

Fotó: Czifra Kózsika

Az Ozvena kórus vendégszereplése
Csehországban

2010. szeptember 14. – A cseh hatóságok megtiltották a Google számára, hogy tovább alkalmazza a több országban is vitatott Street View szolgáltatását.

2010. szeptember 14. – A visegrádi négyek (Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország) külügyminiszterei Pozsonyban megállapodtak, hogy újabb közös képviselőket nyitnak takarékosági okokból.

2010. szeptember 16. – Prágában Martin Štěpánek színész és volt kulturális miniszter önkézevel vetett véget életének.

2010. szeptember 17. – A prágai városi bíróság a Mein Kampf összes kiadott példányának megsemmisítésére utasította a KMa kiadót.

2010. szeptember 17. – Helena Bambasová, a Cseh Köztársaság új rendkívüli és meghatalmazott nagykövete Budapesten átvette hivatalát. Előde Jaromír Plíšek 2006 óta vezette a Cseh Köztársaság magyarországi diplomáciai képviselőtét. Helena Bambasová 1958-ban született, közgazdasági egyetemet végzett Prágában, s tanulmányait később az amerikai Pittsburgban folytatta; egy gazdasági kutató-intézetben dolgozott. A kilencvenes évek elején a cseh külügyminisztérium szolgálatába lépett. Külügyminiszter-helyettes volt, majd

1997–2001-ben Csehország hollandiai nagykövetségként dolgozott. Az utóbbi években külügyminiszter-helyettesként a gazdasági diplomáciáért és az Európán kívüli országokkal fenntartott kapcsolatokért volt felelős. *(A nagykövetség 2011. évi folyóiratunkban mutatjuk be.)*

2010. szeptember 20. – Ünnepelesen átadták a forgalomnak a prágai körgyűrű délnyugati szakaszát.

2010. szeptember 20. – Az észak-morvaországi Ostrava melletti Nosovicében a Hyundai megkezdte az ix20 kompakt egyterű személygépkocsi modell gyártását.

2010. szeptember 21. – Több tízezer cseh közalkalmazott tüntetett Prágában a jobbközép kormány tervezett bércsökkentési és takarékosági intézkedései ellen.

2010. szeptember 23. – A cseh kormány által elfogadott 2011. évi cseh költségvetés a bérek és a jóléti kiadások lefaragásával a bruttó hazai termék (GDP) 4,6 százalékára csökkentené az államháztartási hiányt a 2010-re várt 5,3 százalékról.

2010. szeptember 24. – Prágában több évi felújítás után ismét megnyílt a nagyközönség előtt *František Bílek*, cseh szimbolista szobrász saját tervei alapján épített villa-múzeuma.

2010. szeptember 24. – A zürichi filmfesztiválon *Miloš Formant* életműdíjjal, *Michael Douglast* pedig a Golden Icon elnevezésű elismeréssel tüntették ki.

2010. szeptember 26. – Kassán cseh kulturális napokat szervezett a Kassai Cseh Egyesület és Cseh Centrum október 28-ig.

2010. szeptember 27. – *Mikuláš Dzurinda* szlovák külügyminiszter budapesti látogatásán *Martonyi Jánossal* megállapodott, hogy három magyar külképviseleten (a szaúd-arábiai Riád, a moldovai Chisinau és az albániai Tirana) a szlovák állampolgárok is igényelhetnek vízumot.

2010. szeptember 27. – Bejelentés szerint Szlovákia és Csehország visszavonja katonáit a koszovói KFOR-misszióból.

2010. szeptember 30. – A Škoda párizsi standján bemutatták a márka első elektromotoros modelljét, az Octavia Green E-line autót.

2010. október 4–10. – A II. CinePécs

Nemzetközi Filmfesztivál zsűrielnöke *Jiří Menzel*, Oscar-díjas cseh rendező volt Európa kulturális fővárosában. *Marek Najbrt* cseh rendező *A védelmező* című mozija nyerte a legjobb játékfilm díját.

2010. október 5. – Csehország legidősebb lakosa: *Juliana Vašíčková* 107 éves korában meghalt.

2010. október 7. – Egy hírportál összeítése szerint Csehországban és Szlovákiában legalább öt ember vagyona lépi túl az 1 milliárd dollárt, 47 fő vagyona pedig a 200 millió eurót.

2010. október 8. – A prágai Óvárosházán kiállítás nyílt a pikáns politikusfotóiról elhíresült *Antonello Zappadu* paparazzo fényképeiből, melyeken *Mirek Topolánek* volt cseh miniszterelnök is látható anyaszült meztelenül.

2010. október 10. – Prága Smíchov negyedében, a Csehtestvéri evangélikus egyház temploma előtt újabb emlékművet állítottak *Milada Horáková*nak, a kommunista rezsim által kivégzett politikusnőnek. Az emlékmű alkotója *Olbram Zoubek* szobrász.

2010. október 11. – *Miloš Forman* cseh–amerikai filmrendezőt Lumière elnevezésű életműdíjjal tüntették ki a Lyoni Filmfesztiválon.

2010. október 14. – Prágában elhunyt *Jiří Křížan* (68) forgatókönyvíró, a *Néhány mondat* című 1968-as felhívás társszerzője, 1989 után a Polgári Fórum társalapítója és *Václav Havel* elnök tanácsadója.

2010. október 14. – A bicegő vándor Budapesten címmel először állították ki Magyarországon *Josef Čapek* író, festő (1887–1945) grafikáit. *(Lásd még: 33. oldal!)*

2010. október 15–16., 22–23. – Helyhatósági választásokat és részleges szenátusi választást tartottak

Csehországban. Az utóbbit az ellenzéki Cseh Szociáldemokrata Párt (ČSSD) nyerte meg: 12 megszerzett mandátumával 41 helyhez jutott a 141 fős felsőházban, ahol most először egyedül lesz többsége. *(Lásd még: november 16.)*

2010. október 15–16. – A Cseh táncmozaik programjában *Jiří Kylián* *Un ballo* című alkotását, a „mester” tanítványának, *Václav Kunenek* egy koreográfiáját, valamint *Egerházi Attila* egy-egy alkotását láthatta a közönség a budapesti Művészetek Palotájában.

2010. október 19. – *Václav Klaus* cseh államfő Nagy-Britanniába látogatott.

2010. október 20. – *Orbán Viktor* magyar miniszterelnök Ljubljanában *Borut Pahor* szlovén kollégájával, Prágában *Petr Nečas* cseh kormányfővel tárgyalt Magyarország 2011. első félévi EU-elnökségéről.

2010. október 20. – Az ostravai regionális bíróság 22–22 évi szabadságvesztést szabott ki három szélsőséges személyre, akik 2009-ben Molotovkoktélokkel felgyújtották egy roma család házát az észak-morvaországi Vítkovban. Negyedik társuk 20 évet kapott.

2010. október 22. – A visegrádi négyek külügyminiszterei Pozsonyban tanácskoztak a nyugat-balkáni országok európai és euro-atlanti integrációjáról.

2010. október 22. – A Prágai Magyar Kulturális Központban a Csehországban élő magyar képzőművészek *CONCORDIA 2010* című közös kiállításával nyílt meg a Cseh- és Morva-

Josef Čapek és önarcképe linómetszeten az Óbudai Társaskör prospektusából

országi Magyarok Szövetsége (CSMMSZ) által rendezett Prágai Magyar Kulturális Napok. Az alkotók közül *Lőrincz Zsuzsa* barátunk *Archaikus torzó* című szobra 2010 nyarán megkapta az Aranykalapács díjat az ausztriai alsóörsi nyári szobrásztáborban.

2010. október 23. – *Rákóczi Anna*, a CSMMSZ elnöke a budapesti Sándor-palotában átvette a magyar miniszterelnök által a szövetségnek adományozott Kisebbségekért Díj / Külhoni Magyarságért Tagozat kitüntetését.

2010. október 25. – A 14. Jihlavai Nemzetközi Dokumentumfilm-fesztiválon retrospektív vetítést tartottak *Szirtes András* életművéből.

2010. október 26. – A Fővárosi Bíróság első fokon felmentette az előre kitervelten elkövetett emberölés kísérlete vádjá alól a szlovák állampolgárságú *Jozef Roháčot*, de két év börtönbüntetésre ítélte robbanóanyaggal való visszaélés miatt; és három évre Magyarországról is kiutasították.

2010. október 26. – A dél-csehországi Píseki járás bírósága 14 hónapos, két évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte *Jiří Gaudint*, A cigánykérdés végleges megoldása című könyvéért.

2010. október 27. – Átadták Prágában *Václav Havel* írónak a júniusban neki ítélte Franz Kafka-díjat.

2010. október 27. – Egy felmérés szerint a havi átlagfizetés Csehországban 244 650 forint, Szlovákiában 232 960 forint, Magyarországon 218 900 forint összegű. Másik felmérés szerint a 150 legnagyobb csehországi cég 31 százaléka van hazai kézben.

2010. október 28. – Pozsonyban köztéri szobrot kapott *Tomáš Garrigue Masaryk*, a Csehszlovák Köztársaság első elnöke. A Szlovák Nemzeti Múzeum előtt álló több mint kétméteres bronzszobor *Jaroslav Matejiček* cseh szobrász alkotása.

2010. november 2. – A cseh képviselőház széleskörű takarékosági intézkedéseket fogadott el. A munka és szociális ügyek, a politikai pártok és mozgalmak, a lakástakarékosság állami támogatása, jövedelmi adó jogszabályainak módosításával az államkassza több mint 40 milliárd koronát szeretne megtakarítani. November

12-én a cseh szenátus is jóváhagyta, 23-án és 26-án *Václav Klaus* cseh államfő is aláírta az intézkedéscsomagot, amely 2011. január 1-jén hatályba lépett. Néhány megszorító intézkedés: – Csökken a szülési támogatás, s csak a legszegényebb családok kapnak pénzt, kisebb lesz a gyermeknevelési segély és csökken az eddig négyéves szülői szabadság ideje. Kisebbségi támogatást kapnak a rokkantak is. Betegség esetén az első három hétben a munkaadónak kell fizetnie a segélyt (eddig két hétig fizetett a munkaadó). Betegségre csak a betegség 21. napjától jogosult az érintett. Öt százalékkal csökkentik a politikai pártok támogatását a választásokon megszerzett mandátumokért. A lakástakarékosság állami támogatását visszamenőlegesen 50 százalékos adóval sújtják, s megadóztatják a kamatokat, a nyugdíjas katonáknak és a rendőröknek járó szolgálati jutalékokat, s adóköteles lesz az államfő jutaléka is. A havi jövedelemadó 100 koronával emelkedik. (*Lásd még: december 18.*)

2010. november 4. – Prágában 75 éves korában elhunyt *Viola Fischerová*, a kortárs cseh költészet nagyasszonya. Legutolsó könyve, a *Domek na vinici* (Házikó a szőlőben) 2010-ben jelent meg és megkapta érte a legrangosabb cseh irodalmi kitüntetést, a *Magnesia Literát*.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Viola Fischerová író és műfordító

2010. november 5–6. – A cseh, a lengyel, a magyar és a szlovák államfő – *Václav Klaus*, *Ivan Gašparovič*, *Bronislaw Komorowski*, *Schmitt Pál* – Karlovy Varyban egyetértett abban, hogy a visegrádi csoport (V4) eddigi együttműködése hasznos, és szükséges, hogy a jövőben is fennmaradjon.

2010. november 9. – A nymburki városi tanács döntése értelmében szabálysértés miatt fél évig nem ülhet a vo-

lán mögé *Vit Bárta*, a cseh közlekedési miniszter.

2010. november 13. – Csehországban három évszázados hőségrekord dőlt meg, mivel az ország területének nagyobb részén a levegő hőmérséklete meghaladta a 20 Celsius-fokot.

2010. november 15–19. – Felnyitották *Tycho de Brahe* (1546–1601) híres dán csillagásznak a prágai Týn templomban lévő sírját. A szakértői vizsgálatok megerősítették, hogy valóban ő és felesége nyugszik ott, továbbá vizsgálják halálának okát.

2010. november 16. – Az októberi helyhatósági választások után a második és harmadik helyezett jobboldali Polgári Demokratikus Párt (ODS) és a baloldali Cseh Szociáldemokrata Párt (ČSSD) alakított koalíciót Prága vezetésére, a prágai választások győztese, a jobboldali TOP 09 ellenében. A főváros új polgármestere: *Bohuslav Svoboda*.

2010. november 17. – Az EU kulturális minisztereinek döntése értelmében a csehországi Plzeň és a Belgium valonok lakta részén fekvő Mons városa lesz 2015-ben Európa két kulturális fővárosa.

2010. november 17. – *Lady Gaga*, a leges-legújabb popzenei fenomén Prágában koncertezett.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Lady Gaga

2010. november 19. – *Bohdan Danilisin* volt ukrán gazdasági miniszter, akit otthon hivatali hatalommal való visszaéléssel gyanúsítanak, politikai menedéket kért Csehországban.

2010. november 24. – *Milan Štech* szociáldemokrata szenátort választották

a cseh parlament felsőháza, a szenátus új elnökévé.

2010. november 14. – *Bohumil Doležal* cseh politológus, közíró Bethlen Gábor-díjat kapott Budapesten. 24-én pedig a *Schmitt Pál* köztársasági elnök adományozott Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjének polgári tagozatát vette át Prágában *Szöke László* prágai magyar nagykövettől. (Lásd még: 33. oldal!)

2010. november 24. – A cseh kormány módosította a devizatorvényt, ami lehetővé teszi, hogy a közeljövőben a külföldi állampolgárok törvényesen termőföldet vásároljanak Csehországban.

2010. november 26. – *Karel Škréta*, cseh barokk festő (1610–1674) koráról és műveiből nyílt reprezentatív kiállítás a prágai Vár lovardájában és a Nemzeti Galéria Valdštejn lovardájában 2011. április 10-ig.

2010. november 27. – A szlovákiai önkormányzati választásokon 49,69 százalékos részvétel mellett 3000 polgármestert és több mint 21 ezer helyi képviselőt választottak meg. 979 településen (33,67 százalék) független jelölt lett a polgármester, a pártok közül a legjobb eredményt a baloldali ellenzéki Smer érte el. A Magyar Koalíció Pártja az egész Csallóközben győzött, a Híd/Most Közép- és Kelet-Szlovákiában ért el jobb eredményeket. Révkomáromban a két magyar párt vetélkedése miatt egy független szlovák jelölt nyert.

2010. november 29. – *Karel Gott*, a csehek legkedveltebb énekese harminchatodszor nyerte meg a közönségszavazást Csehországban.

2010. december 8. – Országos sztrájkkal és nagygyűlésekkel tiltakoztak a cseh közalkalmazottak a kormány megszorító intézkedései, elsősorban a bérek 2011-re tervezett 10 százalékos csökkentése ellen.

2010. december 8. – Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének polgári tagozata kitüntetését kapott *Eva Irmanová* cseh történész, a magyar történelem színvonalas, szakavatott, hiánypótló kutatásáért és a cseh közvélemény számára történő bemutatásáért. A kitüntetését *Szöke László* prágai magyar nagykövet adta át Prágában.

2010. december 9. – A Škoda autógyár értékesítése 2010-ben rekordot döntött: novemberig a Volkswagen csehországi vállalata 702 400 kocsit adott el világszerte, 12,3 százalékkal többet az egy évvel korábinál.

2010. december 9. – *Amadeo Modigliani* (1884–1920) olasz festő és kortársai, barátai (*Pablo Picasso*, *Max Jacob*, *František Kupka*), szerelme (*Jeanne Hébuterne*) olaj-

festményeiből, rajzaiból, tanulmányaiból, dokumentumfotóiból nyílt látványos kiállítás Prága Reprezentációs Házában (Obecní dům) 2011. február 28-ig.

2010. december 14. – Bécsbe, majd Pozsonyba látogatott *Orbán Viktor* kormányfő, és találkozott *Werner Faymann* osztrák kancellárral, valamint *Iveta Radičová* szlovák miniszterelnökkel.

2010. december 15. – A cseh alsóház elfogadta a 2011. évi költségvetést. A deficit 135 milliárd korona (7,2 milliárd dollár), a bruttó hazai termék (GDP) 4,6 százaléka lesz, amit a népszerűtlen megszorító intézkedésekkel kíván elérni a kormány.

2010. december 18. – *Václav Klaus* államfő aláírta azt a törvénymódosi-

tást, melynek értelmében 5 százalékkal csökken 2011-ben a cseh politikusok fizetése. A módosítás alapján a következő négy évben 55 ezer korona lesz a képviselői havi átlagbér. A miniszterelnök, az alkotmánybíróság elnöke, a két házelnök valamivel több mint 150 ezer koronát kap, míg *Václav Klaus* fizetése 186 300 koronára csökken. Csehországban az országos havi bruttó átlagbér 23 ezer korona körül van.

2010. december 19–20. – *Horst Seehofer* személyében először látogatott bajor kormányfő hivatalosan Csehországba. A bajor kormány a kezdetektől fogva a II. világháború után kitelepített több mint 3 millió szudétánemet patrónusaként lép fel, ezért eddig nem létezett hivatalos politikai párbeszéd Prága és München között.

2010. december 20. – Több mint 3500 csehországi orvos mondta fel eddig munkaszerződését kórházában az alacsony bérek miatt.

2010. december 21. – *Václav Klaus* cseh államfő kegyelmet adott *Ludmila Brožová-Polednová* volt cseh-szlovák kommunista államügyésznek, akit 2008 tavaszán eredetileg hat év börtönbüntetésre ítélték, mert 1950-ben közreműködött *Milada Horáková* korabeli polgári demokrata politikus halálra ítéelésében.

2010. december 21. – A jobbközép cseh kormány a képviselőházban túlélt egy bizalmatlansági indítványt, amelyet egy korrupciós ügy miatt nyújtott be az ellenzék. A botrány egyik főszereplője, *Pavel Drobil* környezetvédelmi miniszter lemondott.

2010. december 23. – A prágai STEM közvélemény-kutató intézet felmérése szerint Csehországban a 10 milliós lakosság egyharmada vallja magát hívőnek, ami 7 százalékkal kevesebb, mint 15 éve.

2010. december 26. – Bejelentés szerint *Jiří Bělohlávek*, a londoni BBC Symphony Orchestra vezető karmestere a 2012-es szezonban visszatér a Cseh Filharmonikusokhoz.

A magyar és cseh sajtó alapján összeállította: Molnár Éva

Sporthírek 2010

2010. január 2. – A Dakar Rally első szakaszán 0,27 másodperccel lemaradva végzett a 2. helyen az *Aleš Loprais* vezette cseh kamionos egység. A Tatra kamiont a hatszoros Dakar-győztes „Monsieur Dakar”-nak nevezett *Karel Loprais* unokaöccse vezette.

Forrás: internet

A Loprais csapat Tatra autója

2010. január 4. – Londonban aláírta meghosszabbított szerződését *Tomáš Rosický*, az Arsenal cseh válogatott labdarúgója.

2010. január 9. – A férfiaknál az orosz *Ivan Szkobrev*, a nőknél a cseh *Martina Sáblíková* nyerte az olaszországi Collalbo-ban rendezett gyorskorcsolya Európa-bajnokságot.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

Martina Sáblíková és edzője, Petr Novák

2010. január 30. – A Debrecenben megrendezett futsal Európa-bajnokságon Csehország válogatottja bronzérmet szerzett.

2010. január 30–31. – A csehországi Táborban rendezték a terepkerékpáros világbajnokságot, melyen három magyarországi versenyző indult.

2010. február 15., 24. – A cseh *Martina Sáblíková* nyerte a női gyorskorcsolyázók 3000 méteres és 5000 méteres számát a vancouveri téli olimpián.

2010. március 2. – *Petr Čech*, a Chelsea kapusa lett 2009. év legjobb cseh labdarúgója a játékosok, edzők, sportági vezetők és sportújságírók szavazatai alapján.

2010. március 4. – Prágában a 6. Letíci Kameny Trophy elnevezésű nemzetközi curlingversenyt a magyar férfi válogatott tagjaiból álló Jégmadarak együttes nyerte.

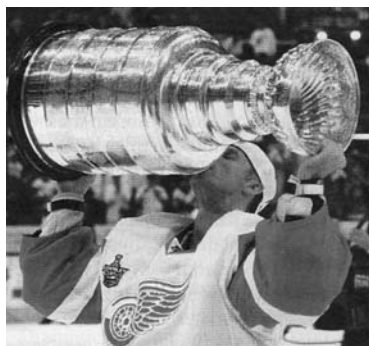
2010. március 14. – A németországi Garmisch-Partenkirchenben az alpesi sízők Világkupa-döntőjét a *Lucie Hrstková*, *Šárka Zahrobská*, *Ondřej Bank* és *Kryštof Kryzl* alkotta cseh együttes nyerte meg a svájciak és az osztrákok előtt.

2010. március 27. – A prágai félmaratoni futóversenyt a nőknél *Rose Kogei* (1:09:57 óra), a férfiaknál *Joel Kimurer* (1:00:09 óra) kenyai versenyzők nyerték meg.

2010. április 7. – Bejelentés szerint *Robert Reichel*, cseh olimpiai és háromszoros világbajnok jégkorongozó visszavonul, és a jövőben a Litvinov csapatának másodedzője lesz, *Jiří Kučera* vezetőedző munkáját segítve.

2010. április 15. – A olimpiai bajnok *Josef Beránek* befejezte jégkorongozó pályafutását és a Slavia Praha másodedzőjeként dolgozik tovább.

2010. április 22. – A cseh jégkorongbajnokságot a HC Pardubice nyerte *Dominik Hašek* kapussal.

Forrás: Týden

Dominik Hašek

2010. április 23–25. – *Verrasztó Evelin* az Ostravában rendezett nemzetközi úszóversenyen 4 arany- és egy ezüstérmet szerzett.

2010. május 1. – A cseh *Iveta Benešová* nyerte a 220 ezer dollár összdíjazású, marokkói salakpályás női tenisztornát.

2010. május 15. – Ismét a Sparta Praha labdarúgó csapata lett a cseh bajnok.

2010. május 21. – A nemzetközi jégkorong szövetség kölni kongresszusának döntése értelmében Csehország

rendezi a 2015-ös jégkorong-világbajnokságot.

2010. május 23. – A németországi jégkorong-világbajnokságot a cseh válogatott nyerte meg, miután a döntőben 2:1-re győzött a címvédő orosz csapat ellen.

Forrás: Týden, Kronika r. 2010

A szív diadala...

2010. június 7. – A 45 éves cseh *Dominik Hašek* egyéves szerződést kötött az orosz profi jégkorongligában (KHL) érdekelt Szpartak Moszkvával.

2010. június 24., 28. – A Dél-Afrikában rendezett labdarúgó világbajnokságon Szlovákia válogatottja meglepetésre 3:2 arányban legyőzte a címvédő Olaszország együttesét. Szlovákia ezzel bejutott a nyolcaddöntőbe, ahol 28-án Hollandia 2:1 arányban ugyan megverte, de a szlovák válogatott így is az ország eddigi legnagyobb futballsikerét érte el.

Forrás: Népszabadság

A szlovák válogatott olaszok elleni győztes gólja utáni ünneplés

Forrás: Lidové noviny

Iveta Benešová (jobbra)

2010. június 28. – *Tomáš Vokoun* kapust választották a 2009/2010-es idény legjobb cseh jégkorongozójává.

Forrás: internet

Tomáš Vokoun

2010. július 3–4. – *Tomáš Berdych* cseh teniszese, miután bejutott a wimbledoni teniszverseny férfi döntőjébe, ott a 2. helyen kiemelt *Rafael Nadal*-al játszott, aki végül 6:3, 7:5., 6:4 arányban legyőzte őt. Berdych ezzel feljött a világranglista 8. helyére.

Forrás: Denik

Tomáš Berdych

2010. július 8. – *Lénárt Ágota* aranyérmet nyert a csehországi Otrokovicében rendezett terep-számszeríjász Világkupa-versenyen.

2010. július 17. – *Radek Štěpánek* és *Nicole Vaidisova*, a teniszvilág cseh álompárja házasságot kötött.

Forrás: internet

2010. július 18. – Csehország, Ausztria, Szlovákia és Magyarország legjobb rövid távú lovai vettek részt azon a pozsonyi versenyen, amit a célfotó alapján 0,1 másodperccel a magyar „csodaló” Overdose nyert meg.

2010. július 18. – A női tenisz világranglista 49. helyén álló *Szávay Ágnes* nyerte a 220 ezer dollár összdíjazású tenisztornát Prágában, miután a cseh *Barbora Záhlavová-Strychovát* megverte 6:2, 1:6, 6:2 arányban.

2010. július 19. – *Marek Heinz*, korábbi válogatott cseh labdarúgó, a 2004-es Európa-bajnokság egyik hőse a Los Angeles csapata helyett a magyar Soproni Ligában szereplő Ferencvárosba igazolt.

Forrás: Nemzeti Sport

Marek Heinz a cseh válogatottban

2010. július 20. – A csehországi Pardubiceben megrendezett csillagsakkvilágbajnokságon *Akóts Gábor* két aranyérmet szerzett a felnőttek között.

2010. július 31–augusztus 1. – A Formula 1-es Magyar Nagydíjjal egy időben rendezték Brnóban a Túraautó Világbajnokság (WTCC) futamát, amelynek időmérőjén a magyar *Michélsz Norbert* a 6. helyet szerezte meg. A futamban a 14. helyen végzett.

2010. augusztus 15. – Brnóban, a Moto2 géposztályban versenyző *Talmácsi Gábor* a 6. helyen végzett a gyorsaságimotoros-világbajnokság Cseh Nagydíján.

2010. augusztus 16. – A Pakson rendezett VIII. Marx György sakk emlékversenyt a férfiaknál a cseh *Viktor Laznička*, a nőknél a grúzok bajnoka, a 69 éves *Nona Gaprindasvili* és az ukrán *Tatjana Kononenko* holtversenyben nyerte.

2010. szeptember 3. – A csengtui öttusa-világbajnokság férfi versenyében a litvánok és a csehek mögött a 3. helyen végzett a *Marosi Ádám*, *Kasza Róbert*, *Németh Róbert* összeállítású csapat.

2010. szeptember 15. – *Dominik Hašek* híres jégkorongkapustól a volt klubja, a Pardubice kártérítést követel, mert súlyosan megrongálódva adta vissza a csapat által előző idényben megnyert bajnoki trófeát. A profi klubokat tömörítő szervezet 70 ezer cseh koronára (770 ezer forint) büntette a rongálás miatt az egyesületet, amely ezt az összeget Hašekre kívánja áthárítani.

2010. szeptember 23–október 3. – Csehországban rendezték meg a női kosárlabda-világbajnokságot.

2010. október 3. – Karlovy Varyban egy bírósági árverésen 500 ezer koronáért (több mint 5,6 millió forint) kelt el az 1936-os berlini olimpia fáklája.

2010. október 6. – A 2009/2010-es idény cseh Aranylabda-díját *Petr Čech*, a londoni Chelsea és a cseh labdarúgó-válogatott kapusa nyerte a cseh sportújságírók szavazata alapján.

2010. október 30. – Harmadik alkalommal rendezték meg a Papp László Sportarénában a Tennis Classics elnevezésű gálát, melyen részt vett a nyolcszoros Grand Slam-győztes *Ivan Lendl* is.

Forrás: internet

Ivan Lendl

2010. november 6–7. – A Moto GP Moto 2-es kategóriájának utolsó futamán Valenciában a cseh *Karel Abraham* végzett az első helyen a warm up (bemelegítő edzés) során. Ugyanitt *Talmácsi Gábor* a 14. lett. A versenyt végül *Karel Abraham* nyerte.

Forrás: Týden

Karel Abraham a pályán

2010. december 30. – A cseh *Zdeněk Ščasný* lett 2011-től a bajnok Debrecen labdarúgócsapatának vezetőedzője.

Forrás: Blikk

Zdeněk Ščasný

*A magyar és cseh sajtó alapján összeállította: Molnár Éva, Polgár László
A képeket válogatta: Polgár László*

Protivín

Kisvárosok sorozatunk 28. tagjának főszereplője a dél-csehországi Protivín, a sorozat első olyan városa, ahol még nem jártunk. Éppen ezért került most, félig-meddig véletlenül a látókörnkbe. Sikerült ugyanis szert tennem két rézkarcra, melynek szerzője ugyanaz az *F. Mehl*, aki utóbbi számunk Třeboň-vedutáját is metszette, sőt mostani számunk Kratochvílét is.

Protivín főtere a Portugáliai Szent Erzsébet-templommal

Mindkettő – Protivín és Kratochvíle – Schwarzenberg-birtok volt, valószínűleg a más ismert Pauline hercegné ceruzarajz-sorozatának további két rézmetszetét leltem meg. Mint-hogy a protivíni hidat is ábrázol, alkalmas a címlapra, de a cseh kisvárosok rovatunkba is illik...

A Csehországba látogatók előtt mindazonáltal nem ismeretlen a város neve, hiszen a protivíni „Platán” sört széles körben isszák, ezenfelül a név hallatán rögtön beugrik a Švejk-ből a budějovicei anabázis egyik helyszínéeként:

„Elhagyta az erdőt, s mivel jobb kéz felől valami város látszott, Švejk északra fordult, aztán délre, és ott is valami város tűnt elébe (Vodňany volt), Švejk ügyesen elkerülte átvágva a mezőn, s a felkelő nap már a protivíni behavazott lejtőkön találta. Csak előre – mondta magában Švejk, a derék katoná, hív a kötelesség...”

Nem tudjuk, a város mikor, hány éves évfordulóját ünnepelte már, de a település úgy 750 éves lehet.

Létesítése része volt *II. Přemysl Ottokár* telepítési politikájának, mely-

nek keretében a *Vitkovok* dél-csehországi előretörését kolostorok, települések létesítésével igyekezett ellensúlyozni (Zlatá Koruna, České Budějovice stb.). Az egyik helyfoglalási központ volt Písek, melynek vonzáskörzetébe tartozott Protivín és a később említendő Myšeneč falucska is.

Városunkat a Blanice folyócska átkelőjénél létesítette 1260 körül *Protív* – afféle „lokátor”, megbízott –, mégpedig egy királyi vár és a hozzátartozó falu formájában. Az erőd közvetlenül a folyó mellé épült, így a keleti oldalon védett volt, három oldalról árok övezte. Először a ma már nem létező lakótorony épült fel, később az északi és déli oldalon lakószárny.

Ottokár 1278-ban – a morvamezei csatában – bekövetkezett halála utáni zűrzavarban Protivínt zálogba adják három ausztriai nemesnek 1282-ben, 1335-ben *IV. Károly* még trónörökös-ként visszaváltja, de *IV. Vencel* újból elzalogosítja, majd 1434-ben *Luxemburgi Zsigmond* a *Rožmberkek*nek adja zálogba. A várat 1438-ban elhagyták, üresnek írják le, amit az 1470-es években a sokadik zálogtulajdonos *Chval z Pohnaní* felújít, sőt a család építteti meg a vár harmadik, nyugati szárnyát.

A Habsburgok 1526-os trónra kerülése után előbb a *Pernštejnek*, majd a *Hradeciek* építik át a várat reneszánsz kastélyllyá 1530–1576 között, ekkor készült el a keleti szárny, így az udvar zárttá vált. Az 1600-as évek második felében a kastélyt barokk stílusban átépítették, amit az 1714-es – a várost is érintő – tűzvész után megismételtek. 1711-ben vette birtokba az épületet az utolsó főúri család: a krumlovi-hlubokái *Schwarzenberg*ek. Ők *Pavel Ignác Bayert* bízták meg a helyreállításával, a munkát a Pesten is működött *Erhard Martinelli* fejezte be 1724-ben. Ebben az évben a parasztok földjeinek rovasára megnagyobbítják a kastélykertet, és benne fáca-nost létesítettek.

A XIX. század eleji klasszicizáló „fazonigazítás” után a század második felében eredeti – XVII. századi – formájában újjáépítik a déli és nyugati szárny faszerkezetű külső járófolyosóját. 1880-ból való a kastélyhoz közeli kápolna. 1948-ban államosították az épületet, ahol ezután iskola, majd nevelőintézet, végül üdülő működött. Jelenleg kihasználatlan, Prága 4. kerületének tulajdona, megvételre kínálják. Sajnos sem a kastély, sem a parkja nem látogatható.

Maga a város a cseh kisvárosok

A Szent Erzsébet-templom bejárata

között a szerényebbek közé tartozik kiterjedése és lélekszámát tekintve. Megalapításától kezdve jobbágyfalu, illetve jobbágyváros (poddanské město) volt, amit nálunk mezővárosnak hívtak. Ez okból a településnek nyilvánvalóan évszázadokig nem volt önkormányzata, hanem a mindenkori uraság igazgatta a birtokát képező 14 faluval, sörgyárral, malommal, halastavakkal stb. együtt. Városunknak ily módon városfalai sem voltak, hiszen státusa csak 1899-ben emelkedett erre a rangra.

A település gazdasági élete sem volt kiugróan élénk. 1628-ban nyert jogot hetivásárra, 1671 óta működtek céhei, 1771-ben *Mária Terézia* három országos vásár tartását engedélyezte. Nem hozott átütő fejlődést a XIX. századi általános ipari fellendülés sem. A Schwarzenberg-birtokok, sem a vállalkozásaik nem tudták eltartani a szaporodó népességet. Százak vándoroltak ki Amerikába, ahol 1872-ben Iowa államban megalapították új falujukat, amelyet szintén Protivínnak neveztek. (Az első bevándorló 1855-ben érkezett erre a vidékre, s a 2000. évi népszámlálás szerint a helységnek 379 lakosa volt. Minden augusztusban „cseh napokat” tartanak.)

Protivín alapvető jellemzője volt a tulajdonosoktól való évszázados függés. Itt nem volt aktív, vállalkozó kedvű polgárság, mely saját gazdaságának felvirágoztatásán túl büszkén „dajkálgatta” volna kedves városát. Az utolsó tulajdonos család, a *Schwarzenberg*ek voltak igazán vállalkozó szelleműek. Országgrésnyai birtokaik jövedelmével nem elégedtek meg, hanem megszámlálhatatlan üzemet működtettek szerte Dél-Csehországban: öntödétől kezdve üveghutákon, sörgyárakon stb. keresztül cukorgyárakig. Sikeresen lobbiztak vasútvonalak, országutak építésénél is. Főként *Jan Adolf Schwarzenberg* (1799–1888) közigazgatásilag képzett és jóérzékű gazdasági szakember tett sokat a településért. A XIX. század végi és XX. századi növekedés mégsem tudott igazi cseh kisvárosi hangulatot teremteni.

Protivín központja az átlagban 40 m széles, több mint 320 m hosszú főtér, a Masarykovo náměstí. Déli végét a már ismerttetett kastély határolja, északi oldalát pedig a nagy urasági gazdasági udvar, melyet a Hradeci urak alakítottak ki 1579–1582 között, egy *Řehoř Kubatától* megvett jobbágytelek helyén. A városháza a keleti oldal kastélyhoz közeli részén található. Csaknem szemben vele a Portugáliai Szent Erzsébet dékáni templom (1661/62) eredetileg a mellette lévő kórházhoz tartozott. A templom másik oldalán a plébániát láthatjuk.

A protivíni sörgyár

Látivalók: kastély (távolból), Portugáliai Szent Erzsébet-templom, sörgyár

Olcsóbb szálláshely: Pension u dřevného ptáka
Selibov 14
398 11 Protivín
Tel.: +420–382–222–666

Megközelíthető: Budapest–Bécs–Horn–České
Budějovice–Protivín útvonalon

2011. tavaszi dél-csehországi utunkon pótoljuk a protivíni látogatást, annál is inkább, mert „új” iskolájának (1904) homlokzatát *Mikoláš Aleš* sgraffitója ékesíti, melyet nem volt időnk megtekinteni a 2010-es Aleš-túrán.

Városnézés után feltétlenül meg kell látogatni a közigazgatásilag Protivínhez tartozó Myšinec falut. A sokszor emlegetett *II. Přemysl Ottokár* itt egy vadászkastély építésébe fogott. Bár teljesen nem készült el, néhányszor megfordult ott az uralkodó, akinek halála (1278) után a kastélyról elfeledkeztek. Részben lassanként széthordták építőanyagként, részben a kastély egyes helyiségét házként felhasználták. Még olyan információ is olvasható, hogy a falu főtere az építmény nagyterme volt... Ezt meg kell nézni, hisz ilyen másutt nincs. Myšinec nevezetessége még a Szent Gál-templom, melynek sekrestyéje Kr. u. 1100 körüli román stílusú templomocská, melyet 1270 körül gótikus stílusban kibővített a zvikovi és píseki vár építőműhelye. A templom belsejében 1340 körül készült freskók láthatók.

Helyi érdekesség a temető mentén elhelyezett, szentek freskóival díszített sírkövek. Még érdekesebb, hogy a pici, ma Protivínhez tartozó Myšinec 1670-ig Protivín felettese volt, itt működött a környék plébániája.

Mindezeket a 2011. tavaszi dél-csehországi utazásunk alkalmával láthatjuk, amikor píseki kirándulásunkat egy Protivín–Myšinec-látogatással vezetjük be.

Zachár Ottó
Fotó: Jiřina Psíková

KITASZÍTOTTAN ÉS SZABADON

Egon Bondy (1930–2007) emlékére

Megtisztelő és szívesen vállalt „házi feladatom” volt, hogy a *Bohemia* hasábjain felidézsem Egon Bondy alakját. 80 éves lett volna 2010-ben.

A számítógép képernyőjének üres négyszögével szembe-sülve azonban súlyos kétségek fogtak el. Ugyan mi „okosat” írhatnék róla, amit érdemes mások elé bocsátani?

Igaz, valamennyire ismertem őt, nemcsak a művei* révén, hanem személyesen is: budapesti látogatásai idején tolmácsol-tam neki, s abban a szerencsében volt részem, hogy „szolgálá-ton kívül” asztaltársaságának a tagja lehettem. Egyszer Po-zsony óvárosában is összejöttünk, nagyon jólesett, hogy nem kellett újra bemutatkoznom, s barátságosan elbeszélge-tett velem az egyik sétálóutcán.

Bondyról mások is megállapították már, hogy nem könnyű írni róla: zavarbaejtő, ellentmondásos személyiség volt, külö-nös emléket hagyott maga után. Azon az emberen sem lehetett csodálkozni, aki a hatása alá került, és akár éjszakákon át is hallgatta volna a történeteit és fejtegetéseit, s azon sem, aki idegenkedve elhúzódtott a furcsa öregembertől.

Itt, Magyarországon ugyanis már csak idős korában ismer-kedhettünk meg vele. Az elvtársak, besúgók, szögesdrótok és ostoba jelszavak világában Bondyról szülőföldjén se lehetett sokat tudni. S akik ismerték vagy éppenséggel barátkoztak vele, korántsem voltak annak a „jó társaságnak” a tagjai, amely megfelelt az uralkodó (anti)elit elképzeléseinek. A ros-katagság állapotába jutott diktatúra bukása után Csehország-ban is fel kellett őt fedezni.

Én azonban aligha fogom „felfedezni” a *Bohemia* olvasói számára – gondoltam magamban minden álszerénység nélkül. Hiszen sokak számára ebben a körben is legendás figura, a cseh irodalom Parnasszusának garabonciása, nekik nincs szükségük „felvilágosításra” – sokan pedig okkal-joggal vélhetik és vélik úgy, hogy Egon Bondy nem az ő emberük. S őket most mivel bírhatnám rá véleményük megváltoztatására?

E ponton úgy döntöttem, hogy semmi olyat nem írok le, ami egy lexikon szócikkére vagy egy tankönyv Bondyról szó-ló fejezetére emlékeztet. Az adatoknak magyarul is bárki köny-nyen utánanézhethet. Aki eddig is érdeklődött iránta, már rég tá-jékozód(hat)ott. Végül is a szerkesztőség szubjektív emléks-rokat kért, nem ismeretterjesztő írást.

Egon Bondyra pedig nagyon jó érzéssel, meghatottan gon-dolok vissza.

Nem mindennapi, sőt különöc egyénisége kezdettől fogva rokonszenvet keltett bennem. Az emberismeret tudományá-nak segítségével is világos volt, hogy ez a gyakorlati dol-gokban látszólag járatlan, a világban csak csetlő-botló, vézna, kicsi öregember elérte, amit sokan sose érnek el: mindig azo-nos maradt önmagával, mindig hű lehetett önmagához, mert egy pusztai remete közönyével utasította el mindazt, amivel a siker és a pénz hajszolása óhatatlanul együtt jár: a megalku-vást, az önfeladást, a hatalmasok előtti hajbókolást, a kötelező

mesterkéltn mosolyokat, a különböző irányokhoz és paran-csokhoz való igazodást. Egon Bondyban olyan embert láttam, aki megvalósította sokunk (mindannyiunk?) nagy álmát: úgy élt, ahogy neki tetszett; azt tette, amit jónak látott; azzal fog-lalkozott, ami életető szenvedélye volt: az irodalommal és a fi-lozófiával. Azt az embert láttam benne, aki belső szabadsága érdekében kamaszkorától fogva lemondott mindennemű rang-létráról, és dacosan vállalta a társadalom periferiáján tengődő kitaszítottak sorsát, mely semmivel sem volt kevésbé viszon-tagságos, mint például a francia irodalom elátkozott költőié. Nem gondoltam és gondolom követendő példának, de tiszte-letet éreztem és érzek iránta.

Egy percre sem volt kétséges, hogy számos nézeteivel so-sem tudnék egyetérteni. Elképesztő és drámai félreértésnek tar-tom, ha valaki a százmilliók nyomorúságáért és milliók halá-láért felelős Mao Ce-tungot a szabadságért lázadó emberek szószólójának és zászlóvivőjének látja; a „trockizmus” és „mao-izmus” kifejezések hallatán-olvastán nem a forradalmi ro-mantika és a világszabadság jut eszembe, hanem ijesztő törté-nelmi tévutak, amelyek a megálmodott szabadság helyett új zsarnokságok és a káosz felé visznek. Márpedig Bondy a mar-xizmus szélsőséges értelmezését képviselte, és világforrada-lomról álmodott. Mégsem éreztem úgy soha, hogy emiatt nem becsülhetem. Nyilvánvaló volt: mélységesen hisz abban, amit ír és mond, s nézeteit olyan ragyogó érveléssel és meggyőző erővel tudta kifejtetni, hogy időnként már-már megintogtam. Nem lehet, hogy súlyos igazsága van ennek a veterán anar-chistának, és öregesen reszelős hangon, de nagy lelkesedéssel előadott gondolatai mégis a jövő felé mutatnak? Ezt végül sose hittem el, de azóta is úgy gondolok rá, mint olyan beszél-getőtársra, aki provokatív nézeteivel egyenesen rákényszeríti a többieket, hogy a saját álláspontjukat tisztázzák, egyértel-műen fogalmazzanak és vállalják a vitát.

Egon Bondy társaságában az embernek mozgósítania kel-lett szellemi erejét, hogy lépést tartson ezzel az imponálóan művelt, a marxizmusban, a vallási kérdésekben és a keleti filo-zófiákban egyaránt otthonos, bármilyen „eretnkséget” szem-rebberés nélkül kimondó, idős korában is rendkívül fürge ész-járású, sok műfajú tollforgatóval. Személyessége, szavai-nak lendülete szöges ellentétben állt csekély testi erőt és törő-döttséget sejtető szárazságával, soványságával. Külseje külö-nös benyomást keltett: azt lehetett volna hinni, hogy sosem eszik és iszik többet, mint amennyi feltétlenül szükséges az életben maradáshoz. Való igaz, számára mindenkor a szellem dolgai voltak a legfontosabbak. Akkor is, amikor – sok éven át – felbecsülhetetlen mennyiségű sört és más szeszes italt csúsztatott le a torkán.

Egon Bondyval találkozáskor mindig átvillant a fejemen, hogy az elmúlt évtizedek cseh kultúrájának egyik legeredetibb és legsokoldalúbb képviselőjéhez van szerencsém, *Bohumil Hra-bal* és *Vladimír Boudník* egykori lakótársához és állandó vita-partneréhez, a cseh underground legendás alakjához, akit nem más, mint a Plastic People of Universe fedezett fel a rockzene számára. Ahhoz az emberhez, aki a kommunista diktatúra al-jas antiszemizmusát megtapasztalva tiltakozásul zsidó nevet

* *Egon Bondy: A völgy című, magyarul is olvasható könyve G. Kovács László fordításában jelent meg a Bohemia Kiskönyvtár sorozatban. Korma Kiadó, 2003 – A szerk.*

vesz fel, holott valójában *Zbyněk Fišer*, és a csehszlovák hadsereg tábornokának a sarja. Bondy társaságában azonban pillanatok alatt el lehetett felejteni, hogy olyasvalakivel kerültem, kerültünk össze, aki már életében legendává vált: mi sem állt tőle távolabb, mint a „nagy ember” szerepe; közvetlen volt és barátságos, szívélyes és udvarias. Figyelmes tekintete, jóindulatról, derűről tanúskodó, kissé csibészes mosolya mindig arra bátorította a többieket, hogy merjenek kérdezni, elmentmondani – ő úgyse hagyja magát...

Különösen sokra becsültem azért, hogy nem tűrte a tabukat és a dogmákat, s gondolatai megfogalmazásakor semmilyen elvárást és kívánalmat nem vett figyelembe. Esetében föl sem merülhetett, hogy tartaná magát a „politikai korrektség” megdöbbentő és groteszk szabályaihoz. „Baloldali marxistaként” évtizedeken át a szocialista rendszer meg nem alkuvo kritikus volt, aki az akkori Csehszlovákiában alig jutott legális publikálási lehetőséghez. S amikor a korhadt rezsim kártyavárként összedőlt, és egyre élesebbé váltak a kapitalizmus „szép új világának” a körvonalai, Bondy ismét az eretnek és az örök ellenzéki mezében lépett síkra, hogy makacsul, érvek és tények sokaságát felvonultatva bizonygassa: a fogyasztói társadalom is veszedelmes tévút, az anyagi javak kultusza elembertelenedéshez vezet, a pénz uralma pedig illúzióvá degradálja a szabadságot. Olyasmi, hogy mit helyes gondolni és mit illik, szabad kimondani, élete alkonyán éppúgy nem volt kérdés számára, mint fiatalkorában.

Bizonyára azt sem tartotta volna vitathatónak, hogy az embernek jogában áll káros szenvedélyeknek hódolni. A sörhöz tudtommal nem, de a cigarettához élete végéig hű maradt, s ez a hűség végzetesnek bizonyult. Nem a tüdőrák vitte el: cigarettájától lángot fogott a pizsamája, és az égési sebek túlságosan súlyosak voltak.

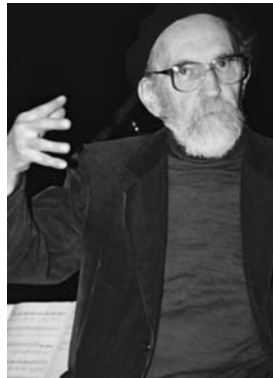
Emlékszem, a halálhír nemcsak megrendülést váltott ki belőlem, hanem hitetlenkedést is: az abszurd tűzhalál eleinte a képzelet szüleményének tűnt. De nincs olyan borzalom, amely az életben ne volna lehetséges.

Egon Bondy testét – némi túlzással élve – elemésztették a lángok. Szellemét azonban meg sem érinthették.

G. Kovács László

Egon Bondy rímeihez

Egon Bondy itt közölt verseiből három az *Ožralá Praha (Piás Prága)* című, 1951-ben szamizdatban publikált, majd 1992-ben közreadott gyűjteményből való, mely a perifériára került és a csavargók életét élő fiatal költő léthelyzetének a lenyomata. Verseik helyett talán pontosabb volna a Bondy-féle totális realizmus jegyében fogant rögtönzésekről és rímjátékokról beszélni, amelyekre egyaránt jellemző a fésületlenség és az ironia. A cinikus hangvételű „sírfelirat” a *Rokkant testvérek (Invalidní sourozenci)* címet viselő antiutópiából, a szerző egyik legjelentősebb prózai munkájából származik. A versek egyikében említett Vladimír szinte minden kétségét kizáróan a Bohumil Hrabal által is megörökített „gyöngéd barbárral”, az absztrakt művészet európai rangú képviselőjével, Vladimír Boudníkkal (1924–1968) azonos. A Kampa nevű sziget Prága egyik legfestőibb, legvonzóbb zuga; a Kisoldalon (Malá Strana) található, melytől a Moldva egyik mellékága, az Ördögárok (Čertovka) választja el. (A fordító jegyzete.)

AZ IHLETADÓ KOCSMAASZTAL *Egon Bondy rímeiből*

VLADIMÍRRAL INNI JÁROK

amikor még világít a nap
Mindkettőnket marasztal
a kocsmasztal
Vladimír mindenfélét fecseg
s én fülelek
Hat sört benyomott
gyomra enyhén háborog
Már nyolcat megivott
és dalra fakad ott
Amíg ő gyönyörűen énekel
én verseimet mondom el
A sarokban ül egy zsernyák
lábain új gumicsizmák

MA IS RÉSZEG VOLTAM

együtt vesztegettük el a napot
Én csak vedeltem
mások fizettek
és akik fizettek
jókat nevettek
ki ne nevetne látva rajtam
hogy cefetül berúgtam
Aztán hazafelé vonszoltak
mint a bokrot úgy szidtak
De reggel a Kampán
behavazott fák álltak

A FRANCBA

Az egészre teszek nagyot
hétköznapok vasárnapok
A szovjet filmekben bizony ám
azokban van tudomány

SÍRFELIRAT

Elnyelt már a sír gödre
Késő van már örökre

[Sírfelirat]

Szard le az életet és a halált,
Zbyněk Fišer hazatalált.

Fordította: G. Kovács László

Egon Bondy a 2002. évi Bohémia Fesztiválon a Merlin Színházban

Fotó: Zachár Ottó

CSEH KULTURÁLIS ÉVFORDULÓK 2011-BEN

František Drtikol (1883. március 3–1961. január 13.), fotográfus, festő és grafikus, a cseh és a nemzetközi fotóművészet klasszikusa. Fényképészként elsősorban az akt és a portré műfajában alkotott maradandót; képzőművészeti munkássága különböző keleti bölcseszettek, főleg a buddhizmus hatását mutatja. *(50 éve halt meg)*

Forrás: Mai Manó Ház, 2004

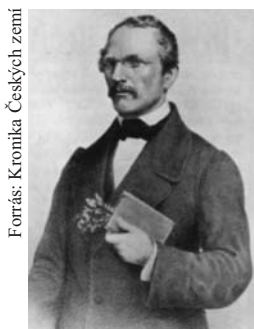
Alexander Dubček (1921. november 27–1992.), szlovák kommunista politikus, Csehszlovákia történelmének vitatott, ám kétségtelenül fontos szerepet játszó alakja. Az 1968 januárja és 1969 áprilisa közötti időszakban Csehszlovákia Kommunista Pártja KB első titkára volt, s mindenekelőtt az ő nevével forrt össze a szocialista rendszer demokratizálásának nagyszabású, de kudarcra ítélt kísérlete, a „prágai tavasz”. Az 1968. augusztusi szovjet megszállást követő „konszolidáció” és „normalizáció” idején száműzték a politikai életből, ahová csak a rendszer bukásakor térhetett vissza. *(90 éve született)*

Forrás: Népszabadság

Alexander Dubček

Karel Jaromír Erben (1811. november 7–1870. november 21.), költő, prózaíró, folklorista, nyelvész, történész, a XIX. század cseh irodalmának egyik

Forrás: Kronika Českých zemí

Karel Jaromír Erben

legkiemelkedőbb képviselője. Rendkívüli érdemeket szerzett a cseh népdalok és népmesék gyűjtőjeként, de irodalmi alkotásai is jelentősek, mindenekelőtt a balladákat tartalmazó Csokor (Kytice) című kötet, melynek nyomán 2000-ben a filmtörténet egyik legfestőibb alkotása került a vászonra. *(200 éve született)*

Václav Havel (1936. október 5–), dráma- és esszéíró, költő, publicista, politikus, az elmúlt fél évszázad cseh történelmének egyik, s alighanem legnagyobb hatású főszereplője. Dráma- és esszéírói, valamint kritikai tevékenysége mellett mindig fontosnak tartotta a humanum és a demokrácia értékei mellett nyílt kiállást, s ez a felfogás tette az 1969–1989 közötti időszak legnevesebb ellenzéki vezetőjévé, a Charta '77 néven ismertté vált polgárjogi mozgalom vezéregyéniségévé. A kommunista rendszer bukása után 1989 és 1992 között Csehszlovákia, 1993-tól 2003-ig a Cseh Köztársaság elnöke volt. Irodalmi munkásságát olyan művek fémjelzik, mint a Kerti ünnepély (Zahradní slavnost, 1963), Audiencia (Audience, 1975), A kiszolgáltatottak hatalma (Moc bezmocných, 1978), Levelek Olgához (Dopisy Olze, 1983), Eltávozás (Odcházení, 2007). *(75 éves)*

Forrás: Týden

Václav Havel

Ivan Klíma (1931. szeptember 14–), próza- és drámaíró, publicista, az elmúlt fél évszázad egyik legjelentősebb, külföldön is legismertebb cseh szerzője. Gazdag életművében hangsúlyos szerepet kapott az emberi lét abszurditása, az elnyomó hatalommal való konfrontáció, a magány és a sze-

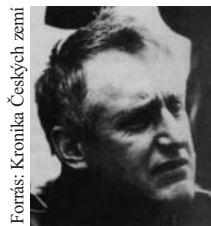

Forrás: internet

Ivan Klíma

relem témaköre. Főbb művei közül feltétlenül megemlíthető a Szerelmes nyár (Milostné léto, 1973), Kegyelemből bíró (Soudce z milosti, 1986) és a Várd a sötétet, várd a fényt (Čekání na tmu, čekání na světlo, 1993). *(80 éves)*

Evald Schorm (1931. december 15–1988. december 14.), film- és színházi rendező, forgatókönyvíró, színész, az új hullám nagy tehetségű reprezentánsa. 1968 után a filmrendezéstől eltiltották, pályája különböző színházaknál folytatódott. Vizsga- és dokumentumfilmjein kívül csak néhány játékfilm maradt utána, köztük olyan fontos alkotások, mint a Mindennapi bátorság (Každý den odvahu, 1964), A pap vége (Farářův konec, 1968) és a Hetedik nap, nyolcadik éjszaka (Den sedmý, osmá noc, 1969). *(80 éve született)*

Forrás: Kronika Českých zemí

Evald Schorm

Josef Smrkovský (1911. február 26–1974. január 15.), cseh kommunista politikus, az „emberarcú szocializmus” megteremtését célul kitűző 1968. évi demokratizálási folyamat egyik vezéregyénisége. *(100 éve született)*

Forrás: korabeli újság

Josef Smrkovský

Jiří Srnec (1931. augusztus 29–), színházi rendező és díszlettervező, képzőművész, zeneszerző, a formák és fények varázslatára, a mesébe illő látványvilágra építő hírneves Fekete Színház (Černé divadlo) alapítója. *(80 éves)*

Fotó: Molnár Éva

Jiří Srnec

Jiří Suchý (1931. október 1–), színész, szöveg- és színműíró, zeneszerző, rendező; a fentiekben túlmenően két kivételes szerepet játszó alkotómű-

Forrás: internet

Jiří Suchý

hely, a Színház a Korlátton (Divadlo na zábradlí) és a Semafor társalapítójaként is beírta a nevét a cseh színház-történetbe. (80 éves)

Pavel Josef Šafařík (szlovák nevén Pavol Jozef Šafárik; 1795. május 13–1861. június 26.), európai rangú nyelvész, történész, szlavista. A cseh és a szlovák történetírás is a nemzeti újjászületés korának főalakjai között tartja számon. A szláv népek múltjáról, kultúrájáról és nyelvéről kiadott munkáit mindmáig alapvető jelentőségűeknek tekintik. (150 éve született)

Otakar Vávra (1911. február 28–), filmrendező, forgatókönyvíró, pedagógus, a cseh filmtörténet páratlanul hosszú életpályájú és termékenységgű alkotója – több mint ötven mű kötődik a nevéhez, az elsőt 1931-ben, az utolsót, egy videoklipet 2006-ban (!) forgatta

le. Leghíresebb filmje a Boszorkányégetés (Kladivo na čarodějnice, 1969). (100 éves)

Forrás: internet

Otakar Vávra

Összeállította: G. Kovács László
A képeket válogatta: Polgár László

CSEH MÚZEUM

Kratochvíle

A ki figyelmesen összehasonlítja túloldali vedutánkat, valamint címlapunk Protivín-ábrázolását az előző számunk Třeboň-metszetével, azonnal észreveszi, hogy egy kéz alkotta. Valóban, a jobb alsó sarokban mindhárom esetben az „F. Mehl sc” jelzés látható. Ezen felül mindegyik kép Schwarzenberg-birtokot ábrázol. Így alaposan feltételezhető, hogy az 1840–50-es években a család megbízta F. Mehl rézmetszőt, hogy előző számunkban bemutatott Pauline hercegné több tucatnyi – az 1800-as évek elején készült és a család birtokait megörökítő – ceruzarajzát tegye át sokszorosítható rézmetszetbe.

Ha ez így volt, a kedves olvasó már három művet ismer a sorozatból. A metszeten látható vízikastély őse egy Leptáč nevű kis erőd volt, melynek tulajdonosa 1401-ben Mikuláš Kugl netolicei polgár. Később a Rožmberkek szereztek meg, és 1569-ben jószágigazgatójuknak, Jakub z Krčínnek ajándékozták hű szolgálataiért, aki egy kissé átépítette és vadászjeleneteket ábrázoló festményekkel díszítette az épületet. Vilém Rožmberknek a felújított erődöcske annyira megtetszett, hogy visszakérte Leptáčot, helyette Sedlčany városkát ajánlotta fel. Vilém Baltazar Maggit kérte fel a váracska átépítésére, ugyanakkor megbízta őt egy teljesen új, nagyszabású, az olasz főúri villákat idéző reneszánsz nyári lak építésével, melyre II. Rudolftól kérték meg a „Kratochvíle” (szórakozás) név használatát.

1583-ban Jan Netolický, a netolicei gazdaság igazgatója elkezdte az új épület alapjainak szó szerinti lerakását: a mocsaras, süppedékes talajt ugyanis égerfa és tölgyfa oszlopok százaival kellett megerősíteni. 1585-ben kezdték építeni a nyári lakot övező fal sarkába a Szűz Mária-templomocskát, a következő évben elkészült a kastély körüli téglalap alakú vízcsatorna. Az évtized végén már az új kastély földszinti helyiségeinek stukkóin dolgozott az olasz Antonio Melana, a freskón pedig Georg Widman. A stukkók a római történelem, a fal-festmények vadászatok jeleneteit ábrázolták.

Vilém z Rožmberka 1592-ben meghalt, Kratochvílét (is) az utolsó Rožmberk, Petr Vok örökölte, aki befejeztette a villa és Leptáč közötti kert építését. A kerítésen kívül vadaskertet léte-

sítettek, ahol még tevét is tartottak. Az 1595-ben befejezett Kratochvílét azonban az eladósodott Petr Vok eladni kényszerült, így 1601-ben az egész Český Krumlov-i uradalommal együtt II. Rudolf birtokába került. Őt váltotta 1622-ben Jan Oldřich z Eggenbergű, – akinek az idejében, 1696-ban elbontották Leptáčot –, majd 1719-ben a Schwarzenbergék lettek a tulajdonosok.

Josef Adam alatt 1762–1764-ig a kastély reneszánsz tetőzetét elbontották, és helyébe divatos barokk, dupla manzárdtetőt építettek.

A XIX. század folyamán a Schwarzenbergék nem tartózkodtak Kratochvílemben. Először az uradalom tisztviselőinek alakítottak ki lakásokat. 1844-ben a kastély romlása miatt a lakásokat felszámolták, csupán a földszintet használták árvaotthonnak, és a belépő térben kenyérsütő kemencét üzemeltettek. Kratochvíle a műszaki állapot további romlása miatt a XX. század első felében raktárként szolgált. Módszeres rekonstrukciója csak az 1950-es években kezdődött, jelenleg már látogathatók a kastély fő attrakciói: az Arany szoba és az Uraság szobája. Az 1980-as évek óta a Prágai Rövidfilm Stúdió kiállítása látható.

Metszetünk meglehetősen szabadon kezeli Kratochvíle látványát, és nem is ábrázolja nagyon pontosan az építményt. A rajzoló a kastélykerítés nyugati szakasza melletti tavacska partjáról délkelet felé tekint. Az előtérben dekoratív – valószínűleg odaképzelt – fák, sziklák, a tavacska partján két cilinderes vadász két agárral.

A víz túlsó partján fekvő kastélykert együttes ábrázolása nem teljesen korrekt. A bejárati épület és maga a kastély a valószínűleg megfelel, de kerítését és a kastélyt körülölelő szabályos téglalap alakú vízrendszert befejezetlennek mutatja, holott mindezek már a XVI. század végén elnyerték végleges formájukat. De talán a XIX. század elején Pauline korszerűtlennek érezte a reneszánsz fegyelmét, és az előtte elterülő látványt romantikusra fogalmazta át.

Zachár Ottó

2010. MÁRCIUS

Egy nap Csehország életében

Fotókiállítás 2007 egy októberi napjáról, *Jindřich Štreit*, *Bohdan Holomíček*, *Karel Cudlín*, *Alena Dvořáková*, *Viktor Fišer*, *Pavel Dias*, *Jan Šibík*, *Václav Podestát*, *Oldřich Škácha* képeiből
Időpont: 2010. február 23–április 30.
Helyszín: Cseh Centrum

Nézd, Prága! Magyar írók és a cseh főváros – könyvbemutató Prága régi képeslapokon – kiállítás *Zachár Ottó* gyűjteményéből

Időpont: 2010. március 10.
Helyszín: Országos Idegennyelvű Könyvtár, Budapest
A Cseh Centrum és a Bohemia Baráti Kör közös rendezvénye
(*Lásd még:* 8. oldal!)

Jiří Pelcl és tanítványai

A világhírű formatervező és diákjainak közös kiállítása az Európai Kulturális Főváros – Pécs 2010 projekt keretében
Időpont: 2010. március 26–április 25.
Helyszín: Pécsi Galéria

2010. ÁPRILIS

Visegrádi koncert

Fryderyk Chopin és *Robert Schumann* bicentenáriumi ünneplése a BTF keretében. Közreműködtek: szoprán – *Eva Hanyová* (SK), mezzo – *Alicja Wegorzewska-Whiskerd* (PL), tenor – *Martin Šrejma* (CZ), basszus – *Cser Péter* (H), zongora – *Szilasi Alex* (H)
Időpont: 2010. április 1.

Helyszín: Andrásy Egyetem – Festetics Palota, Budapest
A Cseh Centrum, a Lengyel Intézet, a Szlovák Intézet és az Oktatási és Kulturális Minisztérium közös rendezvénye

Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja

Antológia és pódiumbeszélgetés a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon. Csehországot *Marek Šindelka* képviselte a *Hiba* című könyvével (2008)
Időpont: 2010. április 23., április 24.
Helyszín: Pécs, Budapest

2010. MÁJUS

Alfons Mucha, a grafika mestere

Kiállítás a cseh szecesszió nagymesterének munkáiból (plakátok, eredeti fotók, grafikák, illusztrációk) a Chrudimi Múzeum, a brünni Morva Galéria, az Ivančicei Múzeum és a Magyar Képzőművészeti Egyetem gyűjteményéből
Időpont: 2010. április 30–június 6.
Helyszín: Pécsi Galéria (*Lásd még:* 15. oldal!)

A múltra vetett pillantás – régi zsidó képeslapok

Kiállítás a Prágában élő *František Bányai* gyűjteményéből.
Időpont: 2010. május 9–június 16.
Helyszín: Bálint Ház, Budapest

Iva Bittová koncertje

a MEDIAWAVE Szelektív, Jazz&Öko Fesztivál az Őrségben rendezvénysorozat részeként
Időpont: 2010. május 15.
Helyszín: Őriszentpéter, Pajta Színház

2010. JÚNIUS

Cseh komiksz – a könnyű műfaj diadala

Kiállítás *Jaroslav Rudiš*/*Jaromír Švejdlík* (Alois Nebel), *Vojtěch Mašek*/*Džian Baban* (Monstrkabaret Freda Brunolda), *Adolf Lachman* (Saigon Tribute), *Lucia Lomová* (Anna chce skočit), *Jiří Grus* (Voleman) munkáiból
Időpont: 2010. június 2.
Helyszín: Cseh Centrum

III. CSEH SÖRFESZTIVÁL

Időpont: 2010. június 9–13.
Helyszín: Budapest, Városháza park
(*Lásd még:* 16. oldal)

Rudolf Chmel és vendégei

Politikai vitaest az 1989 utáni első – és egyúttal utolsó – csehszlovák nagykövettel, szlovák irodalomtörténésszel és politikussal Közép-Európa politikai térképéről *Gál Jenő* vezetésével.

Időpont: 2010. június 16.

Helyszín: Cseh Centrum

Fotó: Cseh Centrum

Gál Jenő vitavezető és Rudolf Chmel volt nagykövet

A pult mögött – Gazdaság a poszt-socialista művészetben

A nemzetközi kortárs művészeti kiállításon Csehországot *Kateřina Šedá* képviselte.

Időpont: 2010. június 18–szeptember 19.

Helyszín: Múcsarnok, Budapest

2010. SZEPTEMBER

Cseh napok a Nagyvásárcsarnokban

Időpont: 2010. szeptember 16–18.

Helyszín: Nagyvásárcsarnok, Budapest

Kulturális Örökség Napjai

Vezetett épület-látogatások, változatos kísérőprogramok a Rózsa és a Szegfű utca sarkán álló Zichy-palotában

Időpont: 2010. szeptember 18.

Helyszín: Cseh Centrum

Tara Fuki

Dorota Bárová és *Andrea Konstankiewicz-Nazir* énekes-csellista duó koncertje

Időpont: 2010. szeptember 24., 19.00

Helyszín: Közép-Európai Egyetem (CEU), Budapest

A rendezvényt a Bohemia Baráti Kör támogatta

2010. OKTÓBER

„Bumm...”

A Česká Budějovice-i South Bohemian Ballet és a Magyar Balett Színház közös produkciója

Időpont: 2010. október 2.

Helyszín: Művészetek Palotája, Budapest

Cinépéc és cseh napok Pécsen

Nemzetközi filmfesztivál cseh versenyjátékfilmje:

Protector, cseh romantikus dráma, 2009, rendező: *Marek Najbrt*. A zsűri elnöke: *Jiří Menzel*

Időpont: 2010. október 4–10.

Helyszín: Pécs

(Lásd még: 19. oldal!)

A bicegő vándor Budapesten

Irodalmi est és kiállítás *Josef Čapek* (1887–1945) linó-metszeteiből

Időpont: 2010. október 14–november 14.

Helyszín: Óbudai Társaskör Galéria, Budapest

(Lásd még: 19. oldal!)

Zöld építészet

A prágai Jaroslav Fragner Galéria kiállítása

Időpont: 2010. október 21.

Helyszín: Cseh Centrum

2010. NOVEMBER

Párhuzamok és különbségek a magyar és a cseh politikában

Kerekasztal-beszélgetés *Bohumil Doležal* politológus, *Kiss Gy. Csaba* irodalmár és *Varga György* műfordító részvételével

Időpont: 2010. november 15.

Helyszín: Cseh Centrum

A Cseh Nagykövetség és a Cseh Centrum közös rendezvénye

Fotó: Zachár Ottó

Varga György, Bohumil Doležal és G. Kovács László a kerekasztal-beszélgetésen

A kortárs cseh irodalom újdonságai

Lubomír Machala irodalomtörténész, docens (olmützi Palacký Egyetem) előadása az utóbbi évtizedek fő irányzatairól

Időpont: 2010. november 23.

Helyszín: Cseh Centrum

Jan Švankmajer: Túlélni az életet (elmélet és gyakorlat)

című filmjének magyarországi premierje az Anilogue 2010 fesztivál keretében

Időpont: 2010. november 24.

Helyszín: Uránia mozi, Budapest

Karácsonyi énekek Morvaországból

A Musica Folklorica és vendégei adventi üdvözlőlete Velká nad Veličkou-ból

Időpont: 2010. december 3.

Helyszín: Belvárosi Szent Mihály Templom, Budapest

A Cseh Nagykövetség rendezvényét a Bohemia Baráti Kör támogatta

Pavel Kašpar adventi zongoraestje

Időpont: 2010. december 9.

Helyszín: Cseh Centrum

Fotó: Zachár Ottó

A Prágai házjegyek könyvbemutatóján és kiállítás-megnyitóján...

Fotó: Zachár Ottó

...Holka László, a szerző és Svoboda Róbert ötletgazda műsorvezető vidám pillanatai

Fotó: Mudrák Gabi

....Zachár Ottó fotós barátunk a képei között...

2011. JANUÁR

Újévi cimbalomkoncertek

Herencsár Viktória és vendégei: *Radka Lovasová* (CZ), *Peter Kamenský* (SK), *Mykhaylo Zakhariya* (UA) – cimbalom; *Roya Bahrami* (IR–USA) – iráni santur; *Sylvia Leidemann* (AR) – csembaló; *Gaál Csaba* (H) – ének és a Testore Vonósnégyes (H)

Időpont: 2011. január 12., 13.

Helyszín: Rákoshegyi Baptista Imaház, Szlovák Intézet, Budapest

Prágai házjegyek

Könyvbemutató a Tandem Grafikai Stúdió – ANNO – sorozatából és *Zachár Ottó* azonos című fotókiállításával, közreműködnek: *Holka László* és *Svoboda Róbert*

Időpont: 2011. január 27.

Helyszín: Cseh Centrum

A Cseh Centrum és a Bohemia Baráti Kör közös rendezvénye
(Lásd még: 10. oldal!)

Szomszédaink Európában

Zdeněk Lukáš: Requiem magyarországi bemutatója, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Alma Mater Kórusa és az Új Liszt Ferenc Kamarakórus hangversenye

Időpont: 2011. február 19.

Helyszín: Belvárosi Ferences Templom, Budapest

XVII. Budapesti Bohemia Bál

Időpont: 2011. február 26., 18.00–02.00

Helyszín: Stefánia Kulturális Központ, Budapest

A Bohemia Baráti Kör és a Cseh Centrum közös rendezvénye
(Lásd még: 11. oldal!)

CSEH CENTRUM

ČESKÉ CENTRUM

1063 Budapest
Szegeő u. 4.

telefon: +36-1-462-5066

fax: +36-1-351-9188

ccbudapest@czech.cz

www.czechcentres.cz/budapest

nyitvatartás:

hétfő–csütörtök: 8.30–16.00

péntek: 8.30–14.00

Cseh nyelvtanfolyamok

Három trimeszter

2010. szeptember 27–2011. június

Tomáš Mazal HRABAL, A KÖZÉP-EURÓPAI*

Az elmúlt években folyamatosan tapasztaltam, miként növekszik ismét a Bohumil Hrabal cseh író iránti érdeklődés hulláma a külföldi olvasók körében. Nem csupán Magyarországon, Lengyelországban és Olaszországban, ahol ez az érdeklődés már hagyományos, hanem Németországban, Franciaországban, az Egyesült Államokban, Spanyolországban és más országokban is.

A pekingi székhelyű, China Youth Publishing Group nevű nagy kínai könyvkiadó a legutóbbi két évben Bohumil Hrabal nyolc kötetét adta közre. E művek az olvasók és a kritikusok körében is jelentős pozitív visszhangot váltottak ki, Hrabal munkáinak kínai kiadása pedig tovább folytatódik. A szóban forgó kiadó igazgatóját és munkatársainak csoportját 2009 decemberében Prágában saját kérésükre kizárólag olyan helyeken kalauzoltam végig, ahol Hrabal élt és írt.

Lengyelországi irodalmi esteken (s gyakran magyarországiakon is) az olvasók azzal fordulnak hozzám, hogy Bohumil Hrabal az ő nemzeti írójuk (értsd: lengyel vagy magyar író), mert náluk sokszor kiadják a könyveit, érdeklődnek a filmes és színházi adaptációi iránt, miközben a csehek nem becsülik sokra, nem szentelnek neki olyan figyelmet, amelyet megérdemelne. Ezt mindig némi meglepetéssel hallom, ugyanis a kezdet kezdetétől úgy gondolom, hogy Bohumil Hrabal egy tisztán cseh szerző a huszadik század irodalmában. De ha mélyebben elgondolkodom a lengyel vagy a magyar olvasók szavai fölött, akkor valóban több olyan okot is találok, amelyek az említett olvasókat Hrabal művének, irodalmi hagyatékának a „kisajátítására” jogosítják.

Már az a tény is sokatmondó, hogy Bohumil Hrabal Ausztria-Magyarország fennállásának legutolsó időszakában született, megélt két világháborút, néhány radikális forradalmi változást, s megtapasztalta a cseh állam különböző létformáit. A leendő író egy elenyészőben lévő monarchiában jött világra, ifjúkorát egy újonnan alakult demokratikus országban, a korai kapitalizmus viszonyai között élte le, átvészelte a fasiszmus kiváltotta háborús zűrzavart, megérezte a szabadság rövid fuvallatát, majd a kommunista proletárdiktatúra viszonyai között találta magát. Élete alkonya azonban már a szabadpiac, a pénzoligarchia korában, egy gyorsan változó, globalizálódó világban következett el.

Ez a fordulatokkal teli, a velünk szomszédos országokkal közös földrajzi térségben lefolyt történelmi időszak a huszadik század közép-európai emberének tipikus történetét hordozza magában, akár író volt az illető, akár valami más.

Hrabal írói életműve tehát része egyfajta köztudatnak, amely a mindmáig Közép-Európának nevezett térség történelmi és földrajzi helyzetéhez kötődik; e térség sarkpontjait mindig is néhány város alkotta: Budapest, Bécs, Prága, Krakkó. Miként Bohumil Hrabal mondta, Közép-Európa határai mindig ott húzódtak, ahol véget ért a hírneves, empire stílusú osztrák vasútállomások sora. Ezekben a városokban egyaránt jelen volt a zsidó elem, a különböző nyelvi tudatok és gondolkodásmódok metszéspontjainak sokasága és mindaz, ami a hagyományos közép-európai kultúrát alkotta. A történelemből azonban tudjuk, hogy a világ nagy kultúrái sok ezer évvel ezelőtt ott születtek, ahol tenger volt – elsősorban a Földközi-tenger térségére gondolok. Közép-Európának viszont nincs tengere – az következne

ebből, hogy a kultúrája kevésbé értékes? A jeles cseh költő, František Hrubín¹ valaha így írt erről: „Annak, hogy a történelem és a földrajz ezen a területen jelölje ki a helyünket (...) pozitív következményei is vannak. Nagy szellemi küzdelmeink nem áradhattak szerteszét, de hullámként a magasba nőttek. Tengerünk nincs, de vannak csillagaink.”

Bohumil Hrabal műveit sorra véve azt látjuk, hogy a nemzeteinkkel (tehát Közép-Európa nemzeteivel) való sorsközösség motívuma mindenekelőtt az *Őfelsége pincére voltam*, a *Túlságosan zajos magány* és a *Szigorúan ellenőrzött vonatok*² című regényeiben, valamint más, rövidebb szövegeiben és az esszéiben bukkan fel. Annak az egyszerű, észrevétlen kisembernek a sorsa elevenedik meg a műveiben, aki mesélőként kissé szószátyár, s van benne valami az értelmiségiből és az alkoholistából; becsületes, jóindulatú, kiteszi a szívét (egy „gyöngyöcske a mélyben”), és különböző történelmi korszakokat, háborús zűrzavarokat, diktatúrákat és viszontagságokat él meg. Ez a kisembert testesíti meg Haňťa, a *Túlságosan zajos magány* főszereplője, Jaroslav Hašek Švejkje, sőt Franz Kafka *Perének* főalakja, Josef K. is mutat vele némi hasonlóságot. Egy mindannyiunk számára meghitten ismerős alakról van szó, akit az olvasók Magyarországon vagy napjaink Kínájában egyaránt megértenek.

Hrabal nagy híru és számos nyelvre lefordított, *Őfelsége pincére voltam* című regényének a főhőse egy hivatásos felszolgáló, aki élete vége felé járva a magányos ember határhelyzetébe kerül: útkarbantartó lesz egy isten háta mögötti helyen, ahol az ember végső dolgairól folytat eszmecsere az egyszerű vidékiekkel a kocsmában, az élet értelméről kérdezősködve, tehát az élet által kérdez rá a halálra. S nagy nevetések közepette beszél arról, hogy hova szeretné eltemettetni magát: „...temessenek a dombon lévő temetőbe, a domb gerincén, mert az a kívánságom, hogy a koporsóm egy idő után essen szét, hogy az, ami még megmaradt belőlem, folyjon szét az esővel két égtáj felé, hogy egyik felemet vigye a víz csehországi patakokba, a másikat pedig a patakok hullámain a szöggedróton és a határon át a Dunába, hogy tehát világpolgár akarok lenni a halálom után is akképpen, hogy a Moldvából az Elbába, onnan meg az Északi-tengerbe jutok, a másik felem pedig a Duna vizével a Fekete-tengerbe, majd mindkét tenger segítségével az Atlanti-óceánba kerül...”³

Így hát Bohumil Hrabal maga válaszolja meg azt a kérdést, amelyet írásom elején szóba hoztam: „Lengyel vagy magyar író Hrabal ... vagy kizárólag cseh?” Igen, bizonyossággént mondható, hogy Bohumil Hrabal a huszadik század modern közép-európai irodalmának tipikus képviselője volt, egy igazi közép-európai, aki a halál metamorfózisa révén végezetül világpolgárrá vált.

Fordította és a jegyzeteket írta: G. Kovács László

* Elhangzott 2009. március 24-én az OSZK-ban rendezett Hrabal-kiállítás megnyitóján. (Lásd még: *Bohemia/2009/1-4.*, 12. oldal! – A szerk.)

JEGYZETEK:

- 1 František Hrubín (1910–1971) nemcsak költőként, hanem próza- és drámaíróként, valamint műfordítóként is jelentős életművet alkotott, joggal sorolja a múlt század cseh irodalmának rangos képviselői közé.
- 2 Az itt felsorolt művek eredeti címei: *Obsluhoval jsem anglického krále*, *Příliš hlučná samota*, *Ostře sledované vlaky*.
- 3 A regényből idézett sorokat Varga György fordításában közöljük.

Új igazgató a Cseh Centrum élén Michal Černý bemutatkozik

Gál Jenő fergeteges hat éve után 2010. február 1-jétől új igazgató vezeti a budapesti Cseh Centrumot. Új ember, de mégsem teljesen ismeretlen, legalábbis a magyarországi bohemisták és bohemiások körében. Michal Černý már volt diplomáciai szolgálatban Magyarországon az 1990-es évek elején, de most sokkal szélesebb területen válhat ismertté a csehországi kultúra hivatásos terjesztőjeként. Mivel a Bohemia Baráti Kör, mint a cseh kultúra iránt érdeklődők civil társasága rendszeres látogatója a Cseh Centrum rendezvényeinek, sőt mindig aktív munkakapcsolatban állt vele, fontosnak tartjuk, hogy folyóiratunk hasábjain is bemutatkozhasson. Ezúton köszöntjük új feladatkörében Černý urat, aki született cseh emberként ragyogóan tud magyarul. Elhalmoztuk kérdéseinkkel, melyekre szívesen válaszolt alábbi levelében:

Kedves Bohemia-barátaim!

Köszönöm, hogy megkerestek, és ha már kíváncsiak a kezdetekre, akkor engedjék meg, hogy mélyebbre nyúljak a történetemben és elmondjam az egész „magyar sztorimat”.

– *Honnan ered érdeklődése a magyar nyelv és kultúra iránt?*

1975-ben tanultam meg az első magyar szót. Tizennyolc éves voltam akkor és egy „endekás” barátommal Magyarországon át stopoltunk Románia, majd Bulgária felé. Budapest előtt eltévedtünk, és egy feketehajú lány kalauzolt minket, aki szerencsére orosz tanár volt, ezért valahogy megértettük egymást. Valahol a Kamaraerdőben éppenhogy leültünk egy tisztáson, amikor a lány valamire figyelmeztetni akart, de azt a bizonyos szót nem tudta oroszul, csak azt mondta: „uvaszaj, hangya”!... Érdekes, hogy az egész kalandból csak ez a kifejezés ragadt meg az emlékezetemben: hangya. Micsoda szó, gondoltam. Semmivel se rokonítható, itt a közvetlen szomszédságunkban, ahol az élet ugyanolyan mint odahaza, mégis ezen a teljesen fölfoghatatlan nyelven beszélnek. A közelség és a másság egyidejűsége – ez volt az, ami először megfogott Magyarországon...

– *Hol és mikor tanult meg magyarul?*

A hetvenes években zord idők jártak Csehszlovákiában. Tudtam, hogy családi háttérrel aligha vesznek föl egyetemre. Egyszer a gimnáziumi osztályfőnök fölolvastott egy minisztériumi körlevelet arról, hogy meg lehet pályázni külföldi egyetemi ösztöndíjat (értsd: szocialista külföldi). A szülői tanács úgy határozott, hogy meg kell próbálni. Varsó és Budapest volt a két lehetőség, a két viszonylag szabadabb barakk a szocialista sivárságban. Akkor eszembe jutott a hangya. A terv nagy meglepetésünkre bejött. Tény az, hogy 1976 őszén megérkeztem Budapestre, a Budaörsi úti Nemzetközi Előkészítő Intézetbe, ahol egy évi nyelvtanulás után már kezdtem sejteni, mi a magyar. Az egyetemen magyar szak mellett fölvettem még a németet is.

– *Hogyan hasznosította később magyar nyelvi és más ismeretét? Hogy alakult a pályája? Miért pályázta meg a budapesti Cseh Centrum igazgatói helyét?*

Már a tanulmányok alatt kezdtem tolmácsolni és fordítani, ami a hazatérésem után segített abban, hogy szabadúszóként lehető leghatékonyabban életformát választhassam „normalizált” hazámban. A szinkrontolmácsolásból éltem és maradt időm a magyar szépirodalom fordítására és népszerűsítésére. Én voltam az első, aki *Esterházy Pétert* és *Nádas Pétert* bemutatta a cseh olvasóknak – folyóiratokban. Amikor egy fölolvadás alkalmából Nádas Péter megkérdezte tőlem, hogy lefordítanám-e az Emlékiratok című könyvét, nagy dilemma előtt álltam:

nagyon szerettem a műfordítást, de ugyanakkor éreztem, hogy nincs meg az a fegyelmem, hogy ezt a nagy munkát elvégezzem. Akkor döntöttem el, hogy mégse leszek műfordító.

Aztán jött a rendszerváltás, és a sorsom egészen más irányt vett: 1990 tavaszán egyszer a Národní třídán véletlenül összefutottam *Rudolf Chmellel*, aki meghívott egy kávéra. Elmondta, hogy éppen kinevezték budapesti nagykövetté és megkérdezte, nem akarok-e eljönni hozzá kulturális attasénak.

Budapesten a munka az első pillanattól kezdve megfogott. Minden új volt, a legtöbb kollégám kezdő, mint én, és ugyanakkor messzeható döntések születtek. 1992-ben nyarán világossá vált, hogy az ország szétválik, és rám az a feladat hárult, hogy 1993. január 1-jétől ideiglenes ügyvivőként vezessem az új ország – Csehország – nagykövetségét, amíg Prágában kinevezik az első nagykövetet. Kis csapatommal „elfoglaltam” hát a Rózsa utcai palotát, amelyben addig a csehszlovák kereskedelmi kirendeltség működött. Csak 1995-ben hívtak vissza Prágába, *Václav Havel* elnöki irodájába, ahol három évig dolgoztam. Azóta bejártam a külügyi szolgálat különböző stációit és munkaköreit, Bonntól, Berlinen keresztül Teheránig és vissza Bécsbe.

– *Mi vezérelte újra Budapestre, ezúttal a Cseh Centrum élére?*

2009-ben megpályáztam a budapesti Cseh Centrum vezetését. Be kell vallanom, hogy nemcsak Magyarországra való visszatérés vágya vezérelt, de legalábbis részben ugyanaz az ösztön is, amely húsz évvel arra készítetett, hogy otthagyjam a konferenciatalmács jól menő pályáját és tisztviselővé váljak. Mikor valami jól megy, akkor kell abbahagyni és továbbmenni. Ezt tettem most is.

A Cseh Centrumok, hazám kulturális intézeteinek hálózata, a cseh külügyminisztérium által alapított, mégis szervezetileg önálló cég. Nyitottabb, szabadabb és rugalmasabb, mint amilyen akármilyen állami szerv lehet. Az a szellem, amellyel a rendszerváltás után az új demokratikus külszolgálatot építettük, ezen a helyen talán még megtalálható. A Külügyminisztériumból azonban már egy a korábnál sokkal unalmasabb – mert professzionálisan működő – állami hivatal lett.

Ha megnézzük az Európai Unió működését, fölvetődik a kérdés, vajon mi értelme van a klasszikus értelemben vett diplomáciai szolgálatnak két uniós ország között? Hiszen az állami adminisztráció emberei, a politikusaink és a hivatalnokaink rendszeresen találkoznak az európai fórumokon. Hiszen a vezető menedzsereknek jobb kapcsolataik vannak, mint nekünk, diplomatáknak! Persze, amire mindig szükség van, ez a

konzuli munka, a bajbajutott állampolgárok segítése. És ezen kívül marad egy óriási, fölbecsülhetetlenül fontos terület, amely talán az egyetlen, amely akár ma, akár a jövőben is a jó értelemben vett nemzeti ügy marad, mert igazából a nyelvhez kötött, belőle táplálkozik: a kultúra. Ezért jöttem vissza Magyarországra, ezért hiszek abban, hogy van értelme annak, amit csinálók.

– *Mit tenne az ún. nyitott kapuk érdekében, hogy pezsegjen a kultúra az intézetben, és a helyi korlátok között is vonzó legyen belépni az épületbe?*

A nyitott kapuk kérdése nagyon foglalkoztat. Bár a budapesti Cseh Centrumot akkor alapították, amikor az itteni cseh nagykövetséget vezettem, nem az én döntésem volt, hogy az intézet a diplomáciai misszió épületében kapjon helyet. Ugyanúgy mint ma, akkor is az volt a meggyőződésem, hogy egy kulturális intézetnek lehető legnyitottabbnak kell lennie, közvetlen módon kell kommunikálnia a helyi közösséggel – amit egy nagykövetségi épület és annak biztonsági követelményei aligha tesznek lehetővé. De akkor, 1994-ben más szempontok győztek, és ezzel kell most élnünk.

A nyitottság a kulcsfogalom. Hiszen a Cseh Centrumok hátlózatának alapvető feladatköre a nyilvános diplomácia (az angol „public diplomacy” kifejezésnek a magyar nyelvben még nem általánosan használt megfelelője). A nyilvános diplomácia kiegészíti a hagyományos kormányközi interakciókat, azoknak társadalmi bázist, támogatást igyekszik teremteni. Ahhoz, hogy ezt a feladatot teljesíthessük, szükség van arra, hogy bizonyos fokig függetlenek legyünk a kormánytól, az adott intézet esetében a követségtől. Ugyanez a függetlenség egyébként magának a kultúrának a mindenkori életfeltétele.

– *Milyen fő irányvonal mentén szeretne dolgozni? Volt-e alkalma megismerni az előző évek tapasztalatait, folytatná-e ezeket, vagy inkább teljesen új utakat választ? Milyen hivatalos és nem hivatalos eszközök állnak rendelkezésére?*

Gál Jenő volt az, aki nemcsak ennek a helyzetnek a potenciálját tudta a lehető legjobban kihasználni, hanem ezen belül világos irányt adott az intézet munkájának: a kultúra felé fordult. Látszólag önmagától értetődő, valójában nem az. A Cseh Centrumok státusa ugyanis elég nagy szabadságot ad egyes külföldi fiókok igazgatójának a programalakításban, azaz abban, hogy a három tevékenységi terület – a vállalkozói szférának nyújtott szolgáltatások, a turizmus és a kulturális kapcsolatok ápolása – között melyiket részesíti előnyben. Az eddigi három igazgató közül leginkább Gál Jenő volt az, aki egyértelműen a kultúrára helyezte a hangsúlyt.

Ebben a nyomában szeretnék járni. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról, hogy az anyagi körülmények lényegesen változtak. Amíg az elődöm egy gazdasági konjunktúra idején állt az intézet élén és az EU elnökségéhez fűződő kulturális „fergeteggel” búcsúzott, az én költségvetésem több mint egy harmadával csökkent az előző évihez képest, az EU-elnökségből adódó szponzorálási lehetőségektől eltekintve. Ráadásul a gazdasági válság sújtotta gazdasági szféra sem tud annyit nyújtani, mint a múltban. Mit lehet ilyenkor csinálni?

– *Milyen változtatásokat tervez a CSC tevékenységében? Milyen kapcsolatrendszert szeretne ehhez kiépíteni? Kikkel, illet-*

Michal Černý Pécssett, az Alfons Mucha-kiállítás megnyitóján

ve milyen intézményekkel milyen formában szeretne együttműködni?

Elsősorban azt hiszem, hogy kritikusabban kell vizsgálni mindazokat a projekteket, amelyek a Cseh Centrum támogatását próbálják megnyerni. Ez nem egyszerű, mert a minőséget tartani kell, minden tekintetben. Konzultálnom kell az otthoni, csehországi szakértőkkel, de megbízható mérce az is, hogy milyen közönséget szólít meg az adott projekt itt, Magyarországon. És végül, de nem utolsósorban van egy kitűnő munkatársam, aki nemcsak jó szervező, de akinek az esztétikai érzékében is bízhatom: Gál Róbert.

Vannak persze olyan kezdeményezések is, amelyekről előre nehezen megállapítható, hogy lesz-e komoly fogadtatása, mert alternatív jellegűek és új megközelítésekkel próbálkoznak. Feladatomban érzem, hogy ezeket is próbáljuk meg támogatni. Ez nem mindig jelent jelentős összegeket. Tapasztalatom azt mutatja, hogy a jelenlegi válság idején a partnereink általában megértik, hogy takarékoskodni kell. Sokszor egy szimbolikus támogatás elég ahhoz, hogy egy ilyen projekt más forrásokat pályázhasson meg és végül megvalósulhasson.

Ahogy már említettem, alapvetőnek tartom az intézet kapcsolatrendszerének további bővítését. Kevesebb rendezvényt, de több partnerrel. Itt is a nyitásról van szó elsősorban: nyitni kell olyan közegek felé, amelyeket a programunk nemcsak azért érdekel, mert cseh, hanem mert valami fontosat tud mondani, mutatni.

Jó példa a 2010. szeptember 18-i rendezvényünk, amikor a kulturális örökség napján majdnem háromszáz ember látogatott az épületbe, többségük először. A kapcsolatrendszer bővítésének a szándékát jelzi például, hogy 2011-es év őszére a volt kommunista titkosrendőrség megfigyelési módszereit bemutató kiállítást tervezünk – partnerünk az *Open Society Archive*, amely a kiállítás magyar részét állítja össze. Tehát arról van szó, hogy önmagában jelentős témákkal foglalkozunk, olyanokkal, ahol a cseh tapasztalat tud újat nyújtani a magyar közönségnek.

– *Milyen helyet foglalna el ebben a Bohemia Baráti Kör, és mit üzen tagjainak?*

Partnereink közül kiemelt helye van a Bohemia Baráti Körnek kiemelt helye van partnereink között. A társaságuk bizonyos értelemben ugyanazt a szerepet játssza, mint más országokban a honfitársak (krajané) közössége, de valójában sokkal több ennél: a Bohemiások nem azért tartják a kapcsolatot Csehországgal, mert így születtek, hanem azért, mert ezt választották. Azt kívánom a Körnek, hogy őrizze meg a nem-formális jellegét, mert az a fantasztikus benne: hogy nem rutinból csinálják azt, amit csinálnak. És persze azt is, hogy sose száradjon ki az a kút, melyből merítik az ötleteiket – hiszen ugyanonnan mi is táplálkozunk!

Michal Černý

– *Köszönjük Černý úr nyilatkozatát, jó munkát és sikeres, érdekes éveket kívánunk Budapesten! Szívesen várjuk törzseshelyünkön kötetlen beszélgetésre is!*

Molnár Éva szerkesztő a Bohemia BK nevében

Fotó: Zachár Ottó

PRÁGAI MAGYAR KULTURÁLIS KÖZPONT 2010/2011. ÉVI PROGRAMJAIBÓL

2010. szeptember–2011. március

2010. szeptember 2. – A Koffein

Quintett fúvósötös koncertje a MLADÁ PRAHA (Ifjú Prága) nemzetközi zenei fesztivál 19. évadján.

2010. szeptember 14. – A Besh o droM együttes koncertje az Akropolis Klubban.

2010. szeptember 15. – MESTEREK ÉS TANÍTVÁNYOK II. címmel a Szellemkép Szabadiskola fotókiállítása a PMKK pincegalériájában október 24-ig.

2010. szeptember 16. – Micimackó – a Vaskakas Bábszínház bábelőadása gyerekeknek.

2010. szeptember 17. – Shakespeare: A velencei kalmár – Az egri Gárdonyi Géza Színház előadása a Pilzeni Nemzetközi Színházi Fesztiválon.

2010. október 12. – KICSODA AZ EMBER? – *Hamar István*, református lelkész előadása.

2010. október 22. – CONCORDIA 2010 – Csehországban élő magyar alkotók kiállítása a Prágai Magyar Kulturális Napok keretében, a PMKK foyer-ban november 30-ig. Kiállítók: *Blaskovics Éva, Gál Attila, Hajnal Mihály, Kopasz Viktor, Kutas Ágnes, Lőrincz Zsuzsa, Remák Béla, Szilva Emőke, Stefunko Szabó Erzs,*

Stirber Péter, Struhár Boglárka. A kiállítás kurátorai: *Farkas Veronika* és *Lőrincz Zsuzsa*. A kiállítás fő szervezője a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége (CSMMSZ).

2010. október 25. – A Nap és a Hold elrablása – A Figurina animációs Kisszínpad előadása.

2010. október 26. – Találkozás *Kiss Yudit* íróval – az Apám halálának nyara c. regény cseh fordításkötetnek bemutatója.

2010. november 3. – POSTER – PÉCS 2010 címmel plakátkiállítás a PMKK pincegalériájában december 3-ig. Rendezők: *Fojtik Ágnes* (PMKK) és *Gamus Árpád* (Pécsi Galéria), a kiállító művészek között voltak *Árendás József* és *Orosz István* barátaink is.

2010. november 10. – Magyar-cseh költészeti est *Gyukics Gábor, Lázár Balázs* és *Jan K. Faltus* (Tohorobův

Lipet Grund nevű együttese) közreműködésével a Költészet Napja Fesztivál keretében.

2010. november 24. – *Madalina-Claudia Danila* koncertje a „2010 a Kultúrák Köztedésének Nemzetközi Éve” keretében.

2010. november 25. – MIKSZÁTH-est – *Jaroslav Tulka* előadása Mikszáth Kálmánról.

2010. december 8. – FORETASTE – ÍZELÍTŐ: a Fialok Fotóművészeti Stúdiójának kiállítása a PMKK pincegalériájában, foyer-ban 2011. január 12-ig.

2010. december 14. – A KOBZOS EGYÜTTES karácsonyi koncertje.

2011. január 19. – „HÍDON ÁT” – fiatal magyar és cseh képzőművészek: *Könyv Kata, Lukácsi Eszter, Jitka Nesnídalová, Hana Šuranská* és *Kiss Máté* kiállítása a PMKK kiállítótermeiben február 25-ig.

2011. március 3. – A folklór nyomai a mai magyar dizájnban – A prágai Cseh Centrum által szervezett FOLKLORE IS ALIVE! nemzetközi kiállítás része a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Design Intézete hallgatóinak munkáival 2011. április 29-ig.

Szöveg és fotó: PMKK
2010. július és 2011. március között
Harsányi Ilona igazgatóhelyettes
irányítása alatt

www.magyarintezet.hu

Hídon át – cseh–magyar kiállítás

Jaroslav Tulka a PMKK-ban

A Kobzos együttes

A Folklore is alive! kiállításról

Cseh sörök, sörözők Budapesten?

2010–2011-ben örvendetes módon több cseh jellegű (!) söröző nyílt Budapesten, tehát a cseh sör barátai sok évi hiányérzetüket, illetve szomjukat most már egymással is versenyző helyeken enyhíthetik – akkor is, ha sokak szerint még nem érik el az „igazi” cseh sörözők, kiskocsmák lefözhetetlen minőségét és hangulatát. Íme időrendben:

Fotó: Zachár Ottó

Martin Imre a Ferdinánd Söröző vendéglőse Jaromír Plíšek nagykövettel koccint a megnyitón

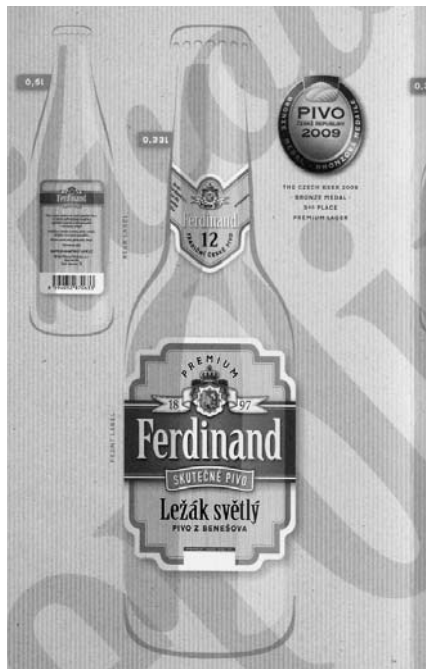

Fotó: Zachár Ottó

Léderer Betty, a Czech Tourism vezetője és Martin Imre a Ferdinánd Söröző egyéves szülinapján nyereményt sorsol

– 2010 februárjában a cseh nagykövetség támogatásával megnyílt a **Ferdinánd Monarchia Cseh Sörház** (VI. ker. Szív u. 50.), ahol benešovi világos és vörös Ferdinand sört csapolnak, és jellegzetes cseh ételek is szerepelnek az étlapon. A cseh/es hangulathoz a Bohemia Baráti Kör is hozzájárult, mivel Zachár Ottó barátunk cseh térképei, metszetei, fotói díszítették a falakat az indulástól az egyéves évfordulóig, amikor Goldmann Ilona barátunk cseh témájú festményei váltották fel azokat 2011 húsvétjáig! Vendéglős: Martin Imre.

www.ferdinandsorhaz.com

– 2010 decemberében nyílt a **Pivo** mini-sörbár, régi barátaink üzemeltetésében (XIII. ker. Hegedűs Gyula u. 22.), ahol cseh–morva sörkülönlegességek kaphatók, csapolva és üvegben egyaránt. A többi között a Černá hora-i sörgyár termékei mellett lehet támasztani az asztalt, melyre némi cseh sörfalat is kerülhet! Látogatottsága máris meghaladta méreteit és kapacitását, sietni kell, hogy még a régi helyén találjuk.

www.pivo.hu

(Radko Pytlík cseh író látogatásának dokumentumát lásd: 57. oldal!)

– 2011 februárjától a **Hrabal** névre keresztelt minisöröző színesíti a palettát, szintén régi barátaink kezelésében (V. ker. Puskin u. 22.). Hrabal Sörgyári capriccio-jának megfelelően itt nymburki söröket (Postřižinské stb.) kortyolhat a betérő, a Rudolf Jelínek cég párlataival bolondítva. Cégvezető: Orvos Miklós.

Mobil: +36-30-255-4215

– Ne feledkezzünk el a már több éve működő, népszerű **Prága Kávéházzól** sem (VIII. ker. Baross u. 8.), ahol jelenleg jarošovi és krušovicei sört is kínálnak, az enteriőr pedig azt a kellemes békebeli környezetet idézi, melyet annyira élvezünk Prágában. Kezdetől fogva több rendezvényünk, kiállításunk baráti helyszíne eddig is, a jövőben is!

<http://pragakavehaz.hu>

– 2010 októberétől hazai vállalkozásban az **Aréna Corner Cseh Étterem és Söröző** várja vendégeit a Feneketlen tónál (XI. ker. Bartók Béla út 76.). Itt Kozel-t mérnek, és cseh konyhával, sportos dizájnnal törekednek a cseh sörözői hangulatra! Pacallevés is kapható, igaz, fehér színű és tárkonyos!

<http://arenacornercsehsorozo.hu>

Lehet válogatni, s a nagy sörgyárak ismert márkáin kívül kisebb cseh sörgyárak nedűit izelgetni. Na zdraví! Egy év múlva sörbarátaink teszteredményeit várjuk!

mé

- Király Zsolt: Beszél ön szlováku!
(Heti Válasz, 2010.01.07., 24–25. p.)
- Bódi Ágnes: Sörfürdő Harrachovban
(Népszabadság, 2010.01.21., 20. p.)
- A lélek és kora. Juraj Jakubisko: Báthory
(Magyar Narancs, 2010.01.21., 43. p.)
- Somogyi Mátyas: Kudarcot vallott a cseh integráció
(Magyar Nemzet, 2010.01.21., 10. p.)
- Szilvássy József: Ismerős arcok új pártokban
(Népszabadság, 2010.01.26., 7. p.)
- Böles István: Báthory (168 óra, 2010.01.28., 27. p.)
- Somogyi Mátyas: Csehország: kétnyelvű táblákat rongáltak
(Magyar Nemzet, 2010.01.27., 9. p.)
- Lukácsi György: Majd máskor (Báthory)
(Heti válsz, 2010.02.04., 44–47. p.)
- Szilvássy József: Betiltanák a cseh KP-t
(Népszabadság, 2010.02.19., 7. p.)
- Cseh virtus (Magyar Nemzet, 2010.02.20., 25. p.)
- Somogyi Mátyas: Cseh harcjárműüzlet korrupcióval olajozva
(Magyar Nemzet, 2010.02.25., 9. p.)
- Kényszerhazafiság (Heti Válsz, 2010.02.25., 8. p.)
- Betiltott szélsőjobb (HVG, 2010.02.27., 10. p.)
- Schreiber András: Langyosabb napok.
Verzió: Hús év demokrácia
(Filmvilág, 2010/2., 46–47. p.)
- Schreiber András: Báthory – A legenda másik arca (Uo., 56–57. p.)
- Juhász Annamária: A legbátrabb város
(Válság, 2010/2., 114–116. p.)
- Tuba Lajos: Emelik a tétet. Szlovák tiltakozás Trigránit beruházás ellen (HVG, 2010.03.13., 69–70. p.)
- Szilvássy József: Ötvenezer roma készül elhagyni Csehországot (Népszabadság, 2010.03.18., 7. p.)
- Erdélyi S. Gábor: Prágai kóstoló
(168 óra, 2010.03.18., 38. p.)
- Riba István: Értészavag. Kisebbségi magyarok és az államnyelv (HVG, 2010.03.20., 18–19. p.)
- Szilvássy József: Csehül áll Mirek Topolánek
(Népszabadság, 2010.03.23., 8. p.)
- Somogyi Mátyas: Kiábrándult csehek
(Magyar Nemzet, 2010.03.25., 9. p.)
- Cseh Gripen-vizsgálat (HVG, 2010.03.27., 83. p.)
- Szlovák–magyar tanok (Uo., 36. p.)
- Piroska és a farkas-variáns Csehországból
(Filmvilág, 2010/3., 29. p.)
- Szilvássy József: Távozik Mirek Topolánek a pártelnöki posztról
(Népszabadság, 2010.04.02., 7. p.)
- Somogyi Mátyas: Topolánek távozik
(Magyar Nemzet, 2010.04.02., 9. p.)
- Mirek Topolánek: Bukott prágai kormányfőjelölt
(HVG, 2010.04.03., 28. p.)
- Slota és a folyó (Uo., 10. p.)
- Szilvássy József: Még a másnaposságot is megszüntetné (Népszabadság, 2010.04.15., 6. p.)
- G. Fehér Péter: Tátrai tigris
(Heti Válsz, 2010.04.15., 26–27. p.)
- Karkulka és a földönkívüliek
(Magyar Narancs, 2010.04.15., 46. p.)
- Michaela Rosová: Hanyatt-homlok
(És, 2010.04.16., 12. p.)
- Marek Šindelka: Hiba (Uo., 15. p.)
- Techet Péter: Vörös foltok, kommunista utódpártok (Heti Válsz, 2010.04.22., 26–27. p.)
- Báron György: A Titanicról
(És, 2010.04.23., 4., 23. p.)
- Szilvássy József: A cseh katolikus egyház beleszól a kampányba
(Népszabadság, 2010.04.29., 8. p.)
- G. Fehér Péter: Svejskégek
(Heti Válsz, 2010.04.29., 28–29. p.)
- A szépség örök, Soha nem látott Mucha-fotók és -nyomatok (Uo., 59. p.)
- Lacza Éva: Emlékek és adalékok egy Dúdor István-képhez (Kortárs, 2010/4., 102. p.)
- Somogyi Mátyas: Zajos cseh kampány
(Magyar Nemzet, 2010.05.04., 9. p.)
- Rónay Tamás: Tombol az erőszak a cseh választási kampányban (Népszava, 2010.05.11., 10. p.)
- Ablonczy Bálint–Élő Anita: Fesztárvolság.
Szlovák fenyegetőzés az állampolgársági törvény miatt (Heti Válsz, 2010.05.20., 10–13. p.)
- Jancsó Orsolya: Prága aranybánya a vásárlóknak
(Magyar Hírlap, 2010.05.20., 15. p.)
- Hisztéria Pozsonyban
(Heti Válsz, 2010.05.27., 8. p.)
- Barát József: Szomszédok és magyarok. Kettős kötésben (168 óra, 2010.05.27., 8–11. p.)
- Kettős állampolgárság (Uo., 12–13. p.)
- Szilvássy József: Őv alá ütnék a csehországi kampányban (Népszabadság, 2010.05.28., 6. p.)
- Somogyi Mátyas: Kielezett cseh küzdelem
(Magyar Nemzet, 2010.05.28., 8. p.)
- Máté T. Gyula: Választás az alkuért
(Magyar Hírlap, 2010.05.28., 12. p.)
- Szilvássy József: Pártelnököket buktattak a választók (Népszabadság, 2010.05.31., 6. p.)
- Somogyi Mátyas: A cseh jobb pártjai győztek
(Magyar Nemzet, 2010.05.31., 9. p.)
- Kocur László: Jobbost kapott Prága (Magyar Hírlap, 2010.05.31., 11. p.)
- Sidó Zoltán: Csehország a megszorításokra szavazott (Napi Gazdaság, 2010.05.31., 5. p.)
- Varga Zoltán: Összeraklak, szétszedlek.
A gyurmafilm paradoxona
(Filmvilág, 2010/5., 24–27. p.)
- G. Kovács László: Lázadás, szürrealizmus, szabadság. Beszélgetés Jan Švankmajerrel
(Uo., 28–30. p.)
- Szilvássy József: Klaus kezében a döntés
(Népszabadság, 2010.06.01., 7. p.)
- Kocur László: Epilógusra vár a cseh baloldal
(Magyar Hírlap, 2010.06.01., 6. p.)
- Václav Klaus „nyugtalan” Magyarorszáig miatt
(Népszabadság, 2010.06.02., 8. p.)
- Szilvássy József: Megegyeztek, hogy megegyezzenek
(Népszabadság, 2010.06.03., 7. p.)
- Alakul a cseh koalíció (Magyar Nemzet, 2010.06.03., 9. p.)
- Altneu parlament. Csehország választott
(Magyar Narancs, 2010.06.03., 24. p.)
- Peter Schutz: Prágai Sztálingrád. A 3. defenzetráció (És, 2010.06.04., 4. p.)
- Nyugtalanság lett úrrá Prágán
(Magyar Nemzet, 2010.06.05., 2. p.)
- Riba István: Szlováku! állunk. Fordulat a szomszédságpolitikában (HVG, 2010.06.05., 6–9. p.)
- Hunčík Péter: Fico a csőd felé kormányozta az országot (168 óra, 2010.06.17., 22–23. p.)
- G. Fehér Péter: Búcsú a kisantanttól?
(Uo., 25–27. p.)
- Téves aratás. Választás Szlovákiában
(Magyar Narancs, 2010.06.17., 21. p.)
- Gyorsan megalakulhat az új cseh kormány
(Magyar Nemzet, 2010.06.19., 9. p.)
- Tuba Lajos: Szlovák változat
(HVG, 2010.06.19., 8. p.)
- Rossz sugallatok. Csáky Pál az MKP választási vereségéről (168 óra, 2010.06.24., 14–17. p.)
- Nagy Ildikó: Mert Bugár – lebo Bugár (Uo., 17. p.)
- Kovács Ilona: Szabadság, szerelem. A gyönyörösszeesküvői (Filmvilág, 2010/6., 10–14. p.)
- Padlason (Uo., 56–57. p.)
- Berkes Tamás: Az ideológiakritika szomorúsága
(Kritika, 2010/6., 29–33. p.)
- Elosztották a tárcákat Pozsonyban
(Heti Válsz, 2010.07.01., 8. p.)
- Szilvássy József: Elég egy forradalom a cseh elnökek (Népszabadság, 2010.07.14., 6. p.)
- Szilvássy József: Hölgyet a Hradzsinba!
(Népszabadság, 2010.07.23., 7. p.)
- Monarchián innen és túl: Hašek írásai
(Magyar Hírlap, 2010.07.24., 13. p.)
- Szilvássy József: Radičová: Orbán tudomásul vette (Népszabadság, 2010.08.02., 1., 6. p.)
- Szilvássy József: Nöhet a vadkender a cseh vikendházakban (Népszabadság, 2010.08.02., 8. p.)
- Tuba Lajos: Engedékeny hangulat.
Felpuhított szlovák kormányprogram
(HVG, 2010.08.07., 27–28. p.)
- A nagy per. Kafka el nem égetett hagyatéka
(Magyar Nemzet, 2010.08.14., 33. p.)
- Tálas Andrea: Vége a régi időknek. Cseh kormányprogram (HVG, 2010.08.21., 25–26. p.)
- P. Szabó Ernő: Céltudatos hazugságok.
Ki volt Edvard Beneš?
(Magyar Nemzet, 2010.08.28., 35. p.)
- Szilvássy József: Csehül állnak a cseh kórházak
(Népszabadság, 2010.09.07., 8. p.)
- Szilvássy József: Václav Klaus elirigelt Orbán forradalmát (Népszabadság, 2010.09.09., 8. p.)
- G. Fehér Péter: Egyedül nem megy?
Helyhatósági választás lesz Szlovákiában
(Heti Válsz, 2010.09.23., 26–27. p.)
- E. Fehér Pál: Szvatopluktól Masarykig
(168 óra, 2010.09.23., 40–41. p.)
- Hašek, a derék jelölt (HVG, 2010.09.25., 46. p.)
- „Protimluv”. Ota Filip, Peter Hruška, Jiří Macháček és más szerzőktől versek, esszé, tanulmány, regényrészlet (Jelenkor, 2010/09.)
- Miklós Gábor: A virtuális rétesbirodalom
(Népszabadság, 2010.10.22., 8. p.)
- Somogyi Mátyas: Ellenzéki többség a cseh felsőházban (Magyar Nemzet, 2010.10.25., 9. p.)
- Szilvássy József: Bilincset vagy politikai menedékjogot? (Népszabadság, 2010.10.29., 8. p.)
- Hegyi Zoltán: A rock and roll és a cseh politika
(Magyar Nemzet, 2010.10.30., 15. p.)
- Tálas Andrea: Kerül, amibe kerül. Szorongatott cseh kormány (HVG, 2010.10.30., 28–29. p.)
- Zalán Vince: Kisvárosi vikendek. Ivan Passer másfél cseh filmje I–II. (Filmvilág, 2010/10., 32–35. p., 2010/11., 36–41. p.)
- Szilvássy József: Prága a szociális kiadásokon szorít (Népszabadság, 2010.11.04., 8. p.)
- Somogyi Mátyas: Takarékoság Csehországban
(Magyar Nemzet, 2010.11.04., 9. p.)
- Neszméri Sándor: Csehországi rabszolgatartók?
(Magyar Nemzet, 2010.11.08., 16. p.)
- Bugár Béle: Felfoghatatlan
(168 óra, 2010.11.11., 14–15. p.)
- Jolsvai András: Még egy Čapek (Uo., 35. p.)
- Kristály Lehel: Bohumil Doležal: Rossz a csehek lelkiismerete (Magyar Hírlap, 2010.11.13., 5. p.)
- Háy János: A csehszlovák rokonok
(Népszabadság, 2010.11.20., 11. p.)
- Szilvássy József: Drasztikus jóléti lefaragások Csehországban
(Népszabadság, 2010.11.25., 6. p.)

Receptek

A sör gyógyít – Pivo léčí 6.

- Csehországban látja a jövőt az UniCredit
(Napi Gazdaság, 2010.11.26–27., 4. p.)
- Fittler Katalin: Az én világa: a világba zárt én.
Milan Kundera Találkozás című kötetéről
(Kritika, 2010/11., 17. p.)
- Szilvássy József: Nem értik a csehek a szlovák
kistestvért? (Népszabadság, 2010.12.06., 8. p.)
- Rajcsányi Gellért: Földindulás Csehországban.
Korlátozásokkal oldják fel a hétéves moratóriumot
(Heti Válasz, 2010.12.09., 37. p.)
- Szilvássy József: Támadják és védik a korrupciós
cseh minisztert
(Népszabadság, 2010.12.20., 6. p.)
- Szilvássy József: A Beneš-dekrétumokat kerülte
a bajor kormányfő
(Népszabadság, 2010.12.21., 6. p.)
- Szilvássy József: Öt ezer cseh kórházi orvos
távozik külföldre
(Népszabadság, 2010.12.23., 8. p.)
- P. Szabó Ernő: Hólepel alatt az örök Prága
(Magyar Nemzet, 2010.12.27., 10. p.)
- Szilvássy József: Vészhelyzetet hirdetett a cseh
egészségügyi miniszter
(Népszabadság, 2010.12.31., 7. p.)
- Arnold Suppan: Forradalmak és államalapítások,
1918 őse (Historia, 2010/4–5., 29–34. p.)
- Dušan Kováč: Az átalakulás mint szlovák történelmi
probléma (Uo., 35–37. p.)
- Orbán Emese: A cseh–szlovák állam létrejötte
(Uo., 35–38. p.)
- Peter Švorc: A szlovák autonómia lehetőségei
(Uo., 38–40. p.)
- Szarka László: Turócszentmárton, 1918
(Uo., 41–45. p.)

Gyűjtötte: Bakos István, Molnár Éva

I P A R O S

I P A R O S

I P A R O S

Magyar iparművészeti tárgyak boltja
Kézműiparos tanfolyamok
Tímea Moravcsiková
Cím:
Rytířská 25, Praha 1 – Staré Město
(Prágai Magyar Kulturális Központ)

Mobil: +420-733-166-440
iparos@iparos.cz
www.iparos.cz

Folytatjuk 2005-ben elkezdett sorozatunkat a sör gyógyító hatásáról az ajánlott irodalom: Poctivá česká pivní kuchárka című kiadvány alapján, mely a Květy című hetilap 2005/2. mellékleteként jelent meg 40 oldalon, és Kaposvári Zdenkától kaptuk ajándékba. Ebből a „Becsületes cseh sörös szakácskönyvből” megtudhatjuk, miért egészséges a sör; és mi mindent lehet készíteni a konyhában sörrel, sörből és sörhöz! Jó tanácsaiból és receptjeiből közlünk most újabb csokrot. Az előételek, levesek után még mindig a sörös főételeknél tartunk! Jó étvágyat!

Ponty sörben (Kapr v pivu)

Hozzávalók: 4 adag ponty, só, 0,5 l világos sör, 1 fej hagyma, babérlevél, bors, 5 dkg vaj, 3 dkg sima liszt

A megtisztított pontyszeleteket megsózzuk, fazékba tesszük és felöntjük sörrel. Hozzáadjuk a meghámozott hagymafejet egészben, a fűszereket és a liszttel elmosolt vajat. Mérsékelt tűzön 15 percig főzzük. A megfőtt halat lyukas merőkanállal óvatosan kivesszük, tálon elrendezzük és ráöntjük a mártást.

Tipp! Böven megszórhatjuk finomra vágott ízesítőkkal: metélőhagymával, lestyánnal vagy kaporral.

Ponty pilzeni módra (Kapr po plzeňsku)

Hozzávalók: 80 dkg ponty, só, 1 evőkanál citromlé, 3 evőkanál olaj, 4 dkg szalonna, 1 fej hagyma, 1 babérlevél, 3 szem bors, 0,5 l világos sör, 6 dkg reszelt mézeskalács, 2 dkg vaj, 2 dkg mandula

A megtisztított pontyot adagokra osztjuk, megsózzuk, megcsepegtetjük citromlével és 30 percig hideg helyen hagyjuk pihenni. Serpenyőben szalonnaszeleteket pirítunk olajon. Ráhelyezzük a pontyszeleteket, hozzáadjuk a vékonyra szeletelt hagymát, a fűszereket, felöntjük sörrel és puhára pároljuk. A puha pontyot kivesszük, és melegen tartjuk. A levét reszelt mézeskaláccsal besűrítjük, kicsit főzzük és átszűrjük. Szükség szerint ízesítjük, és vajjal finomítjuk. A haladagokat megszórjuk vágott, pörkölt mandulával és ráöntjük a mártást.

Tipp! A mártásba beáztatott mazsolát tehetünk.

Ponty zsidó módra (Kapr po židovsku)

Hozzávalók: 1 kg ponty, 1 kiskanál ecet, 1 kiskanál vaj, 2 fej hagyma, só, 2,5 dl sör, 4 egész szegfűszeg, 4 szem szegfűbors, 15 dkg mazsola, 1 kiskanál reszelt citromhéj

A pontyot megtisztítjuk, kibelevesszük, megfelezzük és 5 cm széles szeletekre vágjuk. Megsózzuk és megcsepegtetjük ecettel. Vajon megdinszteljük a kockákra aprított hagymát. Amikor megüvegesedik, ráöntjük a sört és beletesszük a halat. A fazék fülére kötjük a fűszeres gézzacskót. Fedővel letakarjuk és mérsékelt tűzön kb. 20 percig főzzük. A megfőtt halat kivesszük, a mártást hagyjuk besűrűsödni, a fűszeres zacskót eltávolítjuk, hozzáadjuk a beáztatott mazsolát és a citromhéjat. A tányérra helyezett pontyot leöntjük a mártással.

Tipp! Vajas nokedli illik hozzá köretként.

*Poctivá česká pivní kuchárka, 2005/2., 18–19. p.
Fordította: Molnár Éva*

Nyár Dobruškában

...és Dobruškában jártál? – kérdezte Zoli, a Bohemia körből ismert barátom egy közös sörözés alkalmával.

– Dobruška? Kde je Dobruška? – kérdeztem vissza kíváncsian kezdetleges cseh nyelvtudásommal.

Akkor még nem tudtam, hogy ezzel a mondatommal kezdetét veszi egy felejthetetlen kaland, mert a Cseh Nagykövetségen keresztül hirdettet és a Bohemia Kör segítségével elnyert pályázatommal 2010-ben egy teljes hónapot tölthettem a prágai Károly Egyetem Dobruškai Nyári Nyelvi Kurzusán teljesen ingyen egyedüli magyarként. Nekem „csak” annyi dolgom volt, hogy tanuljak, tanuljak, figyeljek, okuljak, ismerkedjek... szóval, hogy jól érezzem magam.

Mit takar ez az egy hónapos intenzív nyelvi kurzus? A cseh Külügyminisztérium a prágai Károly Egyetemmel karöltve immár húsz éve minden évben megrendezi nyelvi tanfolyamát Dobruškában, melynek célja a külföldre szakadt csehek és leszármazottainak összefogása, nyelvtudásuk tökéletesítése, a cseh kultúra megismertetése. A világ minden tájáról érkeznek ilyenkor érdeklődők, akik saját gyökereiket kutatva szeretnék (újra) megtanulni szüleik, nagyszüleik anyanyelvét. Találkozhattunk (a teljesség igénye nélkül sorolva) franciával, iránival, filippínóval, oroszral, ausztrállal, amerikaival, horvátal, szerbvel, macedónnal, göröggel... és a sorból nem maradhat ki Ziyé, aki a tokiói egyetemen a cseh nyelvet vette fel fő szaknak, de ott volt Margaret is Baltimore-ból, aki több mint 15 éve visszajáró vendég, és ez alatt a 15 év alatt tökéletesen megtanult csehül... és meg kell emlékezni Joseph-ről a szerb traktoristáról, aki a szobatársa elmondása szerint csak azt hiszi, hogy csehül beszél.

Összesen 68 tanuló vett részt a nyári egyetemen, ahol a tudásszint alapján csoportokba osztva történt az oktatás és a különböző programok látogatása.

Szállásunk a tanfolyam kollégiumában volt, kétágyas zuhanyzós szobákban, ám a tágas hallban vagy az udvaron éjszakába nyúlóan lehetett beszélgetni, tanulni, barátokozni, szerelmet vallani (természetesen csehül), ahol aztán előkerültek a különböző országok nemzeti ételei és italai, megszólalt egy-egy harmonika, hegedű, gitár, és Pepa segítségével megtanulhattunk sok-sok cseh népdalt, műdalt, rock'n roll-t, amiket aztán fújhattunk teli torokból a dobruškaiak nagy (?) örömeire.

De mivel is telt el ez az egy hónap? Unatkozni nem volt időnk, és aludni sem,

Prágában boldogan

A tanári kar

A kollégium

Békés nemzetközi sörözés ír, macedón, szerb, szíriai és magyar részvétellel

Horvátországi cseh hagyományörzők

Parti Bestvinyben

mert valahol mindig volt valami tennivaló, néznivaló, olvasnivaló, ennivaló... Délelőtt tanulás szigorúan iskolapadban, ahol tilos volt angolul beszélni, kizárólag csehül lehetett megszólalni, délután pedig különböző programok segítettek memorizálni a délelőtti tanultakat, mint a rengeteg városnézés, koncert, múzeum, előadások, színház, filmvetítés...

Bejártuk Dobruška környékét. Láttuk Opočno és Nové Město kastélyát, Kutná Hora csontkápolnáját, jártunk az Orlicei hegyekben, és Hradec Královében, ettünk poděbradi ostyát, buliztunk Bestvinyben, a kilenc házból álló faluban, Náchodban sörfőzdet látogattunk, ittunk Primátor sört, a broumovi apátságban láttunk olyan földgömböt, amin még nincs rajta Ausztrália, Vamberkben csipkéket csodáltunk, kirándultunk az Adršpašské sziklákhöz, Deštnében üvegfüjőkat csodáltunk, és hát az arany Prága, amire két egész napunk volt felfedezni, bejárni.

Különböző programok segítettek minket egymás megismerésében, például minden nemzetnek kellett műsort adnia, melyen megismertette saját országát, szokásait, vallását, és mindenkinek kellett festenie egy képet, amivel kifejezhette saját identitását. Hálásan gondolok Daniel Krivánekre, a Dobruškai Nyári Egyetem vezetőjére, aki több részes előadásában nemcsak Csehország múltját és jelenét ismertette, hanem az Osztrák–Magyar Monarchia történetén keresztül egész Kelet-Európa és Magyarország történelméről mesélt az érdeklődőknek. A tábort színházi előadással zártuk, ahol a hallgatók megmutathatták a város első embereinek, mit is tanultak e pár hét alatt. Lilia, moldáviai tanuló társam fejezte ki pontosan a lényegét: „Learn Czech, practise English, use hands.” – vagyis tanultunk csehül, gyakoroltuk az angolt, és kézzel-lábbal magyaráztunk.

Ez az egy hónap nemcsak a nyelvtudásomat gyarapította, hanem tanultam elfogadásról, mások megismeréséről, vendégszeretetről és türelemről... És ha valaki megkérdezi, hol is van Dobruška, akkor elmesélem neki, hogy az Orlicei hegyek aljánál közel a lengyel határhoz, nem messze Opočnótól, és Náchodtól, ahol a prima Primátor sört főzik, amely 2003-ban az év söre lett, és Nové Město nad Metujíban ismerek egy éttermet, ahol akkora, de akkora gyümölcsös knédlit adnak...

Mocsári Adrienn

A 2009-es „évkönyvünkben” újraeledt rock-, pop- stb. zenei rovatunk ismét Némét Zsófi, volt dobruškai diák blogjáról közöl kis szösszenetet. Ezúttal egy cseh varázslónőt idéz, aki nálunk is többször hipnotizálta már a közönséget. – A szerk.

IVA BITTOVÁ

Current mood:čarodějnice
Category: Music

Nem. Nekem sem került el a figyelmem, hogy az egykor tematikus koncepció nélkül életre hívott blog mára cseh irányban elfogult privát játszótérre alakult. Mai mondókám elregélése előtt ennyi lenne rövid bejelentésem. Magyaráztatnak gyenge – bár az vesse rám az első követ, akinek nincsenek bolondériái, vagy aki szerint ne lenne mit tanulnunk a csehektől. A másik észrevételem pedig, hogy a naplózás megkérdőjelezhető műfajának ugyan kevés hasznos változata ismert, de vegyük úgy, hogy itten kultúrmisszió folyik, a földrajzi közelség folytán szinte eleve elrendelt lelki egyívásúság ébresztgetése.

Fotó: Tomáš Beran és a Cseh Centrum archívuma

Tehát.

A kameleon. A folyton megújuló, de mindig alternatív – külön és és hagyományörző. **Iva Bittová** olyan ritka fajta a cseheknél, mint mifelénk Lajkó úr. És lám, (nem csak) hegedűművész! Járt már hazánkban is, készített Bartók-témájú lemezt és énekhangjával is egészen döbbenetes dolgokat művel. Nevezzük avantgárd folknak, vagy gusztustalan maszatolással világzenének, édes mindegy – ez a nő zseniális, bohó és bizony nem tegnap csapott először a húrok közé.

Némét Zsófia

APARTMAN LETNÁ I, II***

Františka Křížka u. 13.

170 00 Prága 7. ker.

Tel.: +420-603-460-363 (mobil)

Tel. + fax: +420-224-324-097 (iroda)

E-mail: praha.privat@seznam.cz

(Lásd még: 55. oldal)

LETNÁ I, II*** APARTMANOK

Prága 7. kerületének egy csendes övezetében, társasházban található.

A Kiállító Központ,
a Modern Művészeti Galéria,
a Műszaki és Mezőgazdasági Múzeumok 10 perc,
az Óváros 20 perc,
a prágai Vár és a város főbb látnivalói
30 perc alatt gyalogosan,
illetve 5–10 percen belül villamossal elérhetők.

110 let Klubu za starou Prahu

V lednu 2010 jsme si mohli připomenout 110 let činnosti Klubu za starou Prahu, který byl 28. ledna 1900 založen spisovatelem *Vilémem Mrštíkem*, malířkou *Zdenou Braunerovou* a dalšími významnými osobnostmi – v době tehdejších asanací. Klub sleduje proměny města, vyjadřuje se k jednotlivým přestavbám či novostavbám v Praze a v případě ohrožení památek nebo historické tváře města činí vše pro jejich záchranu. V historii byli jeho tajemníky například i *Jan Zrzavý* nebo *Bohumil Kubišta*, klub vydával vlastní časopis. V počátcích činnosti kritizoval například řešení komunikačních problémů centra města a zabránil tak bezohledným návrhům – zavedení elektrické dráhy přes Karlův most s vrchním vedením elektřiny (nakonec vyřešeno originálním spodním vedením proudu), nebo projekt ozubené dráhy Nerudovou ulicí (nerealizován), či komunikační propojení Starého a Nového Města průlomem některou ze staroměstských ulic (nerealizován).

Po celou dobu existence si klub také udržuje členskou základnu kolem 1000 platících členů. Sídli docela symbolicky v Mostecké ulici 1, v Juditině věži, kde má i své malé knihkupectví, nabízející *pragensie* a další tematickou literaturu. Podle PhDr. *Kateřiny Bečkové*, nynější předsedkyně, se počet členů dočasně mírně zvyšuje vždy s některou výraznou kauzou, které klub sleduje. Klub řídí výbor s historický názvem *Domáci rada*, všechny funkce jsou neplacené. I dnes upozorňuje na konkrétní případy, kde se v Praze dostávají zaměry investorů do výrazného střetu se zájmy zachovat jedinečnost původní architektury, a kdy historikové bijí na poplach. Jaké k tomu má prostředky?

MOŽNOSTI

Klub je občanským sdružením, které má stejné pravomoci, jako kterýkoli občan, vysvětluje PhDr. Bečková. Může tudíž psát stanoviska k závažným případům a ty posílat na příslušné orgány, které mají povinnost je zahrnout do procesu správního řízení. Organizuje tiskové konference, to když už jde opravdu do „tuhého“, a snaží se jednotlivé kauzy medializovat. „V našich řadách jsou mnozí odborníci, kteří jsou zároveň členy různých poradních sborů schvalovacích orgánů – tedy například Národního památkového ústavu nebo odboru památkové péče na magistrátu. Klub jako takový nemůže přímo zasahovat, může však svými stanovisky rozpoutat diskusi, vyvolat zájem veřejnosti a přimět tak příslušné orgány k revizi záměrů či rozhodnutí. Případy můžeme ovlivňovat spíše dílčím způsobem. V zásadě tak podporujeme památkáře“, říká PhDr. Bečková. A které kauzy jsou nyní aktuální? Samořejmě oprava Karlova mostu nebo plánovaná zástavba v podobě administrativního monobloku ve dvorních částech budov mezi ulicemi

Na Příkopě, Panskou, Jindřišskou a Václavským náměstím. Klub také sleduje, jak dopadne záměr postavit novou budovu mezi nemocnicí Na Františku a Anežským klášterem, v ulici Milosrdných. Na průběh těchto, i řady dalších sledovaných kauz se můžete podívat na webové stránky klubu. Informuje se o nich také v pravidelném věstníku, který vydává.

TAKÉ CHVÁLIT JE TŘEBA, NE JEN VAROVAT

Proto Klub za starou Prahu každoročně uděluje cenu za novou stavbu, která se nejlépe začlenila do svého historického prostředí. Vloni ji získala nová Národní technická knihovna v Dejvicích (Ateliér Projektíl Architekti). O prvenství však soutěží novostavby v celé republice, takže v roce 2008 to byl dům na náměstí v Lanškrouně. V předchozích letech toto ocenění získal v Praze také hotel Josef v Rybné ulici (architektka Eva Jiříčná) nebo objekt Portheimka Center (architekt Jakub Cígler). Bylo by vynikající, kdyby toto ocenění mohlo být uděleno v budoucnu stavbě nové Národní knihovny, ať již podle Kaplického návrhu či jiného. Není bez zajímavosti, že tolik diskutovanou chobotnicí Jana Kaplického zhodnotil Klub za starou Prahu v podstatě pozitivně. Označil návrh za potřebný přínos pro oživení pražské moderní architektury pouze s poznámkou o doporučeném snížení stavby.

A régi Prága – a Károly-híd Malá Strana-i oldalán balra a Judit-torony, jobbra a Hídtorony

Forrás: Zachár Ottó régi fotógyűjteménye

OSVĚTA A VÝCHOVA – DALŠÍ CÍLE KLUBU

Kromě upozorňování na sporné zásahy a snahy o jejich eliminaci se program klubu zaměřuje i na propagaci památkové péče obecně. Formou přednášek nebo vydáváním publikací se daří zvyšovat povědomí veřejnosti o nutnosti chránit nedozírné hodnoty pražské architektury. A hodnoty často spočívají i v detailech, připomíná Kateřina Bečková. Je potřeba naučit se vnímat i tyto detaily, které se často velmi jednoduše nahrazují novými, moderními prvky, ale tím nenávratně mizí kouzlo a porušuje se hodnota celku. Může jít třeba prvky fasád, různé typy krovů, prvky střeš, vzory mozaikové dlažby pražských chodníků, z nichž každý má svůj význam a pravidla pokládání. „Když jsme si vyslechli přednášku o mozaikové dlažbě v Praze, chodili jsme dlouho s hlavou sklopenou a sledovali chodníky“, vypráví předsedkyně klubu. „Neznáte-li tyto prvky, nevíte, že vám má nahrazování jinými či jejich odstranění vadit. Proto je asi tolik oblíbený cyklus přednášek s názvem *Památkářské minimum*, který průběžně pořádáme.“

„Chcete-li se tedy o hodnotách pražských památek a jejich ochraně dozvědět víc, přijďte se podívat na kteroukoli přednášku. Bývají téměř každé pondělí u nás v Juditině věži“, zve Kateřina Bečková.

Martina Fialková (Listy Prahy 1, leden/2010)

110 éve alakult: Klub a Régi Prágáért

2010 januárjában 110. születésnapját ünnepelte a Régi Prágáért elnevezésű Klub, amely 1900. január 28-án alakult *Vilém Mrštík* író, *Zdena Braunerová* festőnő és mások kezdeményezésére az akkori nagy szanálások idején. A Klub azóta követi a város változásait, hozzászól az átépítésekhez és az új építkezésekhez, a műemlékek vagy a történelmi arculat esetleges veszélyeztetése esetén mindent megtesz a védelmükben. Titkárai voltak valaha például *Jan Zrzavý* vagy *Bohumil Kučbišta* festők, a Klub saját folyóiratot adott ki. Ténykedésének kezdetén a városközpont közlekedési problémáinak megoldását bírálta és megakadályozott olyan kirívó javaslatokat, mint felső áramszedőjű villamosvonal átvezetése a Károly-hídon (végül eredeti módon alsó áramvezetékekkel oldották meg), vagy egy fogaskerekű terve a Neruda utcára (nem valósult meg), vagy az Óváros és az Újváros közlekedésének összekötése némely óvárosi utca lebontása árán (nem valósult meg).

Fennállása egész ideje alatt a Klub tagságának bázisát mintegy 1000 fizető tag alkotja. Székhelye szimbolikusan a Mostecká utca 1. sz. alatt, a Judit-toronyban van, ahol saját kis könyvesboltot üzemeltet, amely prágai és más tematikájú irodalmat kínál. PhDr. *Kateřina Bečková* asszony, a mostani elnök szerint a tagok száma időnként mérsékelten gyarapodik, mindig akkor, amikor a klub valamilyen kiugró esettel foglalkozik. A Klubot a Honi Tanács történelmi nevet viselő bizottság irányítja, minden tisztségében fizetés nélkül. Ma is felhívja a figyelmet azokra az esetekre, amikor Prágában a beruházók szándékai kifejezetten összeütközésbe kerülnek az egyedülállóan eredeti építészet megőrzésének érdekeivel, és amikor a történészek riadót fújnak. Milyen eszközeik vannak mindehhez?

LEHETŐSÉGEK

A Klub polgári tömörülés, amelynek ugyanolyan jogai vannak, mint bármelyik állampolgárnak – világosít fel *Bečková* asszony. Nyomós esetekben írásba foglalhatja álláspontját és elküldheti az illetékes szervezeteknek, amelyek kötelesek ezeket bevonni az igazgatási eljárásba. Sajtókonferenciákat szervez, amikor már tényleg „komolyra” fordul a dolog, és igyekszik az egyes eseteket „medializálni”. „Sok olyan szakember van közöttünk, akik egyúttal a jóváhagyó szervek különféle tanácsadó testületeiben is tagok – például a Nemzeti Műemléki Intézet vagy a Főváros Műemlékvédelmi Osztálya mellett. A Klub mint olyan nem tud közvetlenül beavatkozni, de állásfoglalásaival vitát indíthat, felkeltheti a közvélemény érdeklődését, és így az illetékes szervezetek szándékaik vagy határozatuk felülvizsgálatára készíthetik. Az ügyeket inkább műhelymódszerrel befolyásolhatjuk. Alapjában véve így támogatjuk a műemlékeket” – mondja *Bečková*. És mely ügyek időszerűek most? Természetesen a Károly-híd felújítása vagy a Na Příkopě, a Panská, a Jindřišská utca és a Vencel-tér közötti épületek udvari részében tervezett közigazgatási monoblokk-építkezés. A Klub nyomon követi, hogy alakul a

Na Františku-kórház és az Ágnes-kolostor között felhúzendő új épület terve az U Milosrdných utcában. Ezek folyamatát és más figyelemmel kísért esetek sorát meg lehet tekinteni a klub web-oldalán. Rendszeresen kiadott híradójából is lehet tájékozódni.

DICSÉRNİ IS KELL, NEM CSAK FIGYELMEZTETNI

A Klub ezért minden évben díjat adományoz olyan új építkezésnek, amely a legjobban illeszkedett be történelmi környezetébe. 2009-ben ezt a díjat az új Nemzeti Műszaki Könyvtár nyerte el Dejvicében (Ateliér Projektíl Architekti). De az elsöbbségért az egész országban versengenek az új építkezések, így 2008-ban ilyen volt Lanškroun terén épült ház. A korábbi években díjat kapott Prágában a Josef Hotel is a Rybná utcában (Eva Jiřičná) vagy a Porthemka Center (Jakub Cígler). Nagyszerű volna, ha ezt a díjat a jövőben az új Nemzeti Könyvtárnak is oda lehetne ítélni, akár Kaplický, akár más terve alapján. Nem érdektelen, hogy Jan Kaplický sokat vitatott „tintahalát” a Klub lényegében pozitívan értékelte. A tervet a prágai modern építészet megújításához szükséges hozzájárulásként véleményezte, mindössze az épület magasságának csökkentését ajánlotta.

FELVILÁGOSÍTÁS ÉS NEVELÉS – A KLUB TOVÁBBI CÉLJA

A vitás beavatkozásokra való figyelmeztetésen és kiküszöbölésükre irányuló törekvéseken kívül a Klub programja általánosan a műemlékvédelem propagálására is irányul. Előadások formájában vagy publikációk kiadásával sikerül a köztudatot magasabb szintre emelni abban, hogy a prágai építészet kimeríthetetlen értékeit védeni szükséges. És az értékek gyakran a részletekben rejlenek – emlékeztet *Kateřina Bečková*. Meg kell tanulni érzékelni ezeket a részleteket is, amelyeket gyakorta nagyon egyszerű új, modern elemekkel pótolnak, de ezzel visszavonhatatlanul eltűnik a varázs és csorbul az egész értéke. Szó lehet homlokzati elemekről, különböző típusú tetőzettről, a tető elemeiről, a prágai járdák mozaikburkolatáról, melyekből mindnek megvan a maga jelentése és lerakásának szabálya. „Amikor a prágai mozaikos utcaburkolatról hallottunk előadást, utána sokáig lehajtott fejjel járkáltunk és figyeltük a járdákat” – meséli a Klub elnöknője. „Ha nem ismerik ezeket az elemeket, nem is tudják, hogy mással való pótlásuk vagy eltávolításuk a kárukra lehet. Ezért is oly kedvelt a Műemlékvédő minimum című előadássorozat, amelyet folyamatosan rendezünk.”

„Ha tehát többet akar tudni a prágai emlékek értékeiről és védelmükről, látogasson el valamelyik előadásunkra. Szinte minden hétfőn, nálunk, a Judit-toronyban tartjuk őket” – hív *Kateřina Bečková*.

Martina Fialková (Listy Prahy 1, 2010/január)
(Fordította: Molnár Éva)

A mai Prága – Frank O. Gehry és Vlado Milunić „Táncoló” háza

Foto: Zachár Otto

ALFONS MUCHA
boszniai történeti ciklusának keletkezéséhez*

Az európai hatalmak döntése alapján az Osztrák–Magyar Monarchia birtokába került egykori oszmán tartomány, Bosznia és Hercegovina igazgatását a XIX. század utolsó évtizedeiben közös pénzügyminiszterként magyar politikus, *Kállay Béni* irányította. Életrajzának megírásához folytatott kutatásaim során megoldatlan rejtélynek számított, hogy a Bécsben székelő miniszter milyen forrásból szerzett tudomást az akkor még viszonylag ismeretlen, Párizsban élő cseh festő, *Alfons Mucha* munkásságáról, s miért éppen őt bízta meg az 1900. évi világiállítás boszniai pavilonjában az ország történetét bemutató képsorozat elkészítésével.

Eljárása annak fényében azért nem is olyan meglepő, ha tudjuk, hogy a művészetpártolás és a cseh vonzalom nem volt idegen a politikus *Kállay Béni* személyiségétől. Számos példát hozhatunk fel annak illusztrálására, hogy a boszniai költségvetésből jelentős ráfordítással ösztönözte az ország civilizációs fejlődését reprezentáló művészeti és tudományos eredmények létrejöttét. A boszniai irodalom fejlődésének elősegítésére állami mecenatúrát honosított meg, amely teljesen szokatlan a századvég politikai gyakorlatában. Jelentős kormányzati szubvencióval indította el Szarajevóban 1895-ben a latin és cirill betűkkel nyomtatott „*Nada*” (*Remény*) című, kéthetenként megjelenő irodalmi és igényesen szórakoztató folyóiratot, amelynek szerkesztésével kormányzati állásban a horvát modernitás boszniai illetőségű kiváló költőjét, *Silvija Strahomir Kranjčević*-et bízta meg. Bosznia elmentmondásokkal teli középkori történetének megírására pedig *Thallóczy Lajos* vezetésével egész sor sláv tudós (*Vatroslav Jagić*, *Konstantin Jiriček*, *Milan Šufflay*) kutatómunkáját és műveinek kiadását támogatta.

A cseh politikai törekvésekhez való pozitív hozzáállását jelezte, hogy 1871-ben *Kállay Béni* azon kevés magyar politikusok közé tartozott, aki nyilvánosan állást foglalt a cseh kiegyezés szükségessége mellett. Közös minisztersége idején is előszeretettel alkalmazott a boszniai igazgatásban cseh mérnököket és a hivatali munkában utolérhetetlen cseh tisztviselőket. Támogatásával került a boszniai tartományi kormány építészeti hatósága élére egészen fiatalon a későbbi neves építész, *Karel Pařík*, aki aztán hivatalból megtervezte a modern Szarajevó arculatát meghatározó szecessziós középületek egész sorát. Miután korábbi szerb bizalmasa nem boldogult boszniai titkosszolgálat eredményes működtetésével, az általa kiválasztott cseh tisztviselő nagy meglepedésére végezte ezt a kényes feladatot. A kép teljességéhez tartozik, hogy a Monarchia közös ügyeit felügyelő parlamenti bizottság, a delegáció éves tanácskozásain olykor élés vitákba keveredett a boszniai politikáját bíráló *Tomáš Masaryk* csehországi képviselővel.

A boszniai történeti képsorozat körüli homály eloszlátásá-

hoz *Alfons Mucha* életrajzának magyarországi megjelenése szolgáltatta számomra az első reménytelő fény sugarat. Ebből derült ki, hogy a boszniai pavilon festői dekorálására *Mucha* számára Párizsban egy *Moser* nevű ausztriai udvari tanácsos intézte a felkérést és közvetítette a megbízást. E biztosnak látszó adat birtokában sem sikerült egyideig továbblépni a megbízás részleteinek tisztázásában. A név gyakorisága ellenére ugyanis nem találtam *Moser* nevű érdemi ügyintéző tisztviselőt sem a bécsi közös, sem pedig ciszlajtán (ausztriai) minisztériumok korabeli tisztí címtárában. Néhány évvel később a digitális világháló információi alapján győződhettem meg arról, hogy *Mucha* mégiscsak jól emlékezett a közvetítő nevére, csak éppen hivatali állásával nem volt tisztában. A monarchikus állam tekintélyt parancsoló udvari tanácsosi címe ellenére *Moser* ugyanis nem volt szabályos állami tisztviselő, hanem a közös pénzügyminiszter, *Kállay Béni* személyes szolgálatában álló, közvetlen irányításával működő bizalmi személy.

Az Obecní dům katalógusából, 2002

Az 1900. évi világiállítás Párizs

Ez a körülményesen leírható tisztség is jelzi, hogy sokfelé burjánzó államszervezettel és különleges rangokkal teli „Kákánia” hivatali útvesztőiben, – ahogyan a neves osztrák író, *Robert Musil* nevezte híres regényében, „A tulajdonságok nélküli ember”-ben a kétközpontú Osztrák–Magyar Monarchiát, – nemcsak a kortársak és a művészek igazodtak el nehezen, hanem még az utókor történészeinek is mindig újabb meglepetésekkel szolgált.

A boszniai modernizáció eredményeinek külföldi népszerűsítésére *Kállay* ugyanis külön informális boszniai képviselőt hozott létre Párizsban. Ilyen intézmény működtetésének nem volt sem hazai, sem pedig nemzetközi jogi alapja, hiszen a két tartomány formálisan még a török szultán szuverenitása alá tartozott. Korabeli párhuzamok azért mégis csak akadnak, s éppen az Osztrák–Magyar Monarchiából. A *Kállay* által Párizsban létrehozott boszniai képviselő ugyanis nem hivatalos jogállását és feladatkörét tekintve hasonlított a ciszlajtán, de különösen a dualista korszak magyar kormányai által külföldön kiépített kereskedelmi és gazdasági levelezői hálózatra, amely elsősorban a pénzvilág eseményeiről, valamint az ipari és mezőgazdasági termelés kilátásairól tájékoztatta a kiküldő kormányokat. Arról, hogy valami hasonlót a boszniai kormányzat is létesített és működtetett, elő sem fordul a történeti szakirodalomban. Pedig *Kállay* személyes irányításával 1892-től egy svájci orientalista és üzletember,

* A kutatási téma előzetes összefoglalója 2009. november 22-én hangzott el történész barátunktól *Molnárová XVII. cseh szalonjában, most pedig írásban folyóiratunk közli először. A történeti szál felgöngyöltése és tudományos feldolgozása folyik, melynek eredményét izgalommal várjuk, hisz újabb feledésbe merült tények feltárásával gazdagítja a XIX. és XX. század fordulójának kultúrtörténetét és a Mucha-életművet. – A szerk.*

Henri Moser több mint egy évtizeden át Bosznia képviselőjeként tevékenykedett Párizsban.

Személye a saját tehetségéből felemelkedő, tudományos sikereket arató XIX. századi polgár életútját példázza. Apja svájci órásmester volt, aki sikeres oroszországi üzletekkel a XIX. század közepén vetette meg a ma is virágzó schaffhauseni óraipar alapjait. Később reá, a Pétervárott született, oroszul jól beszélő fiára bízta az oroszországi óraértékesítés irányítását. Őt azonban jobban érdekelt a tudomány, mint az üzleti tevékenység. Több sikeres földrajzi és néprajzi könyvet tett közzé németül és franciául az 1870-es években orosz fennhatóság alá került Közép-Ázsia iszlám világáról. A várt üzleti eredmények elmaradása miatt a szigorú atya azonban megvonta támogatását, kitagadta a reá váró örökségből. Ezután már nem engedhette meg magának a Kelet helyszíni kutatásának költséges luxusát. Magyarországon kezdett új életet, ahol nővére egy erdélyi fertálymágnás, gróf *Mikes Benedek* felesége volt. A magyar grófi családi háttér, benne az udvarképes csillagkeresztes hölgy címével rendelkező nővérrrel, nem volt hátrányos új karrierje indulásakor. De alapvetően mégis sokoldalú műveltsége, az iszlám világáról szerzett ismeretei és nyelvtudása segítette a különleges, félhivatalos diplomáciai posztra.

Elszórt szakirodalmi utalások és schaffhauseni városi levéltár tájékoztatója alapján derült ki, hogy *Mosernek* terjedelmes irathagyatéka maradt fenn a berni Történeti Múzeum őrizetében. Erre a svájci nemzeti múzeum funkcióját betöltő intézményre hagyta ugyanis rendkívül értékes keleti néprajzi gyűjteményét és iratait. A múzeumban elsősorban hagyatékának tárgyi emlékeit dolgozták fel, míg az iratokat az 1916-ban történt letétbe helyezés óta lényegében felbontatlan csomagokban őrizték egy raktárként szolgáló fabarakokban. Csak a helyszínen derült ki, hogy ez a kutatás által érintetlen hagyaték páratlan forrásértékű anyagot tartalmaz a Kállay-biográfia elkészítéséhez. *Moser* ugyanis gondosan megőrizte és szigorú időrendben tematikusan csoportosítva hagyta hátra *Kállayval* és legközelebbi hivatali beosztottjával folytatott levelezését, s összegyűjtötte a közreműködésével megjelent újságcikkeket. Ennek alapján teljes egészében rekonstruálható a Párizsban kifejtett sokrétű gazdasági, kereskedelmi és sajtóbefolyásolási tevékenysége. Elsődlegesen külgazdasági feladatai voltak. Elősegíteni a boszniai kézműipari termékek és a dohány nyugat-európai exportját, valamint ipari befektetőket hozni az okkupált tartományokba. Emellett népszerűsíteni kellett Bosznia-Hercegovinát, mint vonzó – egyszerre egzotikus és biztonságos – turisztikai célpontot, a nemzetközi sajtóban ismertetni az ország modernizációjának eredményeit.

Szerteágazó működése során az 1900. évi párizsi világkiállításra Bosznia-Hercegovina önálló részvételének előkészítése és külön kiállítási pavilonja felépítésének megszervezése bizonyult az egyik legfontosabb megbízatásának. Erre a nagy-

szabású feladatra *Kállay* már 1897-ben világkiállítási biztosi hatáskörrel ruházta fel. Boszniai partnerének kiállítási ügyekben a szarajevói tartományi kormány tudományos és kulturális ügyeinek tanácsosát, a muszlim népdalok európai hírviadóját, *Kosztá Hörmann*t jelölte ki. A megelőlegezett bizalmat *Moser* azzal érdemelte ki, hogy irányításával abban az évben a brüsszeli „Exposition Internationale” rendezvényre rövid idő alatt felállított boszniai pavilon nagy sikerrel mutatta be az ország érintetlen természeti szépségét, lakóinak hagyományos életmódját, muszlim szokásait és *Kállay* tizenöt éves miniszterségének civilizációs eredményeit.

A brüsszeli tapasztalatok alapján a párizsi világkiállításon *Moser* művészeti újdonságokkal kívánta a Bosznia eredetisége és a muszlimok sikeres európaizálásának gyakorlata iránti nemzetközi érdeklődést ébren tartani. Valószínűleg a boszniai régészeti feltárásokat és történeti kutatásokat nagyvonalúan

finanszírozó *Kállaytól* származhatott az ötlet, hogy az alig ismert, egyedinek számító boszniai történeti fejlődést látványos képzőművészeti alkotással mutassák be a világkiállításon. Ennek megvalósítására javasolhatta *Moser*, hogy a nagyobb hatás érdekében ne ragaszkodjanak a történelmi festészet hagyományos stílusirányzataihoz, hanem a párizsi közönség által kedvelt szecessziós alkotóművészt, *Alfons Muchát* kérjék fel erre a feladatra. A pavilon festészeti díszítésében mindenesetre érvényesült bizonyos kiegyensúlyozottságra való törekvés, mert az előcsarnokban a Szarajevót ábrázoló nagy panorámakép megalkotását a korábbi nemzedék képviselője, a barbizoni iskolához tartozó tájképfestő, a fényképszerű pontossággal dolgozó cseh–sziléziai születésű *Adolf Kaufmann* kapta. *Moser* későbbi levelezésének hivatkozásából mindenesetre egyértelműen kiderült, hogy a miniszterrel folytatott személyes megbeszélésen fogadtatta el, hogy *Muchát* nyerjék

meg a jellegzetes boszniai muszlim kúria stílusát idéző világkiállítási pavilon nagycsarnokának teljes díszítésére. A *Mucha* melletti döntést miniszterének azzal könnyítette meg, hogy hajlandónak mutatkozott a kiállításra előirányzott költségvetési keretből kigazdálkodni a keresett divatos festő nem csekély tiszteletdíját. A boszniai történeti ciklus megfestéséért és a kiállítási nagycsarnok díszítéséért *Mucha* ugyanis 30 ezer koronát kért, ami egy osztrák–magyar főkonzul négyévi fizetésének felelt meg.

A cseh parlamenti képviselők által a századfordulón sokat bíralt boszniai kormányzat ajánlatának elfogadása *Mucha* részéről korántsem volt olyan gyors fellángolás, egyszeri végig nem gondolt elhatározás következménye, mint azt a festőt mentegette az említett életrajz sugallja. *Mucha* ugyanis már jóval korábban elkötelezte magát a boszniai ciklus mellett, még mielőtt 1899 nyarán *Wilhelm Exner*, a ciszlajtán (ausztriai) kiállítási biztos Párizsba érkezett volna. Egyébként ő semmiképpen nem kérhette fel *Muchát* – miként az életrajz állítja – a boszniai ciklus elkészítésére, mert erre nem volt illetékes. Valójában az történt, hogy *Moser* közvetítésével

Alfons Mucha Párizsban, 1900 k.

Az Obecní dům katalógusából, 2002

Az Obecní dům katalógusából, 2002

Bosznia–Hercegovina és Magyarország pavilonja az 1900. évi párizsi világkiállításon

Mucha – a boszniai történeti ciklus megfestése mellett – vállalt szerepet osztrák világkiállítási pavilon díszítésében is, s elkészítette a ciszlajtán kiállítás plakátját és kiállítási katalógusának borítóját. A századfordulón fellángoló államjogi harcok miatt az Osztrák–Magyar Monarchia ugyanis egymás szomszédságában lévő, de az országos kormányok kivitelezésében készülő, három önálló – osztrák, magyar és bosnyák – kiállítási pavilonnal vett részt a párizsi világkiállításon.

A kiállítási pavilonok határidőre történő kivitelezését, színvonalas kiállítási tárgyakkal való feltöltését illetően érzékelhető is valamifajta egymást ösztönző vetélkedés a három fél között. Ebben a versenyben *Moser* megítélése szerint 1899 nyarán meglepő módon a magyarok álltak a legjobban, míg az osztrák pavilon kivitelezésében jelentős elmaradás mutatkozott. Egyidejűleg azonban komoly nehézségek merültek fel a boszniai pavilont illetően is, amelyek a *Muchától* várt történeti ciklus megvalósítását veszélyeztették. Noha *Moser* a boszniai pavilon tervezőjét és kivitelezőjét *Karel Pánek* személyében a befolyásos szarajevói cseh építészek közül választotta, aki azonban nagy csalódására egyáltalán nem tanúsított megértést *Mucha* művészeti elképzelései iránt. Nem fogadta el

Az Obecní dům katalógusából, 2002

Bosznia–Hercegovina pavilonja Alfons Mucha rajzán, Párizs, 1899

azokat a belső építészeti megoldásokat, amelyek biztosítanák a párizsi honfitárs tervezett műalkotásának térbeli kibontakozását. Sőt rendszeresen ellenségesen és lekicsinylően nyilatkozott a kiállítási nagycsarnok *Mucha* által javasolt beosztásáról és díszítéséről. Ezért *Moser* 1899 elejétől már több alkalommal közvetített a szarajevói cseh építész és a párizsi cseh festő között. Bár *Mucha* több kérdésben is engedett, *Pánek* alapvetően nem volt hajlandó semmilyen kompromisszumra. Nem tágitott attól, hogy a pavilon legnagyobb kiállító termében kettős faoszlopsort alkalmazzon. Ez viszont *Moser* szerint a túlszűfoltsgot idéz elő, ami kiállítási szempontból rendkívül előnytelen. Az egyre mérgesedő vita lezárására *Pánek* építészeti dokumentációját és a pavilon *Mucha* intenciói alapján egy tanítványa által készített látványtervét az illetékes miniszter elé terjesztette állásfoglalásra. *Kállay* azzal az indoklással, hogy kiállítási tér túlságosan keskeny s a csarnok oszlopsoraival egy falusi görögkeleti templom belsejére hasonlít, a tervek átdolgozásra és középső csarnok területének növelésére utasította az építész. Korábban *Moser* azt is javasolta, hogy álláspontjának kialakításához a miniszter vagy a boszniai ügyosztály vezető osztályfőnök, *Eduard Horowitz* személyesen hallgassa meg *Mucha* véleményét. Egy ilyen személyes konzultációra az a lehetőség kínált alkalmat, hogy *Mucha* ekkoriban készülődött Bécs érintésével Boszniába utazni, hogy helyszínen ismerkedjen meg az ország történelmével és szerezzen inspiráló élményeket történeti ciklusa megalkotásához. Ilyen megbeszélésre a pavilon átépítéséről hozott döntés előtt bizonyára nem került sor, mert az átépítést elrendelő miniszteri levelet éppen azon a napon keltezték Bécsben, amikor *Mucha* útra kelt Párizsból boszniai tanulmányútjára.

A boszniai történeti ciklus keletkezésének történetéhez mindenesetre fontos lenne tudni, mi is történt *Mucha* 1899 nyári kétszeri bécsi tartózkodása alatt, s kiktől szerezte ciklusa megalkotásához Bécsben és boszniai tanulmányútja során a történeti ismereteket. Ennek a kérdésnek megválaszolására egyelőre nem állnak rendelkezésre közvetlen források, de azért rekonstruálható az a szellemi közeg, amellyel útja során érintkezhetett. Az életrajzi monográfia *Mucha* öregkori kéziratosa visszaemlékezése alapján csak a ciszlajtán kiállítási biztossal, *Wilhelm Exnerrel* való konzultációkat említi. Ilyenekre bizonyosan sor került ebben az időszakban, hiszen *Mucha* – mint láttuk, részt vállalt – az osztrák pavilon díszítésében és az osztrák és cseh festők kiállításra kerülő munkáinak kiválasztásában. Az az állítása viszont, hogy *Exner* hagyta jóvá a boszniai történeti ciklus tervét és támogatta boszniai utazását, teljességgel kizárható, hiszen hatásköre a boszniai ügyekre nem terjedt ki. Ezt támasztja alá, hogy egyik levelében *Moser* nagy meglepéssel nyugtázta, hogy a közös pénzügyminisztérium kiküldte *Muchát* Boszniába, és vállalta tanulmányútjának költségeit. *Moser* további leveleiből az is nyilvánvaló, hogy *Mucha* mind az elutazása előtt, mind visszatérése alkalmával találkozhatott ennek a minisztériumnak az illetékeseivel. A költségek fedezése mellett ugyanis a boszniai ügyosztály biztosította tanulmányútjához a hatósági támogatást és készítette elő fogadását a szarajevói Boszniai Országos Múzeumban.

A Múzeum egyébként is jelentős szerepet kapott a boszniai világkiállítási részvétel lebonyolításában. Igazgatója, *Kosztá Hörmann* biztos minőségében koordinálta a világkiállítást

A Bosznia-pavilon enteriőrje korabeli fotón, Párizs, 1900

Az Obecní dům katalógusából, 2002

Ivo és Anica, részlet a pavilon boszniai legendákkal díszített felső frízéből, 1900

boszniai előkészületeit, míg történész munkatársa, *Ćiro Truhelka* a kiállítás történeti részének installációját végezte, többek között a századvégen előkerült szenzációs boszniai régészeti leletek párizsi bemutatásának a felelőse volt. Aligha férhet hozzá kétség, hogy szarajevói tartózkodása alatt a két személynek lehetett kulcsszerepe *Mucha* Bosznia képének kialakításában. Biztosra vehető, hogy a boszniai néphagyományról, mondavilágról, amelynek elemeit bőségesen felhasználta a történeti ciklusában, *Kosztá Hörmann* világosította fel, míg Bosznia történetéről *Truhelkától* szerezhetette ismereteit. Mind ezt közvetve az támasztja alá, hogy *Truhelka* tevékeny tagja a *Thallóczy Lajos* körül verbuválódott történészcsoporthoz, amely kutatásaival az önálló boszniai nemzeti történeti narratíva megalkotására törekedett, hogy ezzel segítse elő a felekezeti megosztott boszniai lakosság közös nemzeti és kulturális identitásának kialakulását.

Mucha történeti ciklusának motívumaiban pedig kimutatható a Bosznia önállóságának létét igazoló történelemszemlélet számos eleme. A boszniai honfoglalás ábrázolásakor teljesen hiányzik a lakosságot megosztó etnikai mozzanat, hanem a terület szlávok általi benépesítésére került a hangsúly. Ezt lehet természetesen a szláv testvériség megnyilvánulásaként is interpretálni, de ez egyúttal nyilvánvaló elhatárolódás a boszniai honfoglalókat egyaránt kisajátító korabeli szerb és horvát nemzeti történetírás szemléletétől. Bosznia korai történelmének az etnikai mozzanat nélküli ábrázolása egyébként *Thallóczy Lajos* kezdeményezésére került az 1890-es évek elején a boszniai népiskolai történelemkönyvbe, majd később néhány boszniai szakmunkába. Emellett *Mucha* történeti tablóján jelentős szerepet kapott a bogumilizmus, mint középkori boszniai nemzeti vallás, továbbá Bosznia középkori önállóságát és nagyságát jelképező két történeti személyiség kultuszának az ápolása. Ezt mutatja egyfelől az ország területi különállását megvédő *Kulin* bán szerepeltetése a XIII. század elejéről, másfelől az XIV. század második feléből a *Kotromanić* királyi dinasztiát alapító, első boszniai király *Tvrško* koronázásának központba állítása, amelynek révén Bosznia a középkori európai királyságok sorába emelkedett.

Boszniai tanulmányútjáról visszatérően *Mucha* minden jel

szerint ismét megállt Bécsben és augusztus elején részt vett azon a tanácskozáson, amelyre *Moser* kezdeményezte a meghívását, hogy a közös pénzügyminisztériumban beszéljék meg vele a boszniai pavilon és a történeti tabló kivitelezését, véglegesítsék megbízásának pénzügyi feltételeit. Bár a résztvevők körét pontosan nem ismerjük és a tanácskozás lefolyásáról sem találtunk feljegyzést vagy jegyzőkönyvet, bizonyosan ekkor hagyták jóvá *Mucha* díjazásának mértékét, mert többé nem került elő ez a kérdés *Moser* levelezésében. Ilyen horde-rejű döntést pedig csak az illetékes miniszter, tehát *Kállay Béni* beleegyezésével lehetett hozni, akivel bizonyosan megismertették a tervezett történeti ciklus koncepcióját is. *Mucha* mindenesetre augusztus közepén már Párizsban volt, ahol *Moser* jelenlétében egyezkedett az építész *Pánekkel*, aki miniszteri utasításra most már hajlandónak mutatkozott a pavilon építészeti terveinek a boszniai történeti ciklus követelményeihez igazodó átdolgozására.

A konzultáció alapján *Moser* öt hónapi intenzív alkotói munkára becsülte a történeti ciklus elkészítésének és a pavilon díszítésének időigényét. Az ütemterve szerint legkésőbb 1900. február közepére kell felhelyezni a pavilonban a *Mucha* által festett díszítéseket és képeket, hogy utána az áprilisi megnyitói legyen idő a helységek berendezésére és kiállítási tárgyakkal való feltöltésére. A tapasztalt kiállítás-szervező a ciklus készültségi fokához igazodó időarányos előlegfizetéssel ösztönözte *Muchát* a kívánt határidő betartására. Szeptember végén mégis megdöbbenéssel tapasztalta, hogy *Mucha* műtermében messze nem végezték el a festői munkák időarányos részét. *Mucha* ugyanis egyidejűleg számos más megbízást is vállalt, s gyakran arra sem maradt ideje, hogy a ciklus elkészítésében való közreműködésre felkért tanítványait felügyelje és munkára serkentse. Ezért *Moser* csak hosszú rábeszélésre fizette ki a honorárium előirányzott részletét, és a további elmaradás megelőzésére a Szarajevóban élő *Ewald Arndt* német festőt rendelte Párizsba a boszniai ciklus festői munkálatainak felügyeletére. Jórészt az ő folytonosan ösztökélésének, olykor „csendőri” módszereinek tulajdonította, hogy *Mucha* és tanítványai egyre nagyobb lendülettel dolgoztak a bérelt műteremben. November közepén már örömmel jelen-

tette, hogy *Mucha* „tűz és láng”, teljes alkotói lázban ég, és nagyon bízik a boszniai történeti ciklus átütő sikerében.

Az eredményesnek ígérkező alkotói folyamatot már csak egy kisebb hivatali konfliktus következményei zavarták meg. Az ősz folyamán megtekintette a készülő pavilon kivitelezését a kiállítási ügyek szarajevói biztosa, *Kosztá Hörmann*, akivel *Mosernek* nem volt felhőtlen a munkakapcsolata. Kettőjük feszült viszonyára vezethetők vissza azok az ellentétek, amelyek végül *Mucha* ciklusának motívumai és ábrázolásmódja körül bontakoztak ki. *Hörmann* párizsi benyomásai és néhány magával vitt félig kész *Mucha*-vázlat alapján később arról győzködte miniszterét, hogy a kereszténység felvételét ábrázoló képen háttérbe szorultak katolikus vallásra utaló elemek és előnytelen a Szarajevót ábrázoló körkép fölé tervezett díszítés is. Mindenesetre *Kállay* nevében és beleegyezésére hivatkozva táviratban kérte *Moser* közvetítését, hogy *Mucha* e két ponton hajtsa végre az általa később részletesen megjelölt változtatásokat. *Moser* kétségbe esve teljesen elhibázottnak tartotta *Hörmann* eljárását és főleg attól félt, hogy a számos más világkiállítási megbízással elhalmozott *Mucha* megsértődik az alkotói szabadságát korlátozó közvetlen beavatkozás miatt és félbeszakítja vagy teljesen abbahagyja a boszniai történeti ciklus megfestését.

Az így felmerülő nehézségek elhárítására *Moser* végül kettős taktikát választott. Egyrészt régi bécsi ismerőse és bizalmasa, a boszniai ügyosztályt vezető *Eduard Horowitz* révén saját biztosi hatáskörének megerősítésével és pontosításával kísérelte meg elérni, hogy *Hörmann* a jövőben ne avatkozhasson be közvetlenül a párizsi pavilon kivitelezésének ügyeibe. Másfelől hajlandónak mutatkozott az általa felvetett szempontokat elvben figyelembe venni és egyúttal érveivel meggyőzni a minisztert *Mucha* koncepciójának helyességéről és az elkészült képek művészi értékéről. Ez *Mucha* számára is elfogadhatónak bizonyult, mert néhány nappal *Hörmann* eljárását rosszalló levelének elküldése után *Moser* már a következőket táviratozta Bécsbe. „*Muchát rábírtam a történeti motívumokon kívánt változtatások végrehajtására. Csak egy ortodox képet tart meg, amelynek megjelenítéséhez Szarajevóból várja a javaslatot.*” A későbbiekben során kiderült, hogy a már elkészült „*Kereszténység felvétele*” képen a változtatások csak formálisak és rendkívül szerény méretűek, s annak jellegét alapvetően nem módosították. *Hörmann* leszerelésére és hiúságának kielégítésére viszont jó taktikai érzékkel éppen tőle kért javaslatot a még üres falfelületek kitöltésére. Valószínűleg ekkor születhetett meg a ciklus záróképe ötlete, Bosznia három meghatározó jelenkori vallásfelekezetének szimbolikus megjelenítése, a bérmló katolikus püspök, a vizet szentelő görögkeleti pópa és mecsetépítő legendás muszlim személyiségek ábrázolása.

A főhomlokzatra kerülő, Boszniát megjelenítő fríz képi megoldásain sem *Moser*, sem *Mucha* nem kívánt módosítani, hanem ragaszkodtak az eredeti változathoz. Így írt erről 1900. február közepén *Moser* a boszniai ügyosztály vezetőjének, *Horowitznak*: „*Ez sem nem allegória, sem nem apoteózis és talán mégis az egész műalkotás leghatásosabb része. Mucha megígérte nekem, hogy magával viszi Bécsbe ennek fényképeit és azokat megmutatja Neked. Te magad ítéldhetsz róla. Amikor Hörmann azt írta nekem, hogy a miniszter azt kívánja, hogy e helyett a kóló táncot szeretné megfestetni, a kép már*

készen volt. A még nem kész képeken a kívánság szerint átvezettem minden változtatást. Te fogod hát eldönteni, hogy ezt a képet újra kell-e festeni. A Te utasításaidhoz mindenkor tartom magam, de nem azért vagyok itt, hogy a Hörmann által elrendelt tévedések az egész vállalkozást sújtsák és csorbítsák Mucha és köztem kialakult szükséges rokonszenvet és egyáltalán nem engedem, hogy szemrehányással illessenek ott, ahol meggyőződésem szerint korrekt módon jártam el.” *Moser* betegsége miatt végül február közepén *Mucha* egyedül utazott Bécsbe, hogy fényképek segítségével meggyőzze a közös pénzügyminisztérium illetékeseit pavilon belső főhomlokzatának általa megfestett díszítéséről. Érdekes lenne tudni, hogy ezúttal találkozott-e személyesen a miniszterrel, missziója mindenesetre teljes sikerrel járt.

Február végére fejezte be *Mucha* a boszniai pavilon díszítésének és festésének munkálatait, de később még részt vett a házi- és kézműipari tárgyak installálásában. A boszniai kiállítás a Monarchia másik két államának pavilonjával egyébként azok kevesek közé tartozott, amelyek a világkiállítás megnyitójának időpontjára teljesen elkészültek. Ez a körülmény is hozzájárult ahhoz, hogy ezek a pavilonok rögtön az érdeklődés középpontjába kerültek. A korabeli sajtó így számolt be erről április közepén: „*A magyar pavilon és az Egyesült Államok kiállítása, valamint a boszniai palota is megnyílt és igazán tömegek látogatják. A boszniai palotában festészeti műalkotásoknak, még pedig Mucha freskóinak és Adolf Kaufmann szarajevói körképének örvendnek a látogatók. Erős az érdeklődés a boszniai termékek iránt... Ausztria, Magyarország és Bosznia sikere, hogy a kiállításuk már most teljes képet nyújt és a közönség méltányolja ezt a teljesítményt.*” *Moser* bejárattott sajtókapcsolatainak köszönhetően sorra jelentek meg a francia, az angol és német lapokban a különleges művészeti élményt és a civilizáció útjára lépett természeti nép kézműipari termékeit a gasztronómiai különlegességekkel párosító boszniai kiállításról az elismerő írások. A kedvező sajtóvisszhang hatására a közös pénzügyminiszter már május közepén személyes levélben gratulált *Mosernek* a kiállítás sikeréhez, külön kiemelve a létrehozásában közreműködő művészek, és név szerint megemlítve *Mucha* teljesítményét. A boszniai történeti ciklus keletkezéstörténete meggyőzően bizonyítja, hogy *Kállay Béni*, a közös pénzügyminiszter nem csupán a modern délszláv irodalomnak, hanem a cseh szecessziós festészetnek is elkötelezett támogatója, jelentős mecénása volt.

Ress Imre történész

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM:

- Henri Moser kéziratok hagyatéka, Historisches Museum, Ethnographische Abteilung, Bern
 Milan Hlavačka, Jana Orliková, Petr Štembera: Pavilon Bosny a Hercegoviny na světové výstavě. Praha, 2002, Obecní dům
 Jiří Mucha: Alfons Mucha, Budapest, 2005, Tandem Grafikai Stúdió
 Robert Pfaff: Henri Moser. In: Schaffhauser Beiträge zur Vaterländischen Geschichte. 46, 1969, 212–222 p.
 Alfred Weidinger: Alfons Mucha und der Pavillon für die osmanischen Provinzen Bosnien-Herzegowina auf der Weltausstellung in Paris 1900. In: Jean-Louis Gaillemain, Michel Hilaire, Agnes Husslein-Arco (Ed.): Alfons Mucha. Katalog zur Ausstellung im Belvedere Wien, 2009 und in der Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung. München, 2009. Hirmer Verlag, 49–55.p.

A KÉPEK FORRÁSA:

- Milan Hlavačka, Jana Orliková, Petr Štembera: Pavilon Bosny a Hercegoviny na světové výstavě. Praha, 2002, Obecní dům

„Jaroslav Hašek unokája vagyok”

Richard Hašek három napot töltött Losoncon, ott mesélt magáról, a Švejk-szobrokról és terveiről.

Elkötelezett híve nagyapjának és rajongója Švejknek. E két témával járja az országot és a világot. A losonci *Phoenix Luteia Polgári Társulás*, a *Phoenix Könyvesbolt*, valamint a *Bohemia Baráti Kör* meghívását elfogadva 2010 májusában három napot töltött Losoncon. A cseh kultúra estjén magáról és nagyapjáról mesélt. A Fekete Sas vendéglőjében fejére került a sapka, kezébe a pipa, s mintha Švejket láttuk volna magunk előtt.

Másnap egy városnéző sétán a kérdéseinkre is válaszolt. A kérdező: *Puntigán József*.

Richard Hašek Švejk-sapkában a losonci Fekete Sas vendéglőben

Hogyan mutatná be magát?

Az élet és a genetika véletlenjeinek köszönhetően Jaroslav Hašek unokája vagyok. Annak az írónak, aki a cseh irodalom talán egyik legnagyobb, Európában és a világban is ilyen szinten jegyzett regényét írta meg. A Švejk, a derék katona című regényt eddig 58 nyelvre fordították és fordítják. Ehhez az örökséghez nem csak genetikailag jutottam hozzá. A már régebben elhunyt édesapám után rám várt a feladat, hogy Hašekkel majdnem professzionális szinten foglalkozzam. Ő ugyan nem igényli a népszerűsítést, de azért jó, ha valaki törődik vele. Tagja, majd elnöke lettem az ezzel foglalkozó nemzetközi társaságnak. Igyekszem magam közé csoportosítani azokat, akik vonzódnak az irodalomhoz, kiemelten Jaroslav Hašekhez és Švejkhez. Célom összefogni ezeket az embereket, olyan hátteret kialakítani számukra, mely biztosítja a nagyapám életével kapcsolatos irodalmi, de mondhatnám úgy is, tudományos kutatást. Ennek része az is, hogy mint család a Lipnice nad Sázavou városában (ahol Hašek a Švejk nagy részét megírta) létrehoztunk egy vállalkozást. Felépítettük a Česká koruna nevezetű panziót és vendéglőt, ahol ötvenként nemzetközi, évenként hazai konferenciákat tartunk. Folyamatosan dolgozunk azon, hogy a köztudatba új ismereteket juttassunk, hogy összegyűjtsük a Hašekkel kapcsolatos emlékeket, amelyek tisztességes része – bármennyire hihetetlennek is tűnik – mind a mai napig nincs egybegyűjtve. Gondoljuk csak meg, hogy mintegy 1500 novellát írt, több olyan regénye, elbeszélése is van, amelyek hollétét mindmáig homály fedi.

Az előadásban nagy szeretettel emlékezett meg a Švejk-szobrokról és az emlékhelyekről. Ezek nagyobbik része nem Csehországban van!

Igen, ez egy érdekes helyzet. Ezek nem a mi aktivitásaink részei. Švejk első „anyagiasítására”, szobrának felavatására Homonnán került sor. Ez a regénynek azt a pillanatát örökíti meg, amikor Švejk a frontra menetelvé megáll a városban, a vasútállomáson. A homonnai közösség úgy határozott, hogy ezt szoborba önti. Az életnagyságú szobor, amely az állomáson áll, az első Švejk-szobor, amelyet a világon felállítottak! A következő Lengyelországban készült el, Sanok városában. A helyi kezdeményezést nagy szeretettel támogattuk mi is, végül öt év után készült el a bronzszobor. Švejk itt egy lócán ül, s elmondható, hogy elkészülte a helyi turistaforgalomnak is besegített. Ezek művészeti alkotások, hiszen művészek alkották őket. Magukban hordozzák mindazt, amit Švejk személyisége megjelenít. Elsősorban a humort, amelynek megvan a maga szimbolikus üzenete is.

Évekre visszanyúló baráti kapcsolat fűzi a budapesti Bohemia Barát Körhöz.

Érdekes kapcsolat ez, mint ahogyan Švejk figurája is az, akinek életútja számos nemzethez kötődik. Az útja részben a korabeli Magyarországon, Budapesten és Hatvanon keresztül is vezetett. Tehát a mai Magyarországgal is van valamilyen kapcsolata. Švejk humorát nagyon sok magyar megértette, s ez – mint a cseh kultúra része – részben kitöltötte és befolyásolta a Bohemia belső életét is. Lapot jelentetnek meg, a csoport szíve-lelke *Polgár László*, aki számos rendezvényt valósított és valósít meg, s igen aktív kapcsolata van Csehországgal.

Terveibe is beavatna?

A Lipnicén megtartott rendezvények egyik következménye volt, hogy fokozatosan többen és többen csatlakoztak hozzánk. Távoli országokból is! Példaként említhetném, hogy a közelmúltban Prágában egy norvégiai érdeklődő, *Jomar Hønsi* keresett fel. Ő egyéves szabadságot vett ki azért, hogy pontosan végigutazhassa, kövesse Švejk regénybeli útját. Természetes, hogy a helyi kapcsolatainkat kihasználva segítjük

Puntigán József és Richard Hašek interjú közben

útja megvalósítását. Útja egészen Gácsországig vezet. Ennek megtétele után Jaroslav Hašek útján fog haladni. A út végén újra találkozni fogunk, hogy összerakjuk a megszerzett anyagokat. Készülünk Hašek elbeszéléseinek kiadására is. Dolgozunk továbbá Hašek életútjának a feldolgozásán is, irodalmi és történelmi szempontból egyaránt.

Megjelent: pozsonyi Új Szó, 2010. július 26.

Fotó: Polgár László és Puntigán József

Hírünk a világban

szempontból. Az igényes mű nemcsak tökéletes technikai ügyességet követel az előadótól, hanem csiszolt zenei ízlést is, ami nélkül a nagyszabású mű elviselhetetlenül hosszúvá válik. A Goldberger-variációkból számos felvétel készült, amelyek közül a legérdekesebbek közé tartozik a legendás zongorista, Glenn Gould vagy Blandine Verlet francia csembalóművész előadása. E mű interpretálásának legutóbbi darabja a Nibiru Kiadó felvétele, mely *Dobozy Borbála* magyar csembalóművésszel készült. Az előadóművésznek nemcsak a technikai felkészültsége tökéletes, aminek birtokában a legnehezebb részeket is varázsos könnyedséggel játssza el, hanem tökéletesen érzi a Bach-műveket. Kidolgozott interpretációjának alapja az idővel, az egyes variációk ütemével és a részletesen átgondolt tagolással való ragyogó munkálkodás, ami a zene-mű dinamizmusát biztosítja. Mi több, az összes variáció a mű egészének megfogalmazását tiszteletben tartva hangzik el, így a választott előadásmódot nem alkalmi, hanem szilárd belső rend irányítja, s ennek köszönhetően a mű teljes hosszúságában kompakt egység marad. Az említett elemek nem olyan magától értetődőek, mint amilyenek látszanak, amit némelyik elismert csembalista felvétele bizonyít. Nem szabad megfeledkezni a ragyogóan kezelt regiszterekről, amihez biztos hozzájárult, hogy Dobozy Borbála a saját felvételéhez a német Michael Mietke kétmanuális csembalójának másolatát választotta, melyet a Charlottenburgi kastély 1710-es eredetije alapján Jan Bečička, Stanislav Hüttl és Petr Šefl bystriceai műhelye készített. Bach személyesen ismerte Mietkét, 1719-ben vásárolt tőle hangszert a kötheni zenekar számára, és az ő műhelyéből származó másik hangszeren játszott Nagy Frigyes porosz királynál tett látogatása alkalmából. A Goldberger-variációk tökéletesen tesztelték, mennyire alkalmas Mietke csembalója a Bach-zene előadására. E hangszer talán mindent tud, amit ez a zenemű megkövetel, és az olyan kiváló előadó, mint Dobozy Borbála, az előnyeit maradéktalanul kihasználja. Az eredmény a valóban kitűnő felvétel, mely a Goldberger-variációk legjobb interpretálásához tartozik. A Bach anagram-jával díszített visszafogott borítójú CD-t feltétlenül ajánljuk, mert a legmagasabb előadói színvonalat képviseli, és egyúttal minta lehet, hogyan bánjunk Johann Sebastian Bach zenéjével.

Lukáš Vytlačil

2010. év végén a prágai Martinů Intézet impozáns kötetet adott ki Bohuslav Martinů (1890–1959) cseh zeneszerző emlékére szervezett világméretű programsorozatról: **Martinů revisited 2009–2010** címmel. A kiadványban külön oldalt szenteltek a 2009. évi Budapesti Tavasz Fesztivál eseményeinek, felsorolva a koncerteket, melyeken Martinů-művek hangzottak el, továbbá beszámolva a Bohemia Baráti Kör és a Cseh Centrum szervezésben betöltött szerepéről. Mi is köszönjük a korrekt összefoglalót!

HUDEBNÍ ROZHLEDY (Zenei Szemle) című cseh folyóirat 2010/11. számában megjelent cikk írja Dobozy Borbála csembalóművész barátunk Bach-felvételéről:

Zenemű: Johann Sebastian Bach: Goldberg Variationen, BWV 988

Időpont: 2009. november 5–8. Helyszín: Nebílovy kastély. Zenei rendező: Radek Rejšek, hangmérnök: Aleš Dvořák. Idő: 79:17 perc.

Johann Sebastian Bach Goldberg-variációk címmel ismert monumentális műve bevezető áriából és 30 variációból áll, amelyeket Bach a legkülönbözőbb módon dolgoz fel, leggyakrabban különböző kánon-fajtákkal vagy barokk táncformák stilizációival. Az egész kompozíció csúcshintzen használja ki a nagy csembaló lehetőségeit, mind technikai, mind hangzási

Hírek barátainkról és barátainktól

A Český dialog című folyóiratról

Húszéves fennállását érte meg a Český dialog című baráti, sőt „rokon célkitűzésű” folyóirat, mely 1991 óta a Nemzetközi Cseh Klub, illetve olvasói adományából jelenik meg. Eva Strážovská alapító-főszerkesztő és Martina Fialková főmunkatárs-szerkesztő lelkes és fáradhatatlan odaadása életet, vállalta a külföldön és otthon élő cseh honfitársak kölcsönös tájékoztatását életükről, közéleti eseményekről, kulturális és civil kapcsolatokról! A Bohemia Baráti Körrel és folyóiratunkkal megalakulásunk óta kapcsolatban állnak, nemcsak beszámolóink, cikk-cseréink, hanem személyes látogatásaink, sőt közös barátaink révén is! A húszéves Český dialogot például Jaroslav Šonkský, cseh-svéd barátunk külön levélben köszöntötte a lap 2010/11–12. számában! Mi is gratulálunk, és töretlen kedvet kívánunk a folytatáshoz!

lőink, cikk-cseréink, hanem személyes látogatásaink, sőt közös barátaink révén is! A húszéves Český dialogot például Jaroslav Šonkský, cseh-svéd barátunk külön levélben köszöntötte a lap 2010/11–12. számában! Mi is gratulálunk, és töretlen kedvet kívánunk a folytatáshoz!

2010. február 15. – A prágai Városi Könyvtárban nagy sikerrel mutatták be a Nemzetközi Cseh Klub által kezdeményezett és forgatott **Cseh gyökerek** című dokumentumfilm-sorozat első darabját, a **Csehek Svédországban-t**, melyben az észak-európai országban élő honfitársak vallottak életükről, cseh

identitásukról. A film készítésében és bemutatásában főszerepet vállalt barátunk: *Martina Fialková*, a Český dialog munkatársa és a Kam Studio Kyjovból. Megszólal a filmen *Jaroslav Šonský* hegedűművész barátunk is.

Megtekinthető: www.ceskekoreny.cz. A következő filmet Svájcban forgatták, bemutatója 2011. február 28-án volt, szintén a Városi Könyvtárban.

2010. március – *Vlasta Lazu* temesvári barátunk cikket írt a Román Rádió cseh adásának történetéről a Český dialog című, külföldön élő cseheknek szóló folyóirat 2010/3–4. számába.

2010. május 8., október 6. – *Jaroslav Šonský* cseh–svéd hegedűművész barátunk *Sylvain Wiart* francia zongoraművésznővel adott koncertet a prágai Smetana Múzeumban. Az októberi koncert egyben a Český dialog című folyóirat 20. évfordulójára indított kamarakonzert-sorozat első előadása volt.

2010. november 12. – A légionárius hagyományörzők társasága (ANLET) a Cseh patrióta (Český patriot) díjat adományozta *Eva Strížovská* asszonynak, régi ismerősünknek és barátunknak, aki a külföldön élő honfitársakkal foglalkozó Český dialog című független folyóirat alapítója és főszerkesztője, egyben a Nemzetközi Cseh Klub elnevezésű civil tömörülés vezetője, mellyel a Bohemia Baráti Kör is kapcsolatot ápol. Ezúton is gratulálunk az elismeréshez!

Český dialog

Szerkesztőségi órák:

kedd és csütörtök: 14–16 h, Klementinum

Kapcsolat:

Cím: Sokolovská 179, 190 00 Praha 9

Tel./Fax: +420-222-221-344

Mobil: +420-739-091-057, +420-603-930-074,

+420-775-111-450

e-mail: strizovska@seznam.cz, m.fialkova@centrum.cz

Lásd még angol és cseh nyelven: <http://cesky-dialog.net>

Horvátországi barátaink Dobruškában

2010. augusztus 4–5. – Horvátországi cseh barátaink Lipovljaniból, *Mirko Knížek* barátunkkal az élen Dobruškában, a nemzetközi cseh nyelvi tanfolyamon vendégszerepeltek. Ez alkalommal Molnárová is odalátogatott, sőt régi ismerősként tiszteletbeli tagként befogadták a csoportba.

Fotó: Molnár Éva

Kórus Lipovljaniból

Horvát–magyar anxi Dobruškában (középen Molnárová és Knížek barátunk)

Táncosok a dobruskai főtéren

A horvátországi csoport a dobruskai nyelviskola tanáraival, Knížek és Margaret barátainkkal

In memoriam...

Berlini utunkon kaptuk a megrendítő hírt: **Richard Pražák professzor**, a magyar történelem, irodalomtörténet elvülhetetlen érdemű cseh kutatója, tudósa, az önálló Cseh Köztársaság első magyarországi nagykövete 1993–1997-ben, őszinte és értő barátunk, folyóiratunk mindig készsége szerzője 80. életévében 2010. szeptember 13-án elhunyt. Búcsúztatása szeptember 17-én volt Brünnben.

Távozásával nagy veszteség érte nemcsak a tudományos életet, hanem baráti körünket is, hisz civil fáradozásaink hűségese támogatója, társa volt kezdetektől fogva, amikor az 1980-as évek második felében az Amicus cseh–magyar baráti körök szerveződtek itthon, Prágában és Brünnben. Sosem fogjuk elfelejteni közvetlen barátságát, beszélgetéseinket és tetteit a cseh–magyar kölcsönös megértés és megismerés területén. Bármikor, bárhol folytathattuk vele az elkezdett dolgainkat a brünni és budapesti kávézók, sörözők asztalainál, kerekasztal-konferenciákon, oldott találkozókon, báljainkon, szerkesztőségi megbeszéléseken, hivatalos és nemhivatalos rendezvényeken. Példakép lehetett az elmélyült tudós szenvedélye és végtelen szerénysége. A tudóst és az embert, a barátot búcsúzóul sem tudnánk szebben, jobban méltatni, mint ahogy Berkes Tamás köszöntötte őt 75. születésnapja alkalmából Bohemia folyóiratunk 2006/1–4. számában.*

Kabdebó Lóránt visszaemlékezését a Magyar–Honlap-on olvashatjuk 2010. szeptember 28-án. Ő idézi kollégája, kutatótársa, Fried István professzor szavait Richard Pražák jelentőségéről:

„Németh László az 1930-as években okkal hangsúlyozta, hogy a magyar történelem hívebb leírása csupán közép-európai keretben valósulhat meg, ami tervei és vázlatai alapján úgy is értelmezhető, hogy a három középkori-történeti közép-európai állam, a magyaroké, a cseheké és a lengyeleké, párhuzamaiban, tegyük hozzá: ‚tipológiai‘ analó-

giáiban, nem utolsó sorban kapcsolataiban föltárul részint az egyes államok, részint a közép-európainak nevezett régió története. Aligha mondható tehát az irodalomtörténet és a történetírás peremterületének az, ami a cseh–magyar–lengyel kapcsolatok címszó alatt összefoglalható; hiszen e három hajdani, soknemzetiségű középkori-koraújkori állam számos európai jelentőségű művelődési törekvést nevelt föl, ütköző-államokként, ‚köztes-európai‘ szerepre kényszerítve pedig a ‚nagypolitikai‘ ütközetek színhelyeként könyvelhetők el... Richard Pražák ebben a közép-európai kontextusban helyezhető el: a cseh történet- és irodalomtörténetírás hagyományainak méltó örököseként az ezer esztendő átívelő cseh–magyar kapcsolatok kutatója, olyképpen, hogy a cseh pozitivisták és szellemtörténeti örökség folytatójaként a magyar művelődés szellemiségének megértésére és a cseh közvéleményhez való közvetítésére tette életét.”

mé

* Lásd még Richard Pražák tanulmányait a Bohemia BK kiadásában: František Palacký és a magyar reformmozgalom.

(Bohemia, 1996/3–4., 14–17. p.)

Hermann Róbert: A magyar forradalom és szabadságharc cseh tükrében. Előszó Richard Pražák: Kossuth Lajos és Jakub Arbeš: epizódok 1848-ból című tanulmányainak együttes kiadása elé.

(Bohemia, 1998/1–2., 38–40. p.)

Cseh–magyar történelmi kapcsolatok (Tanulmánykötet, Korma, 2001.)

František Palacký demokratikus humanizmusának pozsonyi alapjai.

(Bohemia, 2005/3–4., 48–49. p.)

Kazinczy Ferenc cseh és morva földön

(Bohemia, 2009/1–4., 70–71. p.)

Szomor Kornélné Gabi barátunk, az Országgyűlési Könyvtár nyugalmazott munkatársa életének 84. évében 2010. május 3-án örökre távozott e világról. Hamvait 2010. május 15-én a péceli katolikus temetőben helyezték örök nyugalomba.

Kedves Gabi! Anno az Országgyűlési Könyvtár világjáró, világlátott, a sajtó berkeiben több nyelven tájékozódó és tájékoztató munkatársaként csatlakoztál baráti körünkhöz. Nem feledjük a programjainkon feltűnő mosolygós arcod, mindenre nyitott intellektusod, segítő és kiegészítő érdeklődésed nemcsak a cseh kultúra, hanem önkéntes fáradozásaink iránt is. Emléked megőriztük!

A Bohemia Baráti Kör ügyvivői és tagjai (mé)

In memoriam...

2010. augusztus 16-án, 57. életévében hirtelen és váratlanul elhunyt **Érdi Juli barátunk**, akitől szeptember 6-án némán búcsúztunk el a Fiumei úti temető szóróparcellájában.

Juli, Juli! Hát Te is? Egy pillanat alatt léptél át egy másik világba, de biztosíthatunk, mégis velünk maradsz írásos, nyomtatott és képi emlékeinkben. Vetula Béla barátunk nyomdász köréből és életvidám Kisvakond csapatából ismertünk meg. Ennek már sok éve, de azóta is kedves, lelkes híve maradtál a Bohemiának, nemcsak kirándulásainkon, rendezvényeinken fordultál meg gyakran, hanem önzetlenül segítetted tipográfiai, technikai tanácsaiddal folyóiratunkat, s akármikor felvehettük Veled a beszélgetés fonálát. E kapcsolatnak maradandó nyomát hagytad hátra az általad szerkesztett Tipográfia és helyesírás 30 nyelvhez című kötetben (Akadémiai Kiadó, 2007), melyben szerkesztőknek, korrektoroknak gyűjtöttél össze hasznos tudnivalókat, szabályokat a többi között a cseh nevek, szavak helyesírására és szedéstechnikájára vonatkozólag is. Forgatjuk, Rád gondolunk, és másoknak is ajánljuk! Békésen távoztál, békében nyugodjál!

A Bohemia Baráti Kör ügyvivői és barátai (mé)

Prágában apartmanok, összkomfortos lakások, panziók és szállodák foglalhatók!

A szállásközvetítés mellett utazási irodánk számos egyéb szolgáltatást is kínál ügyfelei számára, pl. idegenvezetés, étterem- és sörözőfoglalás, hajózás, sörgyári látogatás, jegy- és belépőfoglalás, buszos városnézés stb.

**Prágában magyarul beszélünk,
levelezünk és intézünk mindent!**

**Apartmentok: 1, 2, illetve 3 szobás, önálló,
összkomfortos, belvárosban vagy
metrómegállónál, ingyen parkolás.**

**Panziók: fürdőszobás, reggelivel,
belvárosban.**

**Szállodák: 1-5* választékban,
büféreggelivel, csoportok részére is.**

**Tel.: +420-603-460-363 (mobil)
Tel. + fax: +420-224-324-097 (iroda)**

E-mail: praha.privat@seznam.cz

**<http://www.szallas-pragaban.hu/apartmanok/csehország/praga-7-kerulet/letna-i-apartman.html>
<http://www.szallas-pragaban.hu/apartmanok/csehország/praga-7-kerulet/letna-ii-apartman.html>**

A szerkesztőség postaládájából

— Original Message —

From: Igazgatóság

To: zachar.otto@chello.hu

Sent: Friday, March 12, 2010 12:05 PM

Subject: Köszönet nyilváníatás

Kedves Zachár Úr!

Engedje meg, hogy a „Nézd, Prága!” c. rendezvényünkön való magas színvonalú előadói részvételét az Országos Idegennyelvű Könyvtár nevében hálásan megköszönjem. Jövőbeni gyümölcsöző kapcsolataink reményében kívánok további munkájukhoz nagyon sok sikert. Szívvelyes üdvözléssel:

Mender Tiborné főigazgató sk.

Országos Idegennyelvű Könyvtár

1056 Budapest, Molnár u. 11.

1462 Budapest, Pf.: 469.

Tel: +36(1)318-2450

Fax: +36(1)318-0147

E-mail: igazgatóság@oik.hu

E-mail: mender.ibolya@oik.hu

Honlap: www.oik.hu

— Original Message —

From: Jiřina Psíková

To: Zachár Ottó

Sent: Monday, July 26, 2010 8:47 AM

Subject: podekovani

Vážený pane Zachár,

děkuji za zasláné casopisy. Došly v pořádku. Panu Kaisersatovi poděkování vyřídím. Právě se mu narodil syn Matyáš.

Doufám, že přijedete někdy do Třeboně a osobně se poznáme.

Zdravím *Jiřina Psíková* Třeboň

— Original Message —

From: david228@freemail.hu

To: Molnár Éva

Sent: 2010. szeptember 4. 23:46

Kedves Éva!

Hálatelt szívvel mondok köszönetet

Önnek a Bohemia kecskeméti címemre eljuttatta tiszteletpéldányért. Meghatottan vettem kezembe ezt az igényes küllemű és tartalmas gondolatokból felépített, műfajában joggal évkönyvnek nevezett lapszámot.

Gratulálok! És köszönöm, hogy megjelent, megjelenhetett a Papp Imre érdekes költői munkásságáról szóló

tanulmányom a Bohemiában. Kiváló tollú és mentalitású szerzők környezetében olvasható a vélekedésem, elemzésem Papp Imre műveiről.

Különös hatással volt rám a nagyszerű Ana Okrouhláról készített megemlékezés. Anát ötödéves korában taníthatam. A szakdolgozatát, amely Petelei István néhány novellájának a tüzetes stilisztikai elemzését végezte el, nálam írta meg. A közreműködésemmel fordította le Grecsó Krisztiánnak az Isten hozott és a Tánciskola, továbbá Ficsku Pálnak a Gyerekgár című regényét.

Csodálatos éveket éltünk meg majdnem napi szakmai és emberi kapcsolatban. Azért írtam azt, hogy majdnem napi kapcsolatban, mert szinte kétnaponta különböző speciálkollégiumokat tartottam Anának, az Ő kérésére. És közben nagyokat kávéztunk és beszélgettünk, vitatkoztunk az élet rejtelméről, a néprajztudomány csodálatos felfedezéseiről. Számtalanszor lepett meg ilyen s hasonló gondolatokkal: „Milyen kár, tanár úr, hogy későn találkoztunk!” Nem győztem csendesíteni: „Ugyan már, Ana, miért találkoztunk volna későn? Soha sincs későn!” Váratlanul ment el ez a Drága Lélek, Ana Okrouhlá, akit megszerettem, sőt nagyon megszerettem - ahogy mások is Őt.

Kedves Éva!

Legyenek sikeresek és nagyszerűek és a cseh kultúra magyarországi népszerűsítésében lankadatlanok!

Csókolom a kezét, Éva!

H. Tóth István

Kedves Zachár úr!

Megkaptam a szép és színvonalas kiadványukat. Meglepetés és megható volt számomra ez a kedves megemlékezés a Gusztiról. Külön köszönöm.

Dr. Serényiné Gitta

2010. július 26.

Kedves Éva és Barátaink!

Osszeszorult, örömteli szívvel olvastam a megemlékezéset Emilről!

Szeretettel köszönöm. Sokat gondolok Rátok, a szép utazásokra, Emil nagyon szeretett veletek menni, őrizte az emlékeket. Szép utakat, jó munkát kívánok a Bohemiásoknak, *Marika (Szelényi Emilné)*, 2010. augusztus 17.

Patricia Bretas, brazil zongoraművész-nő barátunk alábbi levelei fordítás nélkül is érthetőek, s 2010 novemberében szóban is szeretettel küldte üdvözlését magyar barátainak és a Bohemia Klubnak Rio de Janeiróból, ahol az „éppen arra járó” bohemiás Molnárovával eleveníthette fel magyarországi emlékeit és mutathatta meg világszép városának neki kedves részleteit.

— Original Message —

From: Patrícia Bretas

To: Eva Molnare (Hungria) ; Zachár Ottó ; Laci (Budapest)

Sent: Sunday, March 21, 2010 12:56 AM

Subject: Greetings

Dear friends from Bohemia Klub!!!!

How are you there? It must be cold in your country, but here it is „unsupportable” so much it is hot – 43 °C... I am using the air conditioner every day to practice the piano!!!

Next week I record my solo CD, including two Brazilian pieces, Oldrich

Patricia és Molnárová Rióban

Patricia az egyik riói múzeum előtt

Fotó: Molnár Éva

Patricia Bretas barátunk új szólólemezőnek borítója

barátunk által összehívott kis Bohemia-találkozón kívül „letesztelte” a Hege-dűs Gyula utcában nyílt cseh–morva minisöbárt, és egy – szerintünk mindenkinék érthető – emléklappal búcsúzott. (Lásd: lent, középen!)

A Bohemia Bál bemutató táncosainak levele:

Kedves Évike, Zdenka, Ottó!
Köszönjük szépen a meghívást a bálra!
Gratulálunk a szervezéshez, a műsorhoz! Mi nagyon jól éreztük magunkat, finom volt a vacsora, érdekes a program, jó volt a zene és remek a hangulat! Köszönjük a meghívást, a lehetőséget a fellépésre!
Szeretettel ölelünk mindenkit!
A senior táncosok nevében
Sárosi Anikó
2011. február 28.

Prágai táncotárunk leveléből:

Milá paní Zdenko, ...Bál byl moc hezký a jsem ráda, že lidé se nechali učit a tancovali opravdu výborně. Hodně taky pomohl ten taneční soubor. Moc se těším, že příští rok se nám podaří zatančit dohromady Českou besedu a všechny tím zcela ohromíme.

Přeji Bohemii samé vydařené akce a budu na naše setkání moc vzpomínat. Kdybyste si chtěla víc zatančit, ještě máme volná místa na letní škole – první týden v červenci. Přijďte! Pokud byste o tom uvažovala, najdete informace na www.dvorana.cz, v pravém sloupci – v češtině. Hodně štěstí, Jitka Bonušová
Tue, March 1, 2011 5:24:20 AM

(Kedves Zdenka asszony, ... A bál nagyon szép volt és örülök, hogy az emberek hagyták magukat tanítani és tényleg kitűnően táncoltak. Sokat segített a táncsoport is. Nagyon örülök, ha jövőre sikerül együtt eltáncolnunk a Česká besedát és ezzel mindenkit ámulatba ejthetünk. A Bohemiának csupa sikeres akciót kívánok, és sokszor fogom emlegetni találkozásunkat... Ha szeretne többet táncolni, van még szabad helyünk a nyári iskolán – július első felében. Jöjjen! Információ a www.dvorana.cz honlapon, a jobboldali oszlopban – csehül! Sok szerencsét, Jitka Bonušová)

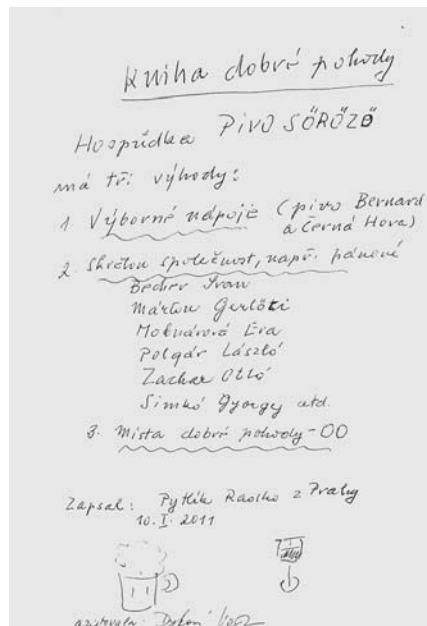

Marcelo és riói munkahelye a háttérben

Marcelo was indicated to one of the most prestigious courses in our Army, the „Superior School of War”, and we had to change the apartment... But don't feel sorry for us - we're better now than before: more space, better view (the former was already awesome), less distance to the main places, etc.

You will like the photos I'll post!
Please, take note:
Praça General Tibúrcio 83/1415
22.290-270 - Urca
(5521) 2295.4731
(5521) 8271.4430
Many and best wishes for you all!
Patricia
www.patriciabretas.mus.br

Radko Pytlík cseh író és Hašek-kutató 2011. január elején Budapesten járt!
A Ferdinánd Sörözőben Polgár Laci

Korte's Sonata, Chopin, Liszt, Brahms, Debussy, Ravel. A nice repertoire. I am very glad and thankful to God for giving me this chance.

I hope I can give you when I go to Europe this year, to play in Germany, Tel Aviv and Mumbai (India!!!). I will go to Prague to meet Korte and I send you the CDs by post, ok?

I will never forget how much you were nice to me everytime I went to your nice country. Thank you always!!!

Kisses,
Pat

— Original Message —

From: Patricia Bretas
Sent: Tuesday, January 25, 2011 10:36 PM
Subject: New address

Dear friends,
I really hope that you'll forgive me for this new changing of address...!!!

Bohumil Hrabal Aszódon*

2010. szeptember 10–december 5.

Tisztelettel köszöntöm Önöket a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága aszódi Petőfi Muzeális Gyűjtemény és Kiállítóhely Galériájában, a Bakos István gyűjteményéből rendezett Bohumil Hrabal című kiállításunkon! Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm Michal Černý urat, a Cseh Centrum igazgatóját, Sztán István polgármester urat, a kiállítás alkotóit, Bakos István, Fedinecz Atanáz, Ladócsy László, Monori Sebestyén és Odler Zsolt urakat, egyben köszönetemet fejezzem ki nekik s kollégáimnak is, külön megemlítve Benkó Norbertet, hogy a kiállítás létrehozásában segítségemre voltak! Köszönöm a Liquid Gold Kft-nek és Chili Burgernek, hogy támogatták a munkánkat! ...

A magyar–cseh és a cseh–magyar kulturális kapcsolatok leendő ártalmának tárháza kifogyhatatlan. Mi mondhatjuk, hiszen itt állunk Aszódon, azon a helyen, ahol a híres prágai író, Jan Neruda egyik legkedvesebb költője, Petőfi Sándor három éven keresztül tanult, vagy ahogyan ő mondta járt iskolába. Erről a történetről most nem mesélek, de van három másik, idáig kevésbé ismert történet, amiről, igen! Az egyik, az első világháború időszakába, a másik a rendszerváltás előtti időbe, a harmadik a kétezres évek első évtizedébe vezet vissza minket. *(Terjedelmi okokból itt csak a harmadik, legújabb történetet közölhetjük. – A szerk.)*

Harmadik történet: Bakos István Hrabal-gyűjteménye

A várnegyedet belepte a hó, karácsonyi hangulat terült szét az utcákon, alig volt még nyom azon a fehér leplen. A Fekete Ökörhöz címzett söröző ablakán a meleg fény pászmáira kapaszkodva átszüremlett a kedélyes beszélgetés és a pohárcsörmpölés hangja. Fogytak a fekete és világos Velkopopovicei sörök, a Hermelin, a Romadúr és a Tlačenka. Őt középkorú férfi ült a hátsó asztalnál, az egyik merített papírra sörrel festette a kocsmát, a többiek szenvedélyesen beszélgettek valamiről. Telt-múlt az idő, majd 2005-ben az aszódi Petőfi Múzeum Galériájában *Gál Jenő*, a Cseh Centrum akkori igazgatója, aki Aszódon töltötte számtalan gyermekkori vakációját, megnyitotta a Hrabal-galaxis pillanatképei című kiállítást. A három kiállítóhoz, *Ladócsy László*hoz, *Odler Zsolthoz* és *Jómagamhoz*, hamarosan csatlakozott *Hagyományos András* és *Fedinecz Atanáz*. Az egyre komplexebb kiállítást bemutattuk Solymáron, Ráckevén, Balassagyarmaton, Sátoraljaújhelyen, Verőcén és Kaposcon. A megnyitóinkra egyre többen jöttek el, akik a magyar–cseh, illetve cseh–magyar kulturális és emberi kapcsolatok színvonalának és barátságának emelésén fáradoznak. Így került közel hozzánk *Zachár Ottó*, a Bohemia Baráti Kör elnöke, *Polgár László*, a Prágai sörkalauz egyik szerzője, *Kovács Sándor* a Bohemia Kör tagja, *Gál Róbert* a Cseh Centrum programszervezője, *Fülöp Ágnes* táncművész, aki több Hrabal-koreográfiát táncolt, alkotott nekünk, *G. Kovács László* történész, Hrabal írói munkásságának kiváló ismerője és ismertetője, *Kocsis Péter* bohémista, *Marton Jenő*, *Kovács Gábor*, *Vétek György*, a Prágai sörmentén szerzői, *Varga Attila* újságíró, aki két kötetet jelentetett meg Hraballal folytatott beszélgetéseiről, *Galkó Balázs* színművész, aki több Hrabal-hangoskönyv előadója, *Mikó István*, *Galántai Csaba* és *Márta István* rendező-színművészek, valamint *Bakos István*, aki a legszelebb Hrabal-gyűjteménnyel rendelkezik hazánkban.

Mély csöndben rejtőzködött a tavalyi szilveszterkor a kerskói erdőben a Vadászker vendéglő is, azaz a Hájenska. A *Bakos István* vezette társaság a sadskái Kék Csillag szállodából indult el Kerskóba, abból a szállodából, ahol *Hrabal* azt a történetet hallotta, ami alapján aztán a 'la prima megírta az *Őfelsége pincére* voltam című regényét, s ahol nem is olyan régen *Jiří Menzel* leforgatta a film egyes részeit. Először a Hradištka határában lévő kis temetőbe mentünk, hogy az év utolsó napján személyesen is megemlékezzünk *Bohumil Hrabal*ról, aki számunkra a legnagyobb cseh író. A temetőből a hradištka U Němců kiskocsmába tértünk be, ugyanoda, ahonnan 1997. március 28-án *Hrabal* meg nem ért 83. születésnapján a földi maradványait tartalmazó urnával, sógornője és a barátai megindultak, hogy elhelyezzék őt a sírban. A vendéglős karácsonyi süteménnyel kínált bennünket, a helyi törzsvendégek felénk emelték korsóikat, s mi úgy éreztük, hogy valamit megragadtunk abból a megállt időből, amiben *Hrabal* élt. A Hájenska személyzete kitett magáért és a disznósülthöz knédlt, csipkebogó lekvárt és káposztát is fölszolgált. Akkor már tudtuk, hogy szeptember 10-én Aszódon, egy szokatlan kiállításon, be fogjuk mutatni *Bakos István Hrabal-gyűjteményét*.

A gyűjtemény törzsét az elsősorban hazánkban és Csehországban megjelent, *Hraballal* kapcsolatos újságcikkek, írások, valamint a hazai kiadók által kiadott Hrabal-művek alkotják. A gyűjteményben van két szakdolgozat, vannak személyes ereklyék, relikviák, azokból a kocsmákból származó korsók és poharak, ahol *Hrabal* is szívesen iszogott, valamint egy gazdag sörlátét gyűjtemény, s azok a filmek, műsorok, amelyek *Hrabal* regényeiből készültek, illetve vele foglalkoznak.

Bakos István jó ismerője *Tomáš Mazalnak*, aki *Hrabal* mellett állt az utolsó évtizedeiben, s aki a legteljesebb Hrabal-életrajzot jegyzi mind csehül, mind pedig magyarul. Érdekes, ahogyan *Tomáš Mazal* és *Ladócsy László*, valamint a Kormani, azaz a *Hrabal* temetésén muzsikáló karlíni cigánybanda és *Odler Zsolt* a kiállításon egymás mellé kerül, de érdemes *Ivo Krobot* munkásságára is figyelni, s arra a nagyszerű eseményre, hogy a Magyarországon egyedülálló Hrabal-szoborral, itt Aszódon ismerkedhetnek meg a Mester rajongói. *Monori Sebestyén* szobrászművész 1995-ben a szobrot kivitte Prágába és az Arany Tigrishez címzett sörözőben megmutatta *Hrabalnak*, aki azokban az években már unta a népszerűséget, s nem lelkesedett különösképpen, azért, hogy megnézheti magát bazaltba faragva egy gránit posztamenten. Mi azonban nagyon örülünk, hogy *Monori Sebestyént* *Bakos István* megtalálta a kiállítás számára.

S annak is örülünk, hogy *Rácz Zoltán*, *Bakos István* összegyűjtött videó- és DVD anyagából a mai napra elkészített egy közel húszperces válogatást, amelyet a megnyitó után többször is levetítünk! De talán a legjobban annak örülünk, hogy *Bohumil Hrabal* életben tartott emlékére emelhetjük poharunkat, amelyet *Kovács Péter* világos Staropramen és fekete Krušovicei sörrel csapol majd tele, s a sörhöz *Ladócsy László* által főzött friss pacalleves specialitást fogyaszthatunk!...

Kérem, tekintsek meg a kiállítást és érezzék jól magukat!
Aszód, 2010. szeptember 8.

Asztalos Tamás

* *Elhangzott a kiállítás megnyitóján.*

PRÁGAI HÁZJEGYEK

A Két Naphoz

Az Arany Kígyóhoz

A Zöld Rákhhoz

A Fehér Hattyúhoz

Az Arany Perechez

A Kék Csukához

Az Arany Liliomhoz

Jégmadár

— Járjunk utána! —

Megjelent az alábbi rendhagyó útikönyvecske, melyben »szigorúan ellenőrzött« anekdoták tudatják az olvasóval a prágai Óváros, a Kisoldal és a Hradzsín számtalan épületén – és persze a könyvben is – mindmáig megcsodálható házjegyek igencsak változatos előtörténetét. Kiderül itt többek között, hogy *A Két Arany Medvéhez* például Egon Erwin Kisch, vagy *Az Arany Tigrishez* Bohumil Hrabal, *A Három Arany Kézhez* pedig éppenséggel egy ledér hölgy személye kötődik...

[A TANDEM GRAFIKAI STÚDIÓ —ANNO— SOROZATA]

PRÁGAI HÁZJEGYEK

A forgalmazására felkért könyvesboltok listája megtekinthető a tandemgrafika.hu honlapon; a 118x125 mm-es, 144 oldal terjedelmű könyv bolti ára: 1650 Ft.

A BOHEMIA FOLYÓIRAT
2010/1–4. ÖSSZEVONT SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

1

Polgár László
A cseh sör.
Alapvetés, általánosságok,
érdekességek

Bohemia
PRÁTELSKÝ KRUH • ◀ ◁ BARÁTI KÖR

Megjelent a Bohemia folyóirat 2010/1–4. összevont számának mellékleteként
a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával

Kiadja: a Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Zachár Ottó

Szerkesztő: Molnár Éva

Képek: Polgár László, Jomar Hønsi, Hunyadi Zsófia, Kovácsné Ági, Tomáš Mazal, F. Heřman, Zachár Ottó
és a szerző archívuma

Tördelés és nyomdai előkészítés: Polgár László

ISSN 1219-0500

Nyomda: Info Nyomdaipari Kft.

© Polgár László

Příloha časopisu Bohemia 1–4/2010 vyšla s využitím

dotace MZV České republiky

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Ottó Zachár

Redaktorka: Eva Molnárová

Obrazy: László Polgár, Jomar Hønsi, Zsófia Hunyadi, Ági Kovácsné, Tomáš Mazal, F. Heřman, Ottó Zachár
a archiv autora

Příprava pro tisk: László Polgár

ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně Info Tiskárny s.r.o.

© László Polgár

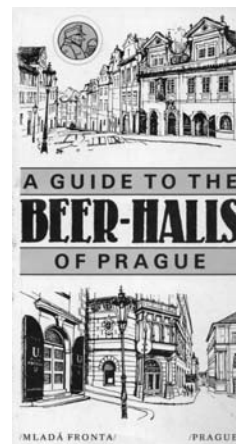
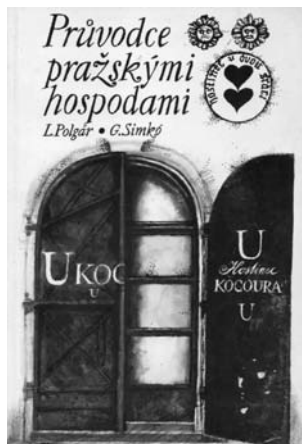
A cseh sör. Alapvetés, általánosságok, érdekességek

„...vláda, která zdraží pivo, padne.”
„...az a kormány, amelyik felemeli a sör árát, megbukik.”
(Švejk)

Bevezető

Az itt következő tanulmány a 2010 májusában megtartott III. magyarországi Sörkonferencián elhangzott előadás jelentősen kibővített változata. A konferencia középpontjában a cseh sör szerepelt, ahol a számtalan előadó egyike lehettem.

Feltételezem, hogy a szervezők azért kértek fel erre, mert húsz évvel ezelőtt egyik szerzője voltam az első, és mára már – nagyképűség nélkül mondhatom – legendássá vált *Prágai sörkalauz* című könyvnek, amelynek 1989-es magyar kiadását követően Prágában megjelent a cseh és az angol nyelvű változata is.

Alapvetés

Azt a kérdést, hogy mi a sör szerepe Csehországban, számtalan aspektusból megközelíthetjük, hiszen aki csak egy kicsit is ismeri a cseh söripar és sörfogyasztás világát, az jól tudja, hogy ez mennyire komplex téma. Nemzetgazdasági szempontból a sörgyártás az egyik legkomolyabb iparág Csehországban, szinte minden, magára valamit adó városnak saját sörgyára van, majdnem azt is mondhatnám, hogy minden magára valamit is adó sörgyárnak saját városa van, ami persze nyelvbottlás lenne, de akkor sem állnék messze a valóságtól. Nem kevésbé fontos gazdasági ágazat és bevételi forrás a vendéglátás, amelynek számtalan formájában ugyancsak számtalan vállalkozás tevékenykedik.

A söriparnak Csehországban több évszázados hagyománya van. Köszönhető ez a komló termesztésére kiválóan alkalmas területeknek (melyek közül kiemelkedik Žatec

város környéke, ahol például évente komlószedő versenyeket rendeznek, és ahol a város köszöntő tábláján is ez áll: „Žatec – a város, ahol a sör otthon van!”), és köszönhető a középkori kolostori és polgári sörfőzés elterjedésének.

Žatec város köszöntő táblája (balra) (Fotó: Zachár Ottó);
komlószüret anno (fent) (Forrás: České pivo)

Néhány szó a sörgyártásról...

A hospudka.net portálon található Mapa pivovarů térképen nem kevesebb, mint 89 jelentős csehországi sörgyárat jelöltek meg. A Kartografie Praha által 2009-ben kiadott Breweries of the Czech Republic azonban – teljességre törekedve – 149 működő sörgyárat említ. De még ezek között sincs felsorolva az összes (mini)sörfőzde. Ezekből az adatokból is látható, hogy Csehországban számtalan kisebb-nagyobb településen található sörfőzde, a nagyvárosokban több is.

A sörgyári épületek nem ritkán egyben ipari műemlékek is, ezért gondot fordítanak arra, hogy ezeknek az épületegyütteseknek az állaga ne romoljon, és turisztikai látvá-

Csehország jelentősebb sörgyárai ma (Forrás: www.hospudka.net)

nyosságot is jeltsen. Azt, hogy milyen nagy becsben tartják a söripart, az is jelzi, hogy általában még a nem működő sörgyarak épületeit sem bontják le (lásd: Polná).

Manapság a nagyobb sörgyarak mellett kiválóan megélnék a kisebb sörfőzdék is. A kisebb városok sörfőzdéi elsősorban a saját városukban található fogyasztók részére termelnek, ezeket a söroket ezért főleg az adott városban és annak a környékén lehet megtalálni a sörözőkben és az üzletekben. Habár nemritkán egészen kitűnő sörökről van szó ezekben az esetekben, terjeszkedésüket amúgyis gátolja az alacsony termelési potenciál. Példaként a kelet-csehországi Náchod városka termékét, a Primátort említeném, mely az egyik legkitűnőbb cseh sörcsalád, mégis alig lehet találkozni csapolt Primátorral Náchodon kívül. Pedig sokféle speciális sört gyártanak, magukat is így jellemzik: „a specialitások specialistája”.

A náchodi sörgyár Primátor termékcsaládja (Forrás: www.primator.cz)

Hasonló a helyzet a magyarok által talán leginkább ismert csehországi vidéki sörgyárral, a nymburkival is, amely Bohumil Hrabal révén vált világhírűvé. Az itt gyártott söroket néhány évvel ezelőtt Hrabal nyomán nevezték el Postřižinské pivo-nak (a Sörgyári capriccio című regény eredeti címe: Postřižiny), és a nymburki sörcsalád egyes tagjait is Hrabal alakjairól nevezték el, így a tíz fokos sörük neve Pepínova desítka („Pepín bácsi tizese”), de gyártanak Francinův ležákot is. A félbarna sört Něžný barbar (azaz Gyöngéd

A nymburki sörcsalád (Forrás: reklámanyag)

barbár) néven nevezik, a 3% alkoholtartalmú 8 fokos sörnek Doktorova 8 a neve, és így tovább. (E sorok írójának volt szerencséje egy kisebb magyar csoporttal részt venni a sörkeresztelőn Nymburkban.)

Hiába világhírű azonban a nymburki sör, a gyár korlátozott kapacitása miatt a söreit alig lehet megtalálni más városokban, így Prágában is csupán egy nymburki sörözőt ismerünk. Éppen ezért nagy dolog, hogy 2011 elején Budapesten is nyílt Hrabal söröző, ahol csapolt Postřižinské sört ihatunk.

Bohumil Hrabal emléktáblája
a nymburki sörgyárban, a fal alján.

A mottó az író idézi:

„Nem akarok semmilyen emléktáblát,
legfeljebb olyan magasságban,
ahova a kutyák pisilnek.”

A további szöveg: az 1919 és 1947
közötti években a nymburki sörgyárban
élt Bohumil Hrabal író.

(Fotó: Polgár László)

Egy kis történelem

A magyar sörturisták kultikus helyének számító U Flekú falán felirat hirdeti az alapítás évét, 1499-et. Vít Skřemenec sörfőző mester ekkor vásárolta meg a házat, és ettől az évtől számítják a mai U Flekú történetét. Nagyon valószínű azonban, hogy ezen a helyen már a korábbi évtizedekben is főztek sört. (A sörfőzde mai nevét egyébként egyik későbbi tulajdonosáról, Jakub Flekovskýról kapta, aki 1762-ben vásárolta meg az épületet, és tette sikeressé a sörfőzdet.)

A magyar sörturisták tehát joggal örülnek annak, hogy több évszázados sörfőző helyszínen kortyolgatják italukat. A cseh sörgyártás hagyományai azonban az U Flekú alapításánál jóval régebbi időkre, a távoli évszázadokba nyúlnak vissza.

Tudjuk, hogy sört már az ókori emberek is főztek, kedvelt italuk volt ez a mezopotámiaiaknak, az egyiptomiaknak és a keltáknak is. Csehország területén legkorábban a kelták (bojok) laktak, majd a germánok, és később a szlávok, akik elődeiktől vették át a sörfőzés technikáját. Vannak arra utaló jelek, hogy már az itt lakó kelták is főztek sört, az pedig biztos, hogy a germánok körében a nektár mellett a sör volt a leginkább elterjedt ital.

A csehországi sörfőzést említő első írásos emlék a břevnovi kolostorral kapcsolatos. 993-ban, amikor Vojtěch (Adalbert) cseh püspök felszentelte a kolostort, megtiltotta az ottani benedek rendi szerzeteseknek a sörfőzést.

Az U Flekú legendás hely...

(Fotó: Polgár László)

Ezt a tiltást aztán IV. Ince pápa oldotta fel a XIII. század közepén, amit I. Vencel király kért tőle az „istenfélő és sörszerető” cseh alattvalók érdekében.

A břevnovi kolostor épülettömbje (középen) (Forrás: *České pivo*);
sörfőző szerzetesek (balra és jobbra) (Forrás: *Dějiny piva*)

Valószínű, hogy Csehországban kolostorok egész sorában főzték a sört már jóval korábban, mint Břevnovban, csak ezekről nem maradtak fenn írásos emlékek. Egyes szerzők szerint az 1118-ban Cerhenicében alapított uradalmi sörgyár volt a legrégebbi nem kolostori sörfőzde Csehországban, és valószínűleg Európában is. Biztos, hogy voltak azonban ennél régebben is sörfőzdék cseh földön, hiszen a legrégebbi forrás, amely a komlót említi, a XI. század első felében keletkezett. Ez a Stará Boleslav-i káptalan 1039-es alapító okirata, amely tizedet vetett ki a žateci, a stará és a mladá boleslavi komlótermésre. Még ugyanebben az évszázadban, 1088-ban II. Vratislav cseh király megalapítja a vyšehradi káptalant, és ebben rögzíti, hogy a kanonokok jogosultak a komlótermés tizedére a sörfőzés miatt. A városi lakosság is harcolt azonban a sörfőzés jogáért, és

az uraságok, uralkodók is szerették ezt az italt. (Legjobb példa erre I. Jan brabanti fejedelem, a brüsszeli sörfőző céh tiszteletbeli elnöke, akit gyakran ábrázoltak sörös hordón ülve, habzó korsóval a kezében, és akinek a nevéből („Jan Primus”) eredeztetik a Gambrinus néven a világ számos országában a sörfőzők patrónusának tartott uraságot.

A sörfőzési joggal felruházott személyek és települések a legrégebben a XIII. és XIV. században alapították meg a városi sörgyárakat olyan csehországi településeken, mint például

I. Jan, „Jan Primus”, Gambrinus
(Forrás: *České pivo*)

Teplá (1200), Hodonín (1228), Olomouc (1250), Německý (Havlíčkův) Brod (1333), Vodňany (1336), Jilemnice (1348) és Třeboň (1379). A XVI. században csupán Domažlice városában öt (!) sörgyárat tartottak nyilván. Ezekben a századokban a sört gyógyításra is használták, az 1580-ban megjelent Orvosi Kézikönyvben például felsorolták a sör gyógyhatásait. Az U medvídkúban gyógyhatású ürmös sört is főztek, és a Karlovy Vary-i hévizeket is felhasználták sörkészítésre. (A Karlovy Vary-i sörgyár manapság felélesztette ezt a hagyományt, és a hőforrás vizét is felhasználva „Dr. Bier” néven készít sört.) A sörfőző céhek nagyon aktív érdekvédelmi és szakmai tevékenységet folytattak. 1518-ban például cseh nyelven megjelentették a „Frantovy prava”-t, vagyis a sörfőző céh törvénykönyvét, amelyet Jan Franta pilzeni sörkedvelő orvos nevééről neveztek el. A sörgyártás egyik legjelentősebb rendeletét 1516-ban a bajor uralkodó hozta Reinheitsgebot néven. Ez az úgynevezett „sörtisztasági” törvény, amely arról rendelkezik, hogy a sör készítéséhez csak malátát, komlót és vizet lehet használni. Ezt a törvényt aztán a csehek is alkalmazták. 1585-ben megjelent II. Rudolf személyes orvosának, a prágai egyetem professzorának, Tadeáš Hájek z Hájkunak a könyve a sörről, amit a világon az első sörgyártás-technológiai könyvnek tartanak.

A Reinheitsgebot (balra) és a Frantovy prava (középen) a középkori sörfőzés szabályait tartalmazták

(Forrás: *Dějiny piva és České pivo*)

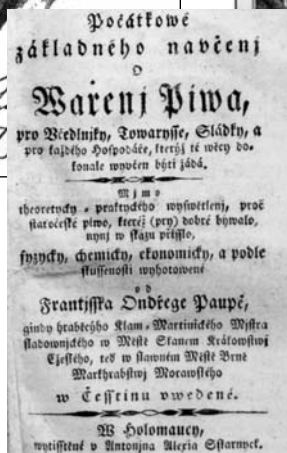
A XVIII. és XIX. század fordulóján aztán megszületettek a cseh sörszakmai irodalom első tudományos művei, mindenekelőtt František Ondřej Poupě legendás sörfőző könyve a sörfőzés alapjairól, amelyet 1794-ben Prágában németül, majd 1801-ben cseh nyelven adtak ki Olomoucban. A német nemzetiségű Karel Napoleon Balling, a prágai két-

nyelvű politechnikai intézet rektora, a bécsi Császári Akadémia levelező tagja rengeteg sörfőzéssel kapcsolatos tudományos munkát jelentetett meg a XIX. század közepén Prágában. Ő volt az, aki bevezette a „sacharométer” (Balling-fokoló) műszert a sörgyártásba, és ki ne tudná, hogy a sörlé erjesztés előtti szárazanyag tartalmának mértékét ma is Balling fokban határozzák meg. (Általában ennek 1/3 vagy 1/4 része a sör alkoholtartalma.) 1873-ban a cseh sörfőzők rendszeres szakmai folyóiratot alapítottak, Kvas néven. A XIX. és XX. század fordulóján már sörtörténeti művek is születtek, elsősorban a točnicki születésű sörfőző, alkimista és író Otakar Zachar tollából. Később a szépírók műveit is át- meg áthatotta a sörgyarak, sörfőzők és sörözők világa, amivel a sörfogyasztás a szépírodalom része lett. Csehországban manapság már se szeri, se száma a sörrel foglalkozó kiadványoknak mind szakmai, mind pedig ismeretterjesztő színvonalon.

Poupě és műve

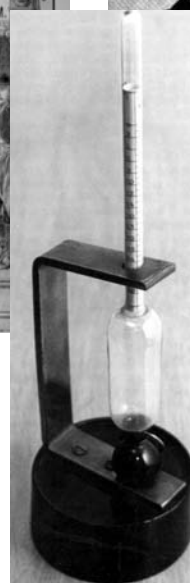

Kvas, a csehek első szakmai folyóirata

Balling és találmánya

(Forrás: Česká pivo)

A XIX. század első felében és az Osztrák–Magyar Monarchia idején a városi polgárság körében még inkább elterjedt a sörfogyasztás és sorra alakultak a nagyobb sörgyarak. 1839-ben megalapították a pilzeni (Prazdroj), 1869-ben a smíchovi (Staropramen), 1874-ben a Velké Popovice-i, 1895-ben a budějovicei (Budvar) sörgyárat, és így tovább. Egy 1864-es statisztikai adat szerint abban az évben 1026 (!) sörgyár működött Csehországban. Az 1871-ben kiadott törvény szerint új mértékegységeket vezettek be a Monarchia területén, és ezt a céhek előírásai is követték. A régi edények helyett bevezették a negyed- és félliteres söröspoharakat. A sörgyártás csehországi súlyát jól jelzi az az adat, amely szerint az 1899-es évben a Monarchia területén főzött 21,3 millió hektoliter sör-

nek mindössze 7%-át (!) főzték a magyar koronához tartozó területeken, vagyis a mai Magyarország, Horvátország és Szlovákia területén, illetve Románia, Szerbia, Szlovénia és Ausztria egyes részein. Ugyanakkor a mai Ausztria, Csehország, Szlovénia területén és Lengyelországnak a Monarchiához tartozó részén közel 20 millió hektoliter (!) sört főztek. A sörtermelésnek és fogyasztásnak ez a mértéke annál is inkább meglepő, mert a sör akkor sem számított olcsó italnak. 1914-ben egy liter normál sör 36 fillérbe került Csehországban. Ugyanekkor 1 kg krumpli ára 10 fillér, 1 kg kenyérére pedig 30 fillér volt.

Az első pilzeni „sörvonat” (balra) és a budějovicei gyár régi reklámtáblája magyar nyelven (jobbra)
(Forrás: reklámkiadvány és *Vše o pivu*)

A csehországi sörgyáraknak ez a gazdag térbeli tagoltsága részben azért maradhatott fenn a mai napig, mert a cseh emberek mindennapjaihoz hozzátartozik a sörfogyasztás, így nagy mennyiségű sört lehet eladni országos szinten; részben pedig azért, mert a szakemberképzés igen magas szintű és kiterjedt, így aztán igen sok serfőző mester található ma is az ország területén. A sládek, vagyis a serfőző mester minden városban elismert szaktekintélynek számított, és számít most is. Olyan szakembernek, akiről tudják, hogy

jelentős mértékben az ő szaktudásán múlik, hogy szeretett sörük minden nap megfelelő minőségű legyen.

Az azonban, hogy egy-egy városi sörgyár nemigen terjeszkedett túl saját városa határain, elsősorban a középkori „sörmérföld” intézményének köszönhető. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a serfőző ipartestületek elérték, hogy a serfőzde egy mérföldes körzetében tilos legyen idegen sör kimérése. A sörmérföld intézményével a serfőzők bebiztosították ugyan a piacukat, de egyben korlátozták is a saját termelésük lehetőségeit, mert így a városi sörgyárnak lehetősége sem

A nevezetes sörpróba: a serfőző mester bőrnadrágjában a sörrel fellocsolt padra ült, mielőtt az megszáradt volna. Ha a sör jó minőségű volt, akkor a bőrnadrág odaragadt a padhoz.

(Forrás: *Dějiny piva*)

volt a terjeszkedésre, a termelés bővítésére. A nagyobb gyárak persze már régóta termelnek exportra is, ezt azonban a mamut cégeken kívül ma is csak néhány kisebb gyár teheti meg. Elég bizonyosságot nyerünk erre, ha megnézzük bármelyik magyarországi hipermarket sörösztályát, ahol a Pilsenin, a Budvaron és a Staropramenen kívül csak elvétve találkozhatunk más csehországi sörgyár termékével.

Sörfőző mester 1596-ból (*balra*); a nemesek gyakran kényszerítették az alattvalókat, hogy saját sörét igyák, és megtiltották más helyről származó sör fogyasztását (*Forrás: Dějiny piva*)

A mai helyzet

A városi sörgyárak többsége a rendszerváltás után magántulajdonba került, valamilyen cég (általában részvénytársaság) vagy egy-egy család lett az új tulajdonos (például Eggenberg, Bernard, ők pedig fontosnak tartották a minőséget), és nem ritkán városi fennhatóság alá kerültek. Előfordul éttermi sörfőzde is.

Ez alól természetesen kivételt képeznek a söripari óriások (Plzeňský Prazdroj, Budějovický Budvar, Staropramen, Starobrno stb.), amelyek ma zömmel nemzetközi tulajdonban vannak, és amelyeknek gyárjai – az új tulajdonos akaratának megfelelően – gyakran

A humpoleci Bernard családi sörgyár régi reklámtáblája és mai sörrei (*Forrás: reklámkiadvány és internet*)

csupán egy területre szakosodnak a sörgyártás folyamatában. Jó példa erre a termelés-szakosodásra a pilzeni sörgyár, amelynek tulajdonosa ma ugyanaz, mint a budapesti Dréher sörgyáré, így Magyarországra rajtuk keresztül kerül be a pilzeni. Ugyanakkor ehhez a birodalomhoz tartozik pár éve a Velké Popovice-i gyár is, ahol ma már – a tulajdonosi döntés következtében – nem főznek önálló sört. Ezt az üzemet a gyártási folyamat más szegmensére használják, és az idősebb magyar sörfogyasztók méltán kedvelt márkáját a cégcsoporthoz tartozó más gyárakban – recept alapján – állítják elő, a dobozos kiszerelesűt például éppen Budapesten.

A minisörfőzdék szinte minden esetben vendéglátóipari vállalkozások részei, egy adott – általában nagy forgalmú – vendéglátóhely kiszolgálására alakulnak. A legismertebb és legrégebb ezek közül a prágai U Flekú (Flekék sörözője), amelyet a világon szinte mindenki ismer, és ahol az 1400-as évek közepétől főzik a speciális helyi sört. Az U Flekú ma már turista látványosság. Mintájára a rendszerváltást követően több minipivovar alakult Csehországban, elsősorban Prágában. Emeljünk ki most ezek közül néhányat:

Az U Flekú söröző falfestménye és a Lovagterem
(Forrás: reklámkiadvány)

– *Novoměstský pivovar* (Újvárosi sörfőzde) és étterem a Vodičkova utcában, amelynek zegzugos termein végighaladva, magát a sörfőzés folyamatát is megismerhetjük, hiszen a vendégek mögötti helyiségekben ablaküvegen át láthatjuk az erjedő sört;

– *Pivovarský dům* (Sörfőzők háza) a Ječná és Lipová utcák sarkán, a söripari szakmai szövetség székházában található, ahol 1–2–3–4 deci sört is lehet rendelni a különféle ízesített sörökből, és amelynek különleges itallapján a sörgyár látogatása külön megrendelhető, így amíg a férfiember párja az ízesített sört kortyolgatja, addig az érdeklődőt levetik a pincébe, és bemutatják az ipari folyamatot;

– *U medvídků* (Medvebocsokhoz) söröző, ahol a világ legerősebb sörét főzik és árulják, legalábbis így reklámozzák üveges X-beer sörüket;

– *Klášterní pivovar Strahov* (Strahovi kolostori sörfőzde), ahol egészen különleges berendezéseket láthatunk a kitűnő barna sör fogyasztása közben;

A Novoměstský pivovar és a Klášterní pivovar Strahov belső részlete
(Fotó: Polgár László)

– *Bašta, Sousedský pivovar U Bansethů* (Bástya, Sörfözde Bansethék mellett) – ez a kisebbnél is kisebb családi sörfözde a Jaroslav Hašek révén is ismert U Bansethů étterem mellett csupán annyit termel, amit a napi forgalom igényel, és ez egy kisméretű sörözőnél nem túl nagy mennyiség;

– Libeňben, a Bulovka kórház közelében találjuk a *Pivovar u Bulovky* sörözőt, sörfőzdet és panziót, ahol a „Rheinheitsgebot” szerint főznek cseh és német típusú söröket, köztük a 13, a 14 és a 18%-os Richtert

– Brno városközpontjában található a *Pegas* söröző és sörfözde, ahol 1992 óta főznek sört, köztük a 16%-os Pegas Gold Speciált. A sörfőző üstök között üldögélve nemcsak kitűnű söreiket, hanem konyhájuk remek ételeit is megkóstolhatjuk.

– Brno újabb látványosságai közé tartozik a *Sředověká krčma* (Középkori kocsmá) is. Előbbiben helyben főzött különleges szüretlen sört, utóbbiban régi koroknak megfelelő ízesítésű sört (pl. Korma, azaz mézes sör) is ihatunk.

A brnoi Sředověká krčma
különleges látványosság...

...különleges sörökkel
(Fotó: Polgár László)

„Lepší pivo v žaludku, nežli voda na plících.”
 „Jobb a sör a gyomorban, mint a víz a tüdőben.”
 (sörözői felirat)

Néhány szó a sörfogyasztásról..

És most közelítsük meg témánkat a fogyasztó oldaláról is!

A legismertebb internetes keresőbe beírva a hospoda (vendéglő) és a Praha szavakat, 530 ezer találatot kapunk. Ez az adat kitűnően jelzi, hogy témánk szempontjából kiemelkedő jelentősége van a sörözőnek, annak a helynek, ahol a cseh polgár hozzájuthat kedvenc csapolt söréhez. A hospoda szó elég általános, sokféle vendéglátóhely-típus jelzője lehet. De nézzük meg konkrétan, hogy milyen „itatóhely-típusokkal találkozhat a látogató Prágában, illetve Csehországban:

- *Občerstvení, bufet* (frissítő, büfé) – általában a pályaudvarokon, jelenősebb forgalmi csomópontokon található kisebb helyek, pavilonok. Az különbözteti meg ezeket a helyeket a nálunk találhatóktól, és azért kerültek bele ebbe a felsorolásba, mert sok esetben itt is lehet valamilyen könnyebb csapolt sört kapni (a híres-hírhedt Vencel téri kolbászárusok manapság például a kitűnő Budějovický Sámson sört csapolják);

- *Pivnice, krčma* (söröző, kocsmá) – általában csak a melegkonyhával nem rendelkező egységeket hívjuk pivnicének, a sör azonban ezekben is kitűnő, egy-egy helyen általában legalább kétféle sört (az adott sör „10-es” és „12-es” típusát) csapolnak, de nem ritkán előfordul valamilyen különleges sör is a kínálatban;

- *Hospoda, hospůdka* (vendéglő, kisvendéglő) – a söröző melegkonyhás változata, általában a kispénzű emberek kiszolgálására szakosodott „klasszikus”, kockás abroszos hely;

- *Restaurace* (étterem) – a hosszabb tartózkodásra és sörözésre való helyek, melyek között természetesen megtalálhatóak az igen magas szintű és árkategóriájú egységek is;

- *Sörfőzdek*, amelyekről az előbb már beszéltünk;

- *Kertvendéglők*, amelyek elsősorban tavasztól ősziig üzemelnek. Prágában rengeteg park és kert van, és ezekben gyakran találunk kertvendéglőket. A gazdaságosság miatt persze az egyes vállalkozások igyekeznek télen is nyitva tartani, ezért többségük fedett

A Na Květnici kertvendéglő Nuslében és a Pinkáš söröző festői belső udvara
 (Fotó: Polgár László)

vendéglátóhellyel is rendelkezik, illetve gyakran a zárt vendéglők is megnyitnak belső vagy külső kerteket a nyári időszakban. A kertvendéglő leginkább eredeti példája a Na slavníku söröző a Stromovka park szomszédságában, vagy a Na Květnici Nuslében.

– *Különleges vendéglátóhelyek* – ezek között elsősorban a prágai *Pivní galerie* üzletet és sörözőt kell kiemelnünk, amelyet azzal a céllal alapítottak és üzemeltetnek, hogy az összes „cseh kézben maradt” kisüzemi sörfőzde termékét árulják. Itt a legkülönbözőbb cseh sörök megvásárolhatóak üveges kivitelben, de kaphatóak mindenféle kiegészítők (például sörtalicska vagy sörméter-mérő) és ajándéktárgyak (könyvek, pólók, poharak, kupák stb.) is. Az üzlet csapszékében időnként változtatják a csapolt sör típusát, jelenleg benešovi Ferdinand (világos) és Sedm kůli (=Szedum kůli: hét golyó, félbarna) sört csapolnak. Sedm kůli, azaz hét golyó, mondják a csehek, mint Szarajevóban, utalva ezzel a Ferenc Ferdinánd elleni merényletre és a Monarchia szétesésére, – és valóban, ez a sör nagyot üt, kítűnő és erős. Szerencsére nemrég óta Budapesten is megkóstolhatjuk ezt a sört a Ferdinánd Monarchia Sörház jóvoltából.

A Pivní galerie sörszaküzlet és söröző kívülről és belülről. A sörök között válogat:
Kovács Dénes és Heiner Lajos (Fotó: Kovácsné B. Ágnes)

– *Hálózatokhoz tartozó helyek*, amelyek általában magukon viselik egy-egy jól kitalált szisztéma elemeit. Itt a Švejk étteremhálózatot említeném példaként, amely franchise rendszerben működő éttermek sora (jelenleg 34 csehországi söröző a tagja, de vannak

A cseh söröző „McDonald’s-a”, a Švejk étteremhálózat mobilegysége Budapesten és Nyíregyházán
(Fotó: Polgár László)

külföldön is – pl. Mexikóban vagy az oroszországi Togliatti városban! – érdekeltségeik), amelyekben az ember mindig biztosra mehet, mindig ugyanazt kapja. Mondhatjuk, hogy ez a hálózat a sörözők kelet-európai „McDonald’s-a”. Ugyanazok a kitűnő cseh ételek, Pilseni Prazdroj (vagy szintén pilzeni Gambrinus) sör, egyforma berendezés, mindent átható Švejk-jelenlét (poharak, korsók, tányérok, falképek, stb.). Nem lehet vele rosszul járni. A Švejk étteremhálózat tulajdonosa Magyarországon is szokott mobiléttermet üzemeltetni, legutóbb a nyíregyházi cseh napokon, 2010 márciusában.

A vendéglátóipari egységeknek ezek a felsorolt típusai igen gyakran keverednek a cseh gyakorlatban, az éttermet nem ritkán pívnicének hívják, mert mondjuk úgy szokták meg az emberek, vagy a sörözőt restaurácénak, mert az „átkosban” például közétkeztetés is folyt benne. Számunkra azonban, mint minden más becsületes sörissza számára, a legfontosabb kérdés maga az anyag, a folyékony kenyér, amit elfogyaszthatunk az adott helyen, ezt követi a hely közege, hangulata, majd a kiszolgálás minősége, és persze manapság igen fontos az ár is. Ez utóbbira egy szemléletes példa: húsz éve a Prágai sörkalauz megjelenése idején az U kalicha (A kehelyhez) címzett vendéglőben, amelyet mindenki a Švejk révén ismer, a pilzeni sör ára 8 korona volt, amit akkor 7-tel kellett szorozni. Ma ugyanitt 60 korona a sör, és 11–12-es a szorzó.

Az U kalicha (Kehely) söröző kívülről és belülről
(Fotó: Polgár László)

Csehországban a sörözésre persze más alkalmat is gyakran lehet találni. Az egyes gyárak és márkák kedvelői számára sokszor szerveznek sörfesztiválokat, bemutatókat. Ezek közül a legnagyobb, mindössze pár éves múltta visszatekintő rendezvény a *Prágai sörfesztivál* (www.ceskypivnifestival.cz), amely nem titkoltan a müncheni sörfesztiválhoz hasonló cseh rendezvény akar lenni. 2010-ben már a harmadik ilyen fesztivált rendezték a Prága szélén felállított hatalmas sátrakban, ahol 70 féle csapolt sör közül válogathattak a látogatók.

Különleges sörök, nem mindennapi helyek

Említettük már, hogy néhány helyen a cseh sörfőzők is próbálkoznak – a belga sörökhöz hasonlóan – a sörök ízesítésével. A Pivovarský dűmban például csokoládés sört is kaphatunk. Mind közül a legérdekesebb talán a Nová Paka-i sörgyár által gyártott vadken-

deres sör, a *Hemp*. Ugyancsak több gyár kínálatában szerepelnek a nem mindennapi használatra szánt különlegesen erős sörök. Ezek közül a leginkább tradicionális a 19 fokos barna sör, a *Pardubický Porter*. De gyárt hasonlóan erős, vagy inkább még erősebb sört a már említett náchodi sörgyár, a *Primátor*, amelynek 21 és 24 fokos sör is szerepel a termékskáláján. Az erős sörök között ma a prímet persze az U medvídkuban gyártott 33 fokos X33 sör viszi, amelynek alkoholtartalma 12,6% (!).

Nézzük a legerősebb cseh söröket extrakt tartalmuk szerint:

Sör	Gyár	Fajta	Extrakt tartalom %	Alkohol tartalom %
Pardubický Porter	Pernštejn Pardubice	barna	19%	8%
Knížecí Schwarzenberská 21	Platan Protivín	világos	21%	10,6%
Primátor Rytířský	Náchod	világos	21%	9%
Herold Golden Revolution	Březnice	világos	23%	9%
Primátor Double 24	Náchod	barna	24%	10%
Královská zlatá labuť	Zvickov	barna	26%	12,3%
X-BEER 33	U medvídků	félbarna	33%	12,6%

A különleges termékekkel foglalkozó gyárak gyakran főznek nem sörnek számító italokat is, például sörpálinkát (pivní pálenka, pivovice). A Černá Hora-i gyár kimondottan foglalkozik különböző desztillátumok készítésével is, így a kínálatukban egészen különleges italok szerepelnek, mint például: Templomos elixír (barna gyógylikőr), sörrum, sörvodka, sörpálenka.

A nem mindennapi vendéglátóhelyek legegyszerűbb változatát, a sörszaküzleteket már említettük, vannak azonban más különleges helyek is, ahol sörözhetünk. Példának okáért itt egy friss kezdeményezés Pilsznből: a *The PUB* (Pilsner Unique Bar) szisztéma. Az ebben a rendszerben működő sörözőket inkább küzdőtereknek nevezhetnénk, vagy sportpályáknak. A rendszer lényege ugyanis a következő: a sörözőben minden vendég magának csapolja a sört! Minden asztalt felszerelnek egy sörcsap-fejjel, amelyen annyi csap van, ahány szék tartozik az asztalhoz. A csap tetejére rögzített számlálószerkezet méri a fogyasztást, és azt mindjárt ki is vetíti a söröző falán elhelyezett vászonra, így a baráti társaságok egymással versenyeznek abban, hogy melyikük csapata tud több sörrel megbirkózni.

Az egyik prágai „The Pub” söröző kirakata és asztalai a csapokkal
(Fotó: Polgár László)

Prágában nagyon sok külföldi fiatal telepedik le, illetve tanul az utóbbi egy-két évtizedben. Elsősorban az ő kedvükért jöttek létre azok a különleges kocsmák, ahol nem 2–3, hanem 20–30 féle sört csapolnak. Egyik legjelentősebb hely ezek közül a Prague Beer Museum, ahol 30 féle (!) sört ihatunk, a žižkovi *Svět piva* (Sörvilág) sörözőben 21 különböző sört csapolnak, egy részüket ráadásul a pinchelyiségben saját magunk csapoljuk

A Prague Beer Museum (balra) és a Svět piva (jobbra) sörözők csapospultjai
(Fotó: Polgár László)

magunknak, itt ugyanis önkiszolgáló részleg működik. A *Zlý časy* söröző Nusléban található, itt csupán 14 különböző csapolt sör közül választhatunk, ám tartozik hozzá egy „*Pivkupectví*”-nek nevezett boltocska is, ahol mindenféle üveges söröket vásárolhatunk.

A különleges helyek legkülönlegesebbike azonban az utóbbi időkben elterjedő sörfürdők intézménye, amit Heiner Lajos barátunknak volt alkalma kipróbálni. Itt sörs furdoban ücsöröghetünk, sörs samponnal moshatunk haját, és közben sört ihatunk, esetleg a kádban ülve ebédelhetünk. Chodová Planán és nemrég óta Prágában is élvezhetjük a sörs furdót. (További információk: www.pivnilazne.cz és www.pivnilaznezoto.cz)

A Chodovar sörgyár sörfurdője (*balra*) és „Pivnec” sörkozmetikumok (*jobbra*)
(Forrás: internet)

Más sörgyarak más attrakciókkal próbálkoznak, hogy megnyerjék maguknak a turistákat.

Ismert, hogy Csehországban igen nagy a belföldi turizmus, így a sörgyarak sem akarnak kimaradni ebből az üzletből. Próbálkoznak például múzeumot létrehozni, sörgyárlátogatásokat szervezni, vagy egyszerűen csak kihasználják a helyük, településük, épületeik adta érdekességeket.

Az alábbi kis táblázatban összefoglaljuk a sörgyarakhoz kapcsolódó legérdekesebb turisztikai látnivalókat:

Černá Hora	kis sörgyári sörfőzőház
Dalešice	a Sörgyári capriccio című filmnek megfelelő stílusú sörgyár – itt forgatták a filmet, és itt van az Osztrák–Magyar Monarchia Sörtörténeti Múzeuma
Dětenice	középkori kocsmá
Hanušovice	sörgyári múzeum
Harrachov	üvegfüvő üzem és sörfurdő
Chodová Planá	sörfurdő
Chýše, Oslavany	kastélysörfőzde
Kostelec	
nad Černými lesy	sörgyári múzeum
Krušovice	Rakovník Sörgyári Múzeum
Nymburk	Hrabal emléktábla

Ostrava	sörgyári múzeum
Plzeň	sörgyári múzeum, sörgyárlátogatás
Staropramen, Praha	sörgyárlátogatás
Velké Popovice	sörgyárlátogatás
Zvůkov	vár a sörgyárnál
Želiv	kolostori sörfőzde

További látogatható sörgyárok: Kácov, Polička, Olivětín (Broumov).

A dětenicei (*balra*) és a dalešicei (*jobbra*) sörgyár egy-egy részlete
(Forrás: internet)

Most nézzük meg egy kicsit közelebről a vendéglőválasztás két fő szempontját, a sört és a közeget.

Milyen sört igyunk?

Kisvárosban természetesen a helyi sört kóstoljuk meg, de ha ez nem ízlene, mindenhol ihatunk az „óriások” söreiből (Prazdroj, Gambrinus, Budvar, Staropramen, Krušovice). Ma Prágában (és egész Csehországban is) a legelterjedtebb sör a pilzeni. Pedig ez nem volt mindig így. Jacob Pinkas vállalkozó, az U Pinkasů (Pinkas) söröző egykori tulajdonosa csak 1843-tól hozhatott be pilzeni sört Prágába, éppen a már említett „sörmérföld” miatt. Ez volt az első pilzeni söröző Prágában. A pilzeni sör prágai elterjedésének és sikerének oka nem kis részben az, hogy minden sörözőben vigyáznak a csapolt sör minőségére.

Az U Pinkasů kitűnő söre és étlapja (*balra*); sörtankok az U českého lva (A cseh oroszlánhoz) sörözőben (*jobbra*) (Fotó: Polgár László)

gére, azt rendszeresen ellenőrzik, és a sörgyár maga is küld ki szakembereket a csapokkal kapcsolatos problémák előfordulása esetén, illetve időszakonkénti ellenőrzés céljából. A gyár nem engedi meg azt, hogy rosszul csapolják a termékét bárhol, mert jól tudják, hogy az az adott hely törzsközönsége körében jelentős hitelvesztéssel járna.

Ezért aztán a pilzenit elég jó biztonsággal lehet választani bárhol. További újítás, hogy egyre több sörözőben, ahol ezt a forgalom lehetővé teszi, és a körülmények megengedik, nem hordóból, hanem tankból csapolják a sört, ami nagymértékben javítja a pilzeni sör élvezeti értékét.

A napi fogyasztók és a sörszakírók régóta rendszeresen figyelik a sör minőségét az egyes helyeken, kvázi fogyasztóvédelmi céllal, és különféle listákat állítanak fel. Ezt meglovagolva a pilzeni sörgyár is meghirdette a vendéglők sörszempontról mért „Top 100” és „Top 10” listáját, amelyet az internetes oldalukon leadott szavazatok alapján állítanak össze.

Általános prágai vélekedés szerint ma a legjobb pilzenit az „állatos” sörözők csapolják: a „Vízilóban” (U hrocha) a legjobb, ezt követi a Jelinkova pivnice (Jelinekéék sörözője, korábban U jelinků – A szarvasokhoz), harmadik a rangsorban a Bohumil Hrabal révén híressé vált „Arany tigris” (U zlatého tygra).

De ne reménykedjünk! A három söröző egyikében sincs szinte soha, semelyik időszakban üres hely. Némi szorgalommal és furakodással azonban mégis sikerrel járhatunk, és valóban megéri az élmény! Ha Önök közül bárki Prágában jár, javaslom, semmi esetre se hagyja ki ezeket a helyeket.

Az U hrocha (balra);
a Jelinkova (középen);

és az Arany tigris (jobbra)
sörözők bejárata
(Fotó: Polgár László)

Milyen sörözőbe járjunk (menjünk)?

A törzsvendégek persze nem feltétlenül a sör miatt járnak egy-egy helyre, vonzó lehet a közelség és a társaság is. A cseh sörözők csapszékeiben gyakran látni helyi lakosokat, akiknek külön fenntartott asztaluk van, ha közülük bárki bármikor beesne... Szinte mindegy azonban, hogy nem törzsvendégként melyik sörözőt választjuk. A cseh életben ugyanis a söröző egyfajta „hyde park” szereppel bír, itt mindenki elmondhatja a véleményét, itt mindenki barátkozik mindenkivel. Vagyis ne lepődjünk meg, ha ad abszurdum,

a prágai belváros közepén mellénk telepedik egy šumavai vadász és a vadállományról meg a falujáról kezd mesélni. A cseh sör, és az ezt körülvevő sörözői hangulat megoldja a nyelveket, levetteti az emberekről a természetes távolságtartást, aminek következtében napról-napra tapasztaltabb, bölcsebb lesz a sörissza kocsmajáró ember. A cseh söröző maga az élet színtere: fontos dolgokat vitatnak meg itt, és fontos dolgok dőlnek itt el, barátságok, esetleg még szerelmek is kötődnek. Élményt élmény követ, és nincs két egyforma nap a cseh sörözőben, még akkor sem, ha valaki mindig ugyanoda jár. A cseh sörözőbe egyre több nő jár. E sorok írója a korábbi évtizedekben is sokat járt csehországi sörözőkbe, és látott ott nőket is, manapság azonban, a „bársonyos forradalom” után 20 évvel érezhető, hogy e téren még jobban emancipálódott a cseh nő, egyértelműen többen és szabadabban járnak sörözni a cseh lányok, asszonyok.

Kultikus helyek

Vannak olyan kiemelkedően fontos sörözők, amelyeket egyszer minden sörisszának látnia kell. Mi most, a teljesség igénye nélkül, felsorolunk ezek közül néhányat:

– **U Flekú (U Flekú söröző), Prága.** Erről a söripari és szórakoztató komplexumról, illetve turisztikai látványosságról már többször megemlékeztünk ebben az értekezésben, ezért most legyen elég ennyi: ezt a helyet minimum egyszer mindenkinek látnia kell! De nemcsak látni, hanem beülni és sörözni is muszáj. A pazar dekorációt, az ódon hangulatot, a kitűnő (igaz, drága), 1843 óta bajor recept alapján főzött Flekúv lezák sört egyszer mindenkinek látni, ízlelni kell. És a kertben, vagy a hosszú asztalok valamelyikénél ülve, a hagyományos kocsmazenekart hallgatva átadhatjuk magunkat a több száz éves cseh sörkultúrának. És átérezzük azt, amit Lád'a Novák „Utolsó sör” című képe sugall az Ócseh teremben: „Ha meghalnál söröcskénk, árvaságra jutnánk”

– **U kalicha (Kehely söröző), Prága.** Említettük már ezt a Švejk rajongók szent helyének tekintett vendéglőt, amely ma, Flekék sörözőjéhez hasonlóan, inkább a nyugati turisták, mint a prágai lakosok vagy a magyar sörisszák helye, de kultikus volta, és hangulatos berendezése, a zenegépből vagy a zenészekről származó zene és a falakon elhelyezett képek révén hűen idézi a „boldog béke idők” emlékét, a Monarchia korszakát. Ha megengedik, talán mi is írhatunk a falra, és talán még a légypiszkot is felfedezhetjük Ferencz József képén.

Az Arany tigris (*balra*) és a Víziló (*jobbra*) személyzete barátainkkal:
Bakos Istvánnal és Kovács Dénessel (Fotó: Polgár László)

– **U zlatého tygra (Arany tigris söröző), Prága.** Bohumil Hrabal kedvenc kocsmája, szinte csak akkor nincs tele, ha nincs nyitva. A söre (pilzeni) kitűnő, a falakon mindenhol a nagy és Magyarországon is igen népszerű cseh író nyoma. Bill Clinton amerikai elnök is meglátogatta itt Hrabalt, amikor Václav Havel elnök meghívására Prágában tartózkodott. A kocsmai pletykák szerint még szaxofonozott is a „mesternek”.

– **U hrocha (Víziló söröző), Prága.** A legújabb kor kultikus helye. Pilzeni söre ma vitathatatlanul a legjobb Prágában. Ez a Hradcsin aljában levő kicsi kocsmá, a Tigrishez hasonlóan minden napszakban tele van, de kis szerencsével azért a csapszék feletti vízilószobor árnyékában azért megkóstolhatjuk a mindig hideg és friss pilzenit.

– **U Pinkasů (Pinkász söröző), Prága.** Az első pilzeni sörmérő hely Prágában sokunk kedvence volt a „bársonyos forradalom” előtti időkben. Ma inkább elegáns, mint hagyományos söröző, de azért a sör ma is kitűnő, és a csapszék melletti helyiség, vagy a kert-helyiség ma is élvezhető hely maradt.

– **U černého vola (Fekete ökör söröző), Prága.** A várnegyed kedvelt sörözője, a Külügyminisztérium szomszédságában. Popovicei és pilzeni sört csapolnak, berendezése, dekorációja is régi, megmaradt a korábbi évtizedekből. Így is képviseli a prágai sörözők legjobb hagyományait. Nem véletlen, hogy a cseh kultúrát és Hrabalt szerető, az aszódi múzeum köré gyűlt művészek alkotóköriüknek a Fekete Ökör Baráti Kör nevet adták.

A Fekete ökör sörözőben
(Fotó: Kovácsné B. Ágnes és Polgár László)

– **Masné krámy (Húskamrák, vagy Mészárszék), České Budějovice.** A dél-cseh vidék legnagyobb városának központjában levő volt húspiacot alakították át sörözővé. Az elkülönülő hajdani árushelyek mind egy-egy kis külön sörözőnek tekinthetők a hatalmas teremben. Az utóbbi évtizedekben tulajdoni viták miatt zárva tartották, de manapság már ismét nyitva van. Természetesen Budvart csapolnak.

– **Na spilce (Erjesztőkamra), Pilsen.** A sörgyár egyik helyiségében kialakított kitűnő étterem, söröző, ahol a méltán világhírű Plzeňský Prazdroj (Pilzeni Ősforrás) sört közvetlenül a gyártás helyén kóstolhatjuk meg.

– **U Salzmannů (Salzmannék sörözője), Pilsen.** A város legrégebbi, ma is működő sörözőjét 1858-ban alapította Martin Salzmann fuvaros, aki 1843-ban az első pilzeni sörszállítmányt Prágába szállította a Pinkász söröző részére. 15 évvel később megalapította saját éttermét Pilszenben, amely különösen a Monarchia idején volt felkapott hely a Prágából kirándulók között.

BOHEMIA ELŐADÁS

– **Stopková plzeňská pivnice (Stopka pilzeni sörözője), Brno.** Ami Prágának a Pincász, az Brnónak a Stopková pivnice. Itt csapoltak ugyanis először pilzeni sört a városban. A magával ragadó szépségű sgraffittós ház ma is Brno egyik legszebb épülete a sétáló utcán.

– **Bílý koníček (Fehér lovacska), Třeboň.** A Bécsbe vezető út mentén 1544-ben létesült fogadó gyönyörű reneszánsz épületében ma hotel és étterem működik, ahol a méltán híres Bohemia Regent és Bohemia Prezident sört kóstolhatjuk meg. A sört, amelynek címkéje adta a Bohemia Baráti Kör logójának alapját.

Masné krámy (balra); U Salzmannů (középen); Bílý koníček (jobbra)
(Forrás: České pivo)

– **Restaurace Na hradě (Vár étterem), Hradec Králové.** A városi múzeum és színház közelében levő söröző a klasszikus cseh éttermi hagyományokat követi berendezésével és ételválasztékával is. Nem mellékesen kitűnő a pilzeni sör, amit csapolnak. Webkamerájukon keresztül egész nap figyelemmel kísérhetjük a vendégeket.

– **U dvou koček (Két macska), Tábor.** Középkori hangulatot árasztó étterem, söröző a husziták városában. A berendezésben a város hagyományait tükröző módon a huszita harcok kellékei. Étlapja, sörválasztéka különleges.

– **U české koruny (A cseh koronához), Lipnice nad Sázavou.** A festői Vysočany tájon található kicsiny, bájos falucska a kocsmájáról híres. Itt írta meg ugyanis Jaroslav

Lipnice nad Sázavou, U české koruny fogadó ma
(Fotó: Jomar Honsi és a szerző archívuma)

Hašek a Švejk nagy részét. A fáradt, beteg író egyik barátja, Panuška festő hozta el ide, és az akkori vendéglős Invald befogadta őt. Hašek megírta a Švejket, a honoráriumokból vett egy kis házat a faluban, majd nem sokkal később meghalt. Itt is van eltemetve. A vendéglőt ma Hašek unokája vezeti, a helyiek neki köszönhetik a kitűnő sört és a mindig vidám hangulatot.

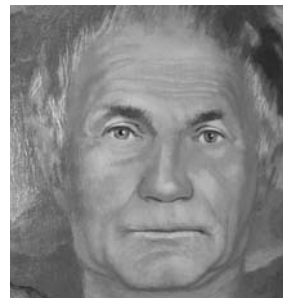
– **Hájenka (Hájjenka), Kersko.** Gyönyörű környezetben, a kerskói cseh erdő közepén áll ez a legendás fogadó, Bohumil Hrabal utolsó háza, lakhelye közelében. Elsősorban a népszerű író tette híressé, de példátlanul kivételes környezete is hozzájárult ahhoz, hogy a kulturális helyek egyike legyen. Itt forgatták a Hóvirágünnep című cseh film egyes részleteit.

A Hájenka (balra) a kerskói erdő (jobbra) közepén álló vadász étterem
(Fotó: Polgár László)

A cseh söröző és az irodalom

A cseh sör, mint írtuk, a társadalmi érintkezés fontos színtere, mintegy „agóraként” működő terület, ahol érdekes dolgokat lehet megtudni a mindennapokról és a nagyvilág eseményeiről. Ezért aztán a cseh írók, művészek évszázadok óta kedvelt terepe ez, hiszen számtalan benyomást, ötletet lehet itt szerezni. És persze barátokat is, és lehet találkozni a pályatársakkal is. A prágai cseh nyelvű irodalom három, egymást követő kiemelkedő alakja: Jan Neruda, Jaroslav Hašek, és Bohumil Hrabal élete és munkássága erős szimbiózisban volt a vendéglők világával. Rájuk hamarosan részletesebben kitérünk. De más művészek életművében is jelentős szerepet játszik ez a terület (például Egon Ervin Kisch, Karel Čapek stb.). A művészek asztaltársaságaihoz pedig gyakran tartoztak kollégák, pályatársak és gyakran civilek is.

A prágai vendéglők krónikásai: Neruda, Hašek, Čapek, Hrabal

Az Osztrák–Magyar Monarchia idején Prága hihetetlenül izgalmas hely volt. A polgárosult városban rengeteg söröző, sörfőzde és kávéház működött, egy-egy kisebb területen szinte egymás melletti házakban, és a kiterjedt korabeli társasági élet következtében ezek mind meg is tudtak élni. Ezt a gazdag korszakot számtalan korabeli könyv örökíti meg, elsősorban Ignát Herrmann és Karel Kukla regényes leírásai. Érdekes adat, hogy a századfordulón csak a Vencel téren nem kevesebb, mint 17 (!) serfőzde működött. Ezekben a vendéglőkben különféle asztaltársaságok alakultak, nem ritkán egy-egy vezető művész köré csoportosulva. Általában minden baráti társaságnak megvoltak a kedvenc helyei, sok esetben nem is egy. Ezek kiválasztásában döntő jelentőségű volt a hely jellege, a sör fajtája, és persze mindenekelőtt a vendéglős hozzáállása. A vendéglősök pedig kedvelték az irodalmárokat, hiszen ez jó reklám volt számukra, és vonzotta a civil vendégeket is. Nem ritkán hitelt adtak sört, amit aztán az írók a honoráriumából rendeztek.

Jan Nerudának a Prágáról és főleg a Kisoldalról írt történetei kedves elbeszélések, és az író munkássága része a világirodalomnak. Neruda bár „kisoldali” író volt, kedvenc helye mégis az Újvárosban a Spálená utcában levő U Ježiška söröző volt, ez sajnos ma már nincs meg, a Národní třída metrómegálló van a helyén. Ebben a sörözőben egyébként saját asztala volt a híres zeneszerzőnek, Bedřich Smetanának is.

A prágai vendéglők bohém világának legavatottabb ismerője és megörökítője Jaroslav Hašek, a Švejk írója volt. Rövid, ámde igencsak eseménydús élete során Hašek rengeteg prágai vendéglőben számított törzsvendégnek. Mivel Jakub Arbes idősebb cseh író asztaltársaságához tartozott, gyakran fordult meg Vinohradyn, a mai Balbínová utcában, az U zlatého litru sörözőben, ahol állandó összejövetelük volt. Kedvelt helye volt a Národní třída és a Na Perštýně sarkán állott Union kávéház volt, ahol pályatársaival találkozhatott. Innen nem messze, a Spálená utcai U Brejšků vendéglőbe szintén gyakran jártak, mivel Brejška úr, a tulajdonos, igen nagy barátja volt az irodalmároknak. Hašek azonban leginkább talán a Zvěřina vendéglős családhoz kötődött, akiknek – költségek miatt – a városban öt különböző helyen (a Vinohradyn, az Újezden és Smíchovban) is működött a sörözőjük, és Hašek a barátaival mindenhova követte őket. Nagy valószínűséggel a mai smíchovi Pod černým vrchem sörözőben alapították meg

Jaroslav Hašek és a vendéglő: Brejška vendéglősnek segít a jégszállítmányt behordani (*balra*);
a Mérsékeltén Haladó Párt alapítása (*jobbra*)

(Forrás: Jaroslav Hašek ve fotografií)

barátaival a Törvény Keretei Között Mérsékeltlen Haladó Pártot, amellyel kifigurázták a korabeli politikusokat. Hašekék gyakran egész éjszakákat töltöttek a sörözők közötti csavargással, és ahogy Radko Pytlík írja „A csavargó liba” című életrajzában, nem ritkán elindultak a város egyik végéből, hogy hazakísérjék barátjukat a város másik végébe, útközben persze nagyon sok helyen megálltak, majd az út végén a barátjuk visszakísérte őket ugyanazon az útvonalon.

Jaroslav Hašek megjárta az orosz frontot, majd onnan visszatérve első útja az Union kávéházba vezetett, nem kis döbbenetet okozva barátainak, akik abban a hiszemben voltak, hogy életét veszítette a fronton. Hašek a Švejket is kocszmákban kezdte írni, illetve az első füzetes kiadásokat árusítani, majd ugyancsak egy kocsmában, a lipnicei U české koruny (A cseh koronához) vendéglőben írta meg a jelentős részét.

Hašek kortársa volt Franz Kafka és Egon Ervin Kisch, két prágai író, akik németül írtak. Tévedés lenne azt hinni azonban, hogy az ő munkásságukban nem játszott szerepet a vendéglői terep. Kisch nem egy írása szól a prágai kocszmák világáról, és a depressziós, „sötét” műveket alkotó Kafkáról is tudjuk, hogy gyakori vendége volt az asztaltársaságoknak, különösen a prágai német írók kedvenc helyén, a Hybernská utcai Arco kávéházban.

A XX. század második felének kiemelkedő cseh írója, a Magyarországon is rendkívül népszerű Bohumil Hrabal élete és munkássága ezer és ezer szállal kötődik a vendéglők világához. Könyveinek, írásainak döntő többségében a kor kisemberei szerepelnek a maguk saját közvetlen környezetében, vagyis gyakran a kedvenc vendéglőjükben. Hrabal milliónyi kocsmai történetet mesél el, amiknek nagy valószínűséggel mindnek van valóságalapja. Maga Hrabal a gyerekkorát a polnáai és a nymburki sörgyárakban töltötte, és – Hašekhez hasonlóan – számtalan prágai vendéglőben megfordult (gondoljunk csak a hašeki csavargáshoz hasonló „Kobylisy–Libeň-i nagy szalomra”, amely a kanyargós út mentén jó pár kocsmá meglátogatását jelenti), de élete és kultusza leginkább az Arany tigris (U zlatého tygra) sörözőhöz köthető, ahol napi törzsvendég volt, és ahova számtalan híres és civil rajongója zárandokolt el, mint például Bill Clinton amerikai elnök is. Hrabal barátai ma keddenként találkoznak itt, és a kitűnő pilzeni sör mellett emlékeznek rá.

Bohumil Hrabal és a vendéglő: Václav Havel és Bill Clinton társaságában, illetve egyedül az Arany Tigrisben (Fotó: Tomáš Mazal és F. Heřman)

A mai kor egyik kiemelkedő cseh karikaturistája és rajzolója Petr Urban, aki nem „átalotta” újrarajzolni a Švejket, amelyet aztán az ő illusztrációival ellátva két gyönyörű kötetben nemrégiben megjelentettek. Urban azonban már ezt megelőzően is híres volt, elsősorban kocsmai „egyperceseiről”, és az általa megalkotott „Ruda Pivrnec” figurájáról, akinek szaftos „mini történetei” gyakran a kocsmában zajlanak. A karikatúrák számtalan népszerű könyvben jelentek és jelennek meg.

A Cseh Sörfesztivál hivatalos grafikája (balra); a Pivrnec sör címkéje (jobbra):
Petr Urban karikatúrái

Részlet az új Švejk-könyv grafikájából: Švejk és magyar társa (balra);
dedikáció e cikk szerzőjének (középen); Petr Urban és Polgár László (jobbra)
(Fotó: Hunyadi Zsófia)

A cseh söröző, mint láthattuk, érdekes hely

A cseh sörözőben persze elmélkedhetünk is, ha magunk vagyunk. Például azon, hogy vajon hogyan működhetett az a „Számlálószerkezettel ellátott alátét sörös poharak részére” nevezetű találmány, amelyet az Osztrák–Magyar Monarchia Magyar Királyi Szabadalmi Hivatalánál jegyeztetett be 30542. sz. alatt Hnat Alajos kereskedő és Jílek Ferencz bádogsmester Brünnben 1904-ben magyar nyelven.

– **Prága kávéház.** A Kálvin tér közelében található vendéglátóhely már az elnevezésében is hirdeti a két város barátságát, és a tulajdonosok elkötelezettségét. A néhány éve nyílt, gazdagon illusztrált falakkal és ízlésesen kialakított berendezéssel rendelkező kávézó hamar kedvenc hely lett a pilzeni sör barátai, valamint az egyetmisták körében. A pilzeni sör itt tényleg jó volt, de sajnos lecserélték. Igaz a mostanában csapolt jarosovi sör is finom és viszont tovább színesíti a mára már szerencsére nem olyan egysíkú budapesti cseh sörválasztékot. (www.pragakavehaz.hu)

– **Staropramen söröző.** Ez a Nyírpalota utcai söröző az „újkori” első fecske a budapesti cseh sörkimérések tekintetében. Kicsit ugyan kiesik a forgalomból, de a söre ma is kitűnő.

– **Švejk vendéglő, Balassagyarmat.** A kisváros Szabó Lőrinc utcájában található étterem szlovák konyhával, cseh sörökkel várja a betérőket. (www.svejkvendeglo.hu)

Jomar Hønsi norvég Hašek-utazó (*balra, a kép bal szélén*) a Ferdinánd Monarchia Sörházban 2010-ben; Pepíček Čecil cseh harmonikás (*jobbra, a kép jobb szélén*) a 2009. évi budapesti Cseh Sörfesztiválon
(Fotó: Polgár László)

A kiemelteken kívül is ismerünk néhány sörözőt, amelyekben Pilzenit, Staroprament, Budvart, vagy éppen Sámsont csapolnak, ezek részletezésétől most eltekintünk.

A minőségi cseh sörök magyar kedvelőinek nem kis örömeire lassan Budapesten is hagyománnyá válik a június eleji budapesti Cseh Sörfesztivál, amelyen legutóbb 15 féle cseh sört csapoltak, és amely valóságos ünnepe a cseh sörnek. A cseh sörkultúra magyarországi népszerűségét jól jelzi, hogy ezek a rendezvények egyre több látogatót vonzanak nemcsak Budapesten, hanem az ország megannyi városában, ahol cseh gasztronómiai napokat rendeznek.

Polgár László

2010 május–2011 február

IRODALOM

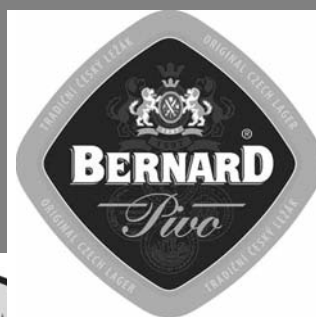
- Hana Večerková–Jan Kiss: *Abeceda piva* (Česká televize, Praha 2007)
- Josef Staněk: *Blahoslavený sládek. Kapitoly z dějin piva*
(Paseka, Praha–Litomyšl, 1998)
- Gabriela Basařová–Ivo Hlaváček: *České pivo* (NUGA, Pacov, 1999)
- Jaroslav Novák Večerníček: *Dějiny piva. Od zrození po konec středověku* (Computer Press, Brno, 2009)
- Hospody a pivo v české společnosti* (Academia, Praha, 1997)
- Boris Grušin: *In pivo veritas* (Merkur, Praha, 1985)
- Ladislav Chládek: *Pivovarnictví* (Grada, Praha, 2007)
- Polgár László–Simkó György: *Prágai sörkalauz* (Kelenföld, Budapest, 1989)
- Kocsis Péter–Marton Jenő: *Vétek György: Sörmentén Csehország*
(Hibernia, Budapest, 2007)
- Zdeněk Susa: *Velká česká pivní kniha* (Zdeněk Susa, Středkluky, 2008)
- Věnek Zýbrt: *Velká kniha piva. Vše o pivu* (Rubico, Olomouc, 2005)

PIVO CSEH SÖRÖZŐ

Budapest, XIII. Hegedűs Gyula u. 22.
Helyfoglalás: 06 20 959 0621

Čená Hora-i és humpoleci csapolt és üveges sörök és desztillátumok széles választéka.

Más cseh sörgyárak üveges termékei

NYITVA:
H-P 13–22
SZ 16–22

MAGYARORSZÁGON ELŐSZÖR!

Švejk, a derék katona, aki fennen hirdeti, hogy ő „hivatalos hülye” sok mindent megengedhet magának, mert tehetetlenek vele szemben a „normális” feljebbvalók. Fantasztikus karakterek, poénözön, ma is megfontolandó gondolatok háborúról, hivatalokról, katonaságról, becsületről és aljasságról. Mindez Benedek Miklós fantasztikus előadásában gyönyörködteti a sorozat első részeként a Titis kiadó gondozásában megjelent „Švejk – A hátországban” című hangosregény hallgatóit.

Jaroslav Hašek Švejk című regényének első része először magyar nyelven hangoskönyvként!

Megjelent a Titis Hangosregények kiadásában 2011-ben, a Bohemia Baráti Kör támogatásával

Felolvassa: Benedek Miklós

Fogyasztói ár: 3990 ft
Bohemia tagoknak: 2990 ft
kedvezményes áron megvásárolható
Polgár Lászlónál vagy a Bem sörözőben

HRABAL SÖRÖZŐ

VIII., Puskin u. 8.

Asztalfoglalás: 06 1 266 1677

NYITVA: H-V 11-23

Nymburki világos, barna és félbarna csapolt és üveges sörök:
Pepín bácsi tízeze, Francin ászok söre, Gyöngéd barbár

Rudolf Jelínek párlatok

